15

PRAVILO

IZVIĐAČKA ČETA — VOD U PEŠADIJSKIM I OKLOPNIM JEDINICAMA

1977.

SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA NARODNU ODBRANU

— GENERALŠTAB JNA II UPRAVA —

II U-1

VOJNA TAJNA
Poverljivo

PRAVILO

IZVIĐAČKA ČETA — VOD U PEŠADIJSKIM I OKLOPNIM JEDINICAMA

Vojnoizdavački zavod
Beograd 1977.

Biblioteka

PRAVILA I UDŽBENICI

KNJIGA: SEDAMDESET ŠESTA

SAVEZNI SEKRETARIJAT
ZA NARODNU ODBRANU
GENERALŠTAB JNA
II UPRAVA

Pov. broj 1335-1

Na osnovu tačaka 6, 18 i 25 pod h) Uputstva za izradu i korišćenje vojnostručne literature, izdanje Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu — IV uprava, int. br. 05/449-1 od 14. 4. 1977. godine propisujem

PRAVILO

IZVIĐAČKA ČETA — VOD U PEŠADIJSKIM I OKLOPNIM JEDINICAMA

koje stupa na snagu **odmah.**

NAČELNIK
general-potpukovnik
Asim Hodžić

UDK 355.535.2:/356.1+358.119/(497.1) (024)

PRAVILO

PRAVILO IZVIĐAČKA ČETA — VOD U PEŠADIJSKIM I OKLOPNIM JEDINICAMA.

Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1977; str. 184+(4); 8°

(Biblioteka Pravila i udžbenici, knj. 76)

(SSNO-II U — 1. Vojna tajna. Poverljivo)

Pravilo izviđačka četa-vod je namenjeno za obuku izviđačkih jedinica, komandi, štabova i jedinica i slušalaca vojnih škola i kurseva. U pravilu su data načela i osnovne odredbe o izviđanju, nameni i zadacima izviđačke čete-voda; odredbe o komandovanju, obezbeđenju izviđačkih borbenih dejstava, političkom radu, objektima izviđanja, izviđačkim organima i načinu njihovog dejstva.

Tiraž: 8.500 Cena: 25 din

SADRŽAJ

Strana

UVOD — — — — — — — — — — — — — 9

Glava I

OPŠTE ODREDBE

1. Izviđanje: pojam, cilj, podela i zadaci — — — 11
2. Način prikupljanja obaveštajnih podataka — — — 14
   1) Osmatranjem, prisluškivanjem i izviđačkim borbenim dejstvima — — — — — — — — 14
   2) Radio izviđanjem (RI) — — — — — — — — 15
   3) Radarskim izviđanjem (RaI) — — — — — — 15
   4) Od mesnog stanovništva, organa i organizacija u strukturi ONO — — — — — — — — 15
   5) Od zarobljenika i prebeglih lica — — — — 17
3. Namena, mogućnosti, načela upotrebe i osnovni zadaci čete-voda — — — — — — — — — 18
4. Struktura čete-voda — — — — — — — — — 21

Glava II

KOMANDOVANJE

1. Opšte odredbe — — — — — — — — — — 24
2. Dužnosti i odgovornosti starešina u četi-vodu — — 25
   1) Komandira čete-voda — — — — — — — 25
   2) Pomoćnika komandira čete za moralno-političko vaspitanje — — — — — — — — — — 27
   3) Komandira radio-izviđačkog voda — — — — 28
   4) Komandira odeljenja (borbenog vozila) — — — 29
   5) Četnog starešine — — — — — — — — — 30
3. Rad komandira čete-voda na pripremi za izvršavanje izviđačko-borbenih zadataka — — — — — — 31
4. Organizacija sadejstva — — — — — — — — 35

Strana

5. Veza u četi-vodu — — — — — — — — — — 36
6. Rad komandira radio-izviđačkog voda u pripremi i izvršenju zadatka — — — — — — — — 39

Glava III

OBEZBEĐENJE IZVIĐAČKIH BORBENIH DEJSTAVA

1. Obaveštajno obezbeđenje — — — — — — — 42
2. Bezbednost i samozaštita — — — — — — — 43
3. Borbeno obezbeđenje — — — — — — — — 52
4. Inžinjerijsko obezbeđenje — — — — — — — 56
5. Pozadinsko obezbeđenje — — — — — — — 58

Glava IV

POLITIČKI RAD I MORALNO-POLITIČKE PRIPREME

Glava V

OBJEKTI IZVIĐANJA

Glava VI

IZVIĐAČKI ORGANI I IZVIĐAČKA BORBENA DEJSTVA

1. Izviđački organi — — — — — — — — — 77
   1) Osmatračnica — — — — — — — — 77
   2) Izviđačka patrola (IP) — — — — — — — 88
   3) Izviđačka grupa (IG) — — — — — — — 96
   4) Radio-izviđačka grupa — — — — — — — 104
   5) Radarsko osmatranje — — — — — — — 111
2. Izviđačka borbena dejstva — — — — — — 113
   1) Izviđačka zaseda — — — — — — — 113
   2) Izviđačka prepad — — — — — — — 117
   3) Nasilno izviđanje — — — — — — — 112
   4) Diverzantska dejstva — — — — — — 123

Glava VII

OSOBENOSTI IZVIĐANJA U RAZNIM VIDOVIMA BORBENIH DEJSTAVA

Strana

1. U kretanju — — — — — — — — — — 126
   1) Marševanje — — — — — — — — — 126
   2) Prevoženje — — — — — — — — — 131
2. U borbi u susretu — — — — — — — — — 133
3. U napadu — — — — — — — — — — — 134
4. U gonjenju — — — — — — — — — — 141
5. Izviđanje u odbrambenim borbenim dejstvima — — 144
   1) U odbrani pri normalnim uslovima — — — — 144
   2) Izviđanje u odbrani u posebnim uslovima — — 145
   3) Izviđanje snaga u vazdušnom desantu — — — 150
6. Organizacija izviđanja pri odmaranju — — — — 150

Glava VIII

DEJSTVO IZVIĐAČKE ČETE-VODA U POSEBNIM USLOVIMA

1. U borbi protiv ubačenih (ostavljenih) obaveštajno-izviđačkih i diverzantsko-terorističkih neprijateljevih grupa — — — — — — — — — — — 152
2. Organizacija i način dejstva čete-voda protiv neprijateljevih ubačenih grupa (delova) — — — — 154
3. Sadejstvo i saradnja sa organima bezbednosti, vojne policije, organima javne i državne bezbednosti i ostalim strukturama opštenarodne odbrane — — — 167
4. Pridavanje čete-voda privremenim i drugim sredstvima — — — — — — — — — — — 168
Prilog 1 — — — — — — — — — — — — 169
Prilog 2 — — — — — — — — — — — — 172
Prilog 3 — — — — — — — — — — — — 174
Prilog 4 — — — — — — — — — — — — 175
Prilog 5 — — — — — — — — — — — — 177
SKRAĆENICE — — — — — — — — — — — 179

UVOD

1. — Pravilo izviđačka četa — vod u pešadijskim i oklopnim jedinicama zasniva se na strategiji oružane borbe, Pravilu obaveštajno obezbeđenje borbenih dejstava OS, našim iskustvima, organizacijsko-formacijskoj strukturi izviđačkih jedinica i njihovim materijalno-tehničkim mogućnostima, a i na opštim postavkama koncepcije ONO.

2. — U pravilu su data načela i osnovne odredbe o izviđanju, nameni i zadacima čete — voda; odredbe o komandovanju, obezbeđenju izviđačkih borbenih dejstava, političkom radu, objektima izviđanja, izviđačkim organima i načinu njihovog dejstva. Pravilom su takođe precizirane osobenosti izviđanja u raznim vidovima borbenih dejstava i dejstvo čete — voda u posebnim uslovima.

3. — Odredbe pravila ostavljaju dovoljno mogućnosti komandama, štabovima i jedinicama, a posebno komandirima izviđačkih jedinica, za prilagođavanje konkretnoj situaciji, ispoljavanje inicijative i pronalaženje novih oblika i boljih rešenja u dejstvu izviđačkih organa na planu obaveštajnog obezbeđenja komandi i jedinica.

4. — Pravilo je prvenstveno namenjeno za obuku izviđačkih jedinica, komandi, štabova i jedinica i slušalaca vojnih škola. Ono treba da doprinese

stvaranju jedinstvenih stavova o organizovanju i izvršenju zadataka izviđanja u skladu sa koncepcijom ONO.

5. — Svi komandanti, obaveštajni organi i komandiri su obavezni da se u svemu pridržavaju odredaba ovog pravila, da ih umešno i stvaralački primenjuju i u praksi neprekidno proveravaju, što će doprineti sticanju novih iskustava i njegovom daljem usavršavanju.

Glava I

OPŠTE ODREDBE

1. IZVIĐANJE: POJAM, CILJ, PODELA I ZADACI

1. — Izviđanje je aktivnost i usmerenost izviđačkih organa na prikupljanju obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama, i osnovni način dejstva izviđačkih organa. Primenjuje se u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava na frontu, na privremeno zaposednutoj teritoriji, u pozadini neprijatelja i u sopstvenoj pozadini.

2. — Cilj izviđanja je da se prikupe takvi obaveštajni podaci na osnovu kojih komandir — komandant (komanda, štab) može proceniti neprijatelja, prostor borbenih dejstava i meteorološke prilike, i doneti odluku o upotrebi i dejstvu sopstvenih snaga.

3. — Za postizanje ovog cilja izviđanje ima zadatak da otkrije, ustanovi i utvrdi podatke:

a) O neprijatelju: gde se nalazi i šta radi; sastav, jačinu i grupisanje najvažnijih elemenata borbenog (operativnog) poretka neprijatelja (pešadije, oklopnih jedinica, artiljerije, posebno nuklearnih borbenih sredstava); raspored komandnih mesta i centara veze, snage i sredstava za obezbeđenje KM i CV i način

njihovog obezbeđenja; mere inžinjerijskog obezbeđenja (zaprečavanje, utvrđivanje, obezbeđenje pokreta, maskiranje i hidrotehnički radovi); raspored pozadinskih jedinica i ustanova, sistem obezbeđenja, putevi dotura i evakuacije, razmeštaj skladišta, bolnice, radionice i dr.; pristizanje svežih snaga ka liniji fronta, pravci pristizanja, jačina, sastav i pripadnost; jačina, sastav i raspored snaga za obezbeđenje privremeno zaposednute teritorije, način dejstva i njihov odnos prema mesnom stanovništvu; rejoni razmeštaja jedinica za elektronsko izviđanje i ometanje; mesta baziranja avijacije, helikoptera i brodova; novine u naoružanju i opremi; praćenje gubitaka; jačina, sastav, zadaci i način dejstva obaveštajno-izviđačkih grupa, diverzantsko-terorističkih i specijalnih snaga.

b) O prostoru borbenih dejstava; osobine zemljišta (orografske, geografske, hidrografske, komunikativnost, pošumljenost, postojanost prirodnih prepreka, naseljenost itd.); političko raspoloženje i sastav mesnog stanovništva, zdravstveno i ekonomsko stanje rejona (teritorije); uslovi za snabdevanje iz mesnih izvora hranom, gorivom, vodom i drugim potrebama.

c) O meteorološkim prilikama: klima i njen uticaj na raspored i dejstvo neprijateljevih snaga; godišnje doba; atmosferske pojave; doba dana i noći.

4. — S obzirom na cilj, obim, zadatak i angažovanje snaga i sredstava, izviđanje može biti **strategijsko, operativno** i **taktičko,** a u odnosu na izvršioce izviđanja deli se na **opštevojno** izviđanje od opšteg značaja za jedinicu kao celinu) i **izviđanje vidova, rodova i službi.**

5. — Izviđačka četa — vod (u daljem tekstu četa — vod) organizuje i izviđa u određenoj zoni izviđanja (odgovornosti), i to za potrebe pretpostavljene komande, sopstvene komande i suseda.

Izviđanje za potrebe pretpostavljene komande organizuje se i vrši u skladu sa naređenjem za obaveštajno obezbeđenje (izviđanje), za potrebe suseda na njihov zahtev (traženje), a za sopstvene potrebe neprekidno ne čekajući posebno naređenje pretpostavljene komande.

6. — Izviđanjem se postiže: održavanje stalnog dodira sa neprijateljem; neprekidno praćenje njegovih dejstava i pravovremeno uočavanje svih promena u jačini, sastavu i rasporedu neprijateljevih jedinica; grupisanje glavnih snaga i sredstava za predstojeća dejstva; način uspostavljanja okupacionog sistema; odnos prema stanovništvu; praćenje mobilizacije i formiranje novih jedinica i njihovo upućivanje na front, a i prikupljanje potrebnih podataka o prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama.

7. — Uspeh u izviđanju postiže se: dobrim organizovanjem i planiranjem izviđanja; detaljnim poznavanjem raspoloživih podataka o neprijatelju; pravilnim angažovanjem izviđačkih organa iz sastava čete — voda; postavljanjem konkretnih i preciznih zadataka izviđačkim organima; neprekidnim praćenjem i usmeravanjem izviđačkih organa na glavne objekte izviđanja; obučenošću i uvežbanošću čete — voda i njihovih organa; pravilnim izborom načina dejstva; organizovanjem sadejstva; dobrim planiranjem i organizovanjem veze; blagovremenim prenošenjem prikupljenih podataka o neprijatelju racionalnim pozadinskim obezbeđenjem; organizovanjem mera bezbednosti i samozaštite; primenom lukavstva, hrabrosti i odlučnosti izviđačkih organa pri izvršavanju određenih zadataka.

2. NAČIN PRIKUPLJANJA OBAVEŠTAJNIH PODATAKA

8. — Četa — vod pomoću svojih organa prikupljaju obaveštajne podatke: osmatranjem, prisluškivanjem i izviđačkim borbenim dejstvima; radio-izviđanjem; radarskim izviđanjem; prikupljanjem podataka od mesnog stanovništva, organa i organizacija u strukturi ONO; od zarobljenika i prebeglih lica.

1) Osmatranjem, prisluškivanjem i izviđačkim borbenim dejstvima

Jedan od osnovnih i najrasprostranjenijih načina prikupljanja obaveštajnih podataka koje četa — vod primenjuju je osmatranje, prisluškivanje i dejstvo izviđačkih organa. Primenjuje se u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava, i to na frontu, na privremeno zaposednutoj teritoriji, u pozadini neprijatelja i u sopstvenoj pozadini.

Četa — vod osmatranjem, prisluškivanjem i dejstvom svojih izviđačkih organa otkrivaju jačinu i raspored neprijateljevih snaga; određuju protezanje prednjeg kraja; linije razvoja; vatrene položaje minobacača i artiljerije za podršku; razmeštaj rezervi; raspored sredstava za upotrebu nuklearnih, hemijskih i bioloških sredstava, i pripremu za njihovu upotrebu; vrstu prirodnih i veštačkih prepreka; razmeštaj komandnih mesta i centara veze; razmeštaj pozadinskih jedinica i ustanova, pravce dotura i evidencije; mobilizaciju i formiranje novih jedinica; snage i sredstava za obezbeđenje zauzete teritorije; mesta aerodroma i helidroma i način njihovog obezbeđenja; privlačenje svežih snaga iz dubine ka liniji fronta.

Podaci prikupljeni na ove načine predstavljaju najdragocenije obaveštajne podatke u radu komandi (štabova).

2) Radio izviđanjem (RI)

9. — Radio-izviđanjem je prikupljanje podataka o neprijatelju upotrebom radio-izviđačkih snaga i sredstava koristeći se radom njegovih radio i radio-relejnih veza.

Radio-izviđanje obuhvata: radio-prisluškivanje i radio-goniometrisanje.

Radio-izviđački vod (riv) vrši taktičko radio-izviđanje u granicama dometa neprijateljevih radio-sredstava taktičke namene, odnosno VVF/UVF opsega.

Obaveštajne podatke radio-izviđački vod prikuplja:

a) Radio-prisluškivanjem, koje obuhvata otkrivanje i praćenje neprijateljevih radio-veza.

b) Radio-goniometrisanjem, kojim se određuju rejoni nalaženja radio-predajnika u neprijateljevim radio-vezama.

3) Radarskim izviđanjem (RaI)

10. — Radarskim izviđanjem prikupljaju se podaci o neprijateljevoj živoj sili, vozilima, naoružanju i drugim tehničkim sredstvima u pokretu upotrebom radara. Ono se primenjuje u svim vremenskim prilikama, a naročito u uslovima slabe vidljivosti (noću, za vreme magle, vejavici, za vreme zadimljavanja). Dubina radarskog izviđanja je različita, što zavisi od tipa i tehničkih mogućnosti radara.

4) Od mesnog stanovništva, organa i organizacija u strukturi ONO

11. — Koncepcijom ONO predviđeno je da će izvršni organi, društveno-političke organizacije, os-

novne organizacije udruženog rada (OOUR) i mesno stanovništvo u strukturi ONO (mesne zajednice (MZ), skupštine opština (SO), SKJ, SSRN, SSOJ, savezi izviđača, savezi radio-amatera, savezi sportskih, kulturno-zabavnih i prosvetnih organizacija, poštansko-železnički saobraćaj, vojna preduzeća, državna i javna bezbednost, milicija, civilna zaštita, škole i pojedinci) na privremeno zaposednutoj teritoriji i u sopstvenoj pozadini biti organizovano uključeni u razne oblike otpora protiv neprijatelja i da će kao jedan od stalnih zadataka imati i prikupljanje obaveštajnih podataka, kojima će se izviđački organi čete — voda koristiti u svim situacijama. Stanovništvo na privremeno zaposednutoj teritoriji može da prikupi korisne podatke o jačini neprijateljevih snaga, rasporedu, pokretima, rejonima KM i CV i njihovom razmeštaju i obezbeđenju, pridolaženju svežih snaga iz dubine i drugim važnijim objektima.

Stanovništvo iz gradova, naselja, sela i pojedinih uporišta može prikupiti podatke o jačini neprijateljevih snaga angažovanih na obezbeđenju privremeno zaposednute teritorije, načinu tog obezbeđenja i režimu koji je zaveo, o rasporedu utvrđenih objekata, jačini snaga u njima i načinu njihove odbrane, o sistemu prepreka i o moralno-političkom stanju neprijateljevih snaga.

Stanovništvo u sopstvenoj pozadini može dati dragocene podatke o upotrebljenim vazdušnodesantnim snagama, ubačenim obaveštajno-izviđačkim, diverzantsko-terorističkim i grupama specijalnih neprijateljevih snaga.

Pri korišćenju obaveštajnih podataka dobijenih od stanovništva mora se imati na umu da ova lica

mogu da uveličavaju ili umanjuju ono što su videla, čula i doživela.

Posebno treba biti obazriv prema stanovništvu i licima iz pojedinih uporišta i gradova, jer njihovi podaci mogu predstavljati dezinformaciju. Zato je potrebno prethodno oceniti koja lica, s obzirom na uzrast, položaj, dužnost ili funkciju, mogu dati korisne podatke o neprijatelju.

5) Od zarobljenika i prebeglih lica

12. — Zarobljenici, prebegla vojna i druga lica predstavljaju dragocen izvor obaveštajnih podataka. Oni mogu pružiti razne podatke o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava, što zavisi od čina, dužnosti i funkcije koju su imala u jedinicama ili komandama neprijateljevih snaga, njihovih ličnih kvaliteta (inteligencija, pamćenje, moć zapažanja i sl.) i od umešnosti i sposobnosti lica koje ih ispituje. Njihovim umešnim i veštim ispitivanjem može se doći do obaveštajnih podataka trajnije vrednosti: o organizaciji, formaciji i načelima upotrebe jedinica, stanju, mogućnostima i namerama neprijatelja, opremi i naoružanju, moralno-političkom stanju vojničkog i starešinskog sastava, zemljištu i njegovim karakteristikama, prirodnim i veštačkim preprekama, inžinjerijskom uređenju i slično.

Podaci se od ove kategorije lica prikupljaju u najneophodnijem obimu. Četa — vod treba da saznaju: jačinu i sastav neprijatelja, gde se nalazi, šta radi i njene verovatne namere, vodeći računa o verodostojnosti podataka. Treba nastojati da se prebeglo ili zarobljeno lice što pre sprovede do mesta koje je za tu svrhu odredila pretpostavljena komanda (štab) radi daljeg i detaljnijeg ispitivanja.

3. NAMENA, MOGUĆNOSTI, NAČELA UPOTREBE I OSNOVNI ZADACI ČETE — VODA

13. — Četa — vod je specijalno opremljena, obučena i osposobljena jedinica namenjena prvenstveno za prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava. Sem toga, u mogućnosti je da vodi borbu protiv obaveštajno-izviđačkih i diverzantsko-terorističkih grupa, iznenadnim vazdušnim (pomorskim) desantima, i da izvodi dejstva na slabo branjene neprijateljeve rejone (spojeve, krila, bokove i međuprostore) radi prikupljanja obaveštajnih podataka. Četa — vod je osnovna snaga obaveštajnog obezbeđenja operativno-taktičkih i taktičkih komandi (štabova) i glavni nosilac obaveštajnih organa za prikupljanje obaveštajnih podataka na težištu borbenih dejstava u zahvatu fronta, u borbenom rasporedu neprijatelja, na privremeno zaposednutoj teritoriji, u pozadini neprijatelja i u sopstvenoj pozadini.

14. — Obaveštajne podatke četa — vod prikuplja pomoću svojih izviđačkih organa. Četa, načelno, formira: jednu do dve osmatračnice (O); 1 do 3 izviđačke patrole (IP); 4 do 5 izviđačkih grupa (IG); jednu radio-prislušnu grupu (RPGr), tri radio-izviđačke grupe (RIGr), dve do tri radarske stanice (RSt). Vod formira: jednu osmatračnicu; 1 do 2 izviđačke grupe ili izviđačke patrole i 2 do 3 radarske stanice.

Osmatračnica je namenjena za osmatranje bojišta u cilju prikupljanja obaveštajnih podataka u određenoj zoni osmatranja.

Izviđačka patrola je namenjena za izviđanje prvenstveno prednjeg kraja i bliže dubine neprijateljevih snaga, pojedinih rejona, pravaca, i za izvođenje izviđačkih borbenih dejstava.

Izviđačka grupa je namenjena prvenstveno za prikupljanje obaveštajnih podataka u pozadini neprijatelja i za izvođenje izviđačkih borbenih dejstava.

Radio-prislušne i radio-izviđačke grupe su namenjene za otkrivanje i praćenje neprijateljevih radio-veza VVF/UVF — opsega i za radio-goniometrisanje radio-stanica u ovim vezama.

Radarska stanica je namenjena za osmatranje žive sile, borbenih i neborbenih vozila i druge tehnike u pokretu na daljini do 20 km, što zavisi od tipa radara.

Koliko će i kakve izviđačke organe četa — vod formirati zavisi od: jačine, sastava i vrste neprijatelja i već poznatih podataka o njegovim snagama; zadatka jedinice; osobine zemljišta; mogućnosti i načina ubacivanja — ostavljanja; mogućnosti sadejstva sa jedinicama teritorijalne odbrane i drugim strukturama ONO; jačine čete — voda; raspoloživih tehničkih sredstava; obučenosti i uvežbanosti izviđačkih organa; meteoroloških uslova; doba dana i godine i dr.

15. — Četa — vod prikupljaju obaveštajne podatke načelno na težištu borbenih dejstava usmeravajući izviđačke organe na glavne objekte u borbenom (operativnom) rasporedu neprijatelja i na privremeno zaposednutoj teritoriji.

16. — **Četu — vod ne upotrebljavati kao celinu,** već po delovima, obrazovanjem izviđačkih organa za samostalno izvršavanje izviđačkih zadataka. Kao celina može se izuzetno upotrebiti u borbi protiv neprijateljevih ubačenih obaveštajno-izviđačkih, diverzantsko-terorističkih i drugih specijalnih grupa,

ako već nije upotrebljena za izvršenje osnovnog zadatka, o čemu odluku donosi pretpostavljena komanda (štab).

17. — Četa — vod moraju biti stalno tehnički opremljeni, dobro organizovani, popunjeni, obučeni i borbeno spremni da svakog momenta izvrše namenski zadatak. Stoga su sve starešine u četi — vodu dužne da predlažu razvoj, usavršavanje (organizacijsko, kadrovsko i tehničko) i prilagođavanje svojih izviđačkih organa radi što efikasnijeg izvođenja izviđačkih borbenih dejstava.

18. — Zadaci čete — voda su:

— da u zoni obaveštajnog obezbeđenja (izviđanja) organizuju i izvode neprekidno osmatranje, prisluškivanje i izviđanje u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava;

— da blagovremeno pripremaju, organizuju i izvode radio i radarsko izviđanje neprijateljevih snaga;

— da organizuju i izvode iznenadna, odlučna i smela izviđačka dejstva;

— da starešine čete — voda poznaju neprijateljeve jedinice za jedan stepen više od organizacijsko-formacijske jedinice kojoj izviđačka četa — vod pripadaju, a informativno za dva stepena više. Vojnici se moraju osposobiti da prepoznaju neprijateljevo naoružanje, opremu i tehnička sredstva;

— da najcelishodnije raspodeljuju i koriste snage i sredstva za prikupljanje obaveštajnih podataka;

— da uvek imaju spremna tehnička sredstva, naoružanje i opremu za izvršenje namenskog zadatka;

— da su obučeni i osposobljeni za blisku borbu i za izvođenje diverzantskih dejstava;

— da dobro poznaju karakteristike zemljišta i objekata u zoni dejstva;

— da brzo i efikasno uspostavljaju narušeni sistem izviđanja;

— da obaveštajne podatke prikupljaju osloncem na: sopstvene snage, jedinice i organe teritorijalne odbrane, organe državne i javne bezbednosti, razne organizacije u strukturi ONO, mesno stanovništvo i na pojedince;

— da u sadejstvu sa vojnom policijom, jedinicama i organima teritorijalne odbrane, organima bezbednosti i drugim strukturama ONO, otkrivaju, organizuju potere i uništavaju obaveštajno-izviđačke i diverzantsko-terorističke grupe;

— da tačno i na vreme izveštavaju pretpostavljenog starešinu o podacima koje prikupe;

— da dobro poznaju snage, sredstva i način obezbeđenja važnijih neprijateljevih objekata, a i mogućnost i način njihovog savlađivanja;

— da pružaju stručnu pomoć drugim jedinicama u izvođenju izviđačke obuke.

4. STRUKTURA ČETE — VODA

19. — Struktura čete — voda je određena formacijom. Ona nije ista u svim jedinicama. To zavisi od jedinice u čijem se organizacijskom sastavu nalazi. U svom sastavu, načelno, ima: komandu, deo na borbenim vozilima, deo na terenskim vozilima, radio-izviđački deo i radarski deo.

20. — Komanda je namenjena za pripremu, organizovanje i komandovanje izviđačkim organima u svim vidovima borbenih dejstava. Od izviđačkih organa prikuplja sve podatke, kratko ih obrađuje

i dostavlja pretpostavljenom starešini. Sem toga, pozadinski obezbeđuje četu, ukazuje prvu pomoć povređenim i obolelim, održava neprekidnu vezu i moralno-politička i bezbednosno pripremi četu — vod.

21. — **Deo na borbenim vozilima** (izviđačkim tenkovima i oklopno-izviđačkim automobilima) namenjen je prvenstveno za prikupljanje obaveštajnih podataka o snagama neprijatelja u neposrednom borbenom dodiru i u bližoj dubini. Ovaj deo je, sem toga, obučen i osposobljen za izviđanje pravaca, rejona i objekata; za vođenje borbe protivvazdušnih (pomorskih) desanata kao i za borbu protiv obaveštajno-izviđačkih, diverzantsko-terorističkih i drugih grupa. Od ovog dela čete — voda formiraju se izviđački organi: osmatračnice (stalne i pokretne); izviđačke patrole i eventualno izviđačke grupe. Zadatke izvršava osmatranjem, izviđanjem i izviđačkim borbenim dejstvima samostalno, a u izvesnim situacijama i u sastavu čete — voda na različitom zemljištu i u svim meteorološkim prilikama.

22. — **Deo na terenskim vozilima** namenjen je za formiranje izviđačkih organa, prvenstveno onih koji dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja.

23. — **Radio-izviđački deo** namenjen je za prikupljanje obaveštajnih podataka radio-izviđanjem i radio-goniometrisanjem određenih neprijateljevih radio-veza i stanica VVF/UVF-opsega.

Radio-izviđački vod prikuplja podatke o neprijatelju u zoni radio-izviđanja.

Zona radio-izviđanja poklapa se, načelno, po širini sa zonom izviđanja (obaveštajnog obezbeđenja) divizije, a po dubini do granice tehničkih mogućnosti

sredstava za radio-izviđanje, što iznosi, načelno, na srednje ispresecanom zemljištu 25—30 km.

24. — **Radarski deo** namenjen je za otkrivanje žive sile i vozila u pokretu na daljinama do 20 kilometara, što zavisi od tipa radara.

25. — Pored navedenog, četa — vod u svom sastavu ima:

— lako pešadijsko naoružanje: automatske puške, automatske pištolje, snajperske puške, ručne bombe, eksploziv, razne vrste upaljača i mine specijalne namene;

— izviđačku opremu: ručne busole, dvoglede, durbine, optoelektronske uređaje za osmatranje noću, radarske detektore, džepne magnetofone, zimsku, veračku i spasilačku opremu;

— motocikle, koji su namenjeni za ojačavanje izviđačkih organa, za brze intervencije, održavanje veze i eventualno snabdevanje i transport povređenih i obolelih, i

— sredstva veze.

Glava II

KOMANDOVANJE

1. OPŠTE ODREDBE

26. — Komandovanje u četi — vodu zasniva se na zakonima, pravilima, propisima, zapovestima (naređenjima) pretpostavljenih i inicijativi komandira i starešina čete — voda, odnosno na jedinstvenom shvatanju doktrine opštenarodne odbrane.

Suština komandovanja ogleda se u tome da se izviđački organi i sredstva pripreme i upotrebe na najpogodniji način i da se uz najmanje gubitaka postigne postavljeni cilj.

27. — Uspeh u izviđačkim borbenim dejstvima zavisi od obučenosti i samoinicijative svih pripadnika u četi — vodu, a prvenstveno od sposobnosti komandira i ostalih starešina da pravovremeno predvide njihov tok i da na vreme i potpuno pripreme četu — vod za izviđanje, i njihove umešnosti da raspoložive snage i sredstva pravilno angažuju i usmeravaju u toku izvršenja postavljenog zadatka.

28. — Da bi se obezbedilo uspešno komandovanje u četi — vodu, komandir mora biti operativan u radu. To podrazumeva ekonomično trošenje vremena za pripremu izviđačkih borbenih dejstava i

preduzimanje efikasnih mera komandovanja u toku izvršavanja zadataka, što zahteva visok stepen obučenosti svih starešina izviđačkih jedinica i besprekorno organizovanje rada.

29. — Održavanje potrebne tajnosti u komandovanju u četi — vodu, preduzimanje efikasnih mera budnosti, bezbednosti i samozaštite, protivelektronske zaštite i kriptozaštite, strogo pridržavanje propisanih i naređenih mera od starešina i celokupnog vojničkog sastava — osnovni su uslov za uspeh u izvršavanju zajedničkih zadataka.

2. DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI STAREŠINA U ČETI — VODU

1) Komandira čete — voda:

30. — Komandir čete — voda ima isključivo pravo komandovanja svojom jedinicom i pridatim delovima, i snosi punu odgovornost za osposobljenost, tačnost i brzinu rada, organizovanje komandovanja, borbeno-izviđačku gotovost i celokupno izvršavanje primljenih zadataka. Komandir komanduje svojom jedinicom uvek neposredno.

31. — Dužnosti komandira čete — voda su da:

— stalno radi na svom stručnom, ideološko-političkom i opštem obrazovanju;

— neposredno rukovodi i izvodi obuku u jedinici, organizuje i preduzima potrebne mere bezbednosti i samozaštite;

— brine o formiranju i delovanju osnovnih organizacija SKJ i SSOJ;

— poznaje karakterne osobine i sposobnosti svih vojnika i starešina svoje jedinice:

— brine o pravovremenoj popuni jedinice municijom, hranom, odećom i drugim tehničko-materijalnim sredstvima potrebnim za život, rad i izvođenje izviđačkih borbenih dejstava;

— organizuje pravilno održavanje borbenih i drugih vozila celokupnog naoružanja i opreme svoje jedinice;

— poznaje osnovna načela dejstva neprijatelja, njegova borbena i druga tehnička sredstva i opremu i o tome upoznaje sastav čete — voda;

— samoinicijativno pronalazi i usavršava nove metode i načine prikupljanja podataka, koristi ih i prenosi u praksi na potčinjene;

— organizuje odmor, smeštaj i ishranu ljudi i zbrinjavanje povređenih i obolelih;

— neposredno radi na jačanju discipline i moralno-političkog stanja jedinice i psihološkoj pripremi ljudi za izvršavanje zadataka;

— organizuje i stalno održava vezu sa izviđačkim organima i pretpostavljenim u skladu sa dobijenim naređenjem. U slučaju prekida veze preduzima mere za njeno uspostavljanje;

— organizuje sprovođenje mera protivelektronske zaštite i kriptozaštite i rukuje i održava vezu radio-stanicama svoje jedinice;

— ličnim primerom u radu, držanjem u izvršavanju izviđačko-borbenih zadataka i pravilnim odnosima vaspitno utiče na potčinjene;

— na osnovu dobijenog naređenja, formira izviđačke organe i adekvatno ih upotrebljava u određenoj zoni;

— obezbeđuje neprekidnu gotovost jedinice za izvršavanje izviđačko-borbenih zadataka;

— pravovremeno donosi odluke o najcelishodnijoj upotrebi i načinu dejstva izviđačkih organa;

— prati situaciju, organizuje sadejstvo, usmerava dejstvo izviđačkih organa u skladu sa promenama situacije i izveštava pretpostavljenog i susede o nastalim promenama;

— prati utrošak municije, pogonskog goriva i drugih materijalnih sredstava i na vreme preduzima mere za popunu;

— uopštava iskustva iz izviđačko-borbenih dejstava naših i neprijateljevih snaga i prenosi ih na potčinjene.

2) Pomoćnika komandira čete za moralno-politička vaspitanje:

32. — Pomoćnik komandira čete za moralno-političko vaspitanje zamenjuje komandira čete u njegovoj odsutnosti sa svim pravima i nadležnostima.

Njegove dužnosti su da:

— predlaže i sprovodi mere za jačanje moralno-političkog stanja u jedinici;

— u duhu zapovesti (naređenja) komandira čete i uputstva za moralno-političko vaspitanje pretpostavljene komande, razrađuje plan moralno-političkih mera na izvršavanju izviđačko-borbenih zadataka;

— planira, organizuje i izvodi obuku iz političkog obrazovanja i vaspitanja;

— stalno informiše jedinicu o svim važnijim događajima u četi i u okviru jedinice za čiji račun izvršava zadatke;

— obezbeđuje neprekidno praćenje situacije upodogađajima daje neophodna objašnjenja i tumačenja;

— putem osnovne organizacije SKJ i SSOJ radi na jačanju i učvršćenju vojnog kolektiva;

— organizuje i analizira izvršavanja izviđačko-borbenih zadataka, ističući iskustva pojedinaca, organa i jedinica;

— u kriznim situacijama sa komandirom čete ili sam vodi jedinicu — organ na izvršenje zadataka;

— planira, organizuje i rukovodi slobodnim aktivnostima čete;

— organizuje podelu i korišćenje štampe i časopisa, i

— izvršava i druge zadatke koje mu naredi komandir čete.

3) Komandira radio-izviđačkog voda:

33. — Komandir radio-izviđačkog voda odgovoran je za stanje, borbenu gotovost voda, obučenost ljudi, borbeno i pozadinsko obezbeđenje, bezbednost, pripremu i i pravovremeno postavljanje radio-prislušne grupe i radio-izviđačkih grupa, i organizovanje, postavljanje i održavanje veze u vodu.

Njegove dužnosti su da:

— stalno radi na jačanju i učvršćivanju moralno-političkog stanja i discipline u vodu;

— neposredno rukovodi radio-izviđanjem;

— proučava zadatke voda i izdaje zapovest za izvršenje zadatka;

— rukovodi pripremama, postavljanjem i premeštanjem elemenata radio-izviđanja;

— učestvuje u izviđanju rejona za raspored i postavljanje elemenata za prikupljanje podataka radio-izviđanjem;

— neprekidno proučava neprijateljeve radio-veze;

— obrađuje prikupljene podatke i vodi propisana dokumenta;

— ostvaruje sadejstvo između elemenata radio-izviđanja u vodu;

— određuje prioritet radio-goniometrisanja na osnovu dobijenog zadatka i ukazane potrebe — zahteva pretpostavljenog;

— ostvaruje neprekidan uvid u vod izviđačkih organa, pruža im pomoć u identifikaciji prisluškivanih radio-veza, vođenju dokumentacije radio-izviđanja, i obradi podataka prikupljenih radio-izviđanjem, razvija u njih drugarstvo, samoinicijativu, samopouzdanje i požrtvovanje;

— organizuje i rukovodi obukom u vodu;

— sprovodi mere borbenog obezbeđenja i organizuje neposredno osiguranje stanica i grupa;

— sprovodi mere bezbednosti i tajnosti rada u vodu;

— organizuje vezu za potrebe voda;

— stara se o pozadinskom obezbeđenju voda;

— poklanja naročitu pažnju odmoru slobodnih smena i ishrani ljudi;

— prikuplja, sređuje i analizira iskustva u radu i prenosi ih na potčinjene;

— prikuplja, sređuje i dostavlja izveštaje pretpostavljenom.

4) Komandira odeljenja (borbenog vozila)

34. — Komandir odeljenja (borbenog vozila) je odgovoran za obučenost i osposobljenost za izvršavanje namenskih zadataka i za celokupnu borbenu gotovost svoga odeljenja (borbenog vozila). On komanduje svojim odeljenjem neposredno.

Njegove dužnosti su da:

— stalno radi na svom stručnom, ideološko-političkom i opštem obrazovanju;

— pomaže komandiru voda u izvođenju obuke;

— vodi računa o popuni municijom, hranom, odećom, obućom i drugim potrebnim sredstvima;

— proverava ispravnost borbenih i drugih vozila, naoružanja i opreme svoga odeljenja;

— poznaje naoružanje, opremu, činove, uniforme i oznake OS potencijalnog agresora;

— ličnim primerom u radu i pravilnim odnosima vaspitno utiče na vojnike svoga odeljenja;

— na osnovu dobijenog naređenja komanduje odeljenjem (vozilom) i bira najpogodniji način dejstva u toku izvršenja zadatka;

— održava vezu sa pretpostavljenim i rukuje radio-stanicom i drugim tehničkim sredstvima svoga odeljenja;

— sprovodi mere bezbednosti i tajnosti rada odeljenja;

— poznaje karakterne osobine i druge sklonosti vojnika u odeljenju;

— ispoljava samoinicijativu, smelost, lukavstvo, požrtvovanost i drugarstvo;

— čita kartu, brzo se orijentiše, vodi borbu prsa u prsa, smuča, pliva, vere se i snalazi u svakoj situaciji.

5) Četnog starešine:

35. — Četni starešina snabdeva četu potrebnim materijalnim sredstvima. Njegove su dužnosti da:

— poznaje zadatke čete, početne i naredne rejone pozadinskih jedinica i ustanova pretpostavljene komande (komande stana) i pravce kretanja do njih;

— prima municiju i ostala materijalna sredstva iz stanice (baze) pretpostavljene komande, raspodeljuje ih i stara se o vraćanju ambalaže i evakuaciji oštećenih materijalnih sredstava;

— stara se o čuvanju, zanavljanju i štednji materijalnih sredstava;

— organizuje evakuaciju povređenih i obolelih;

— preuzima hranu iz komande stana, organizuje njenu podelu, pranje posuđa i ličnog pribora za jelo;

— organizuje sitne opravke intendantske opreme, podšišivanje, kupanje i presvlačenje ljudi, podelu ogreva i prostirki;

— prema odobrenju i uputstvima pozadinskih organa pretpostavljene komande i komandira čete, organizuje prikupljanje ratnog plena i snabdevanje određenih materijalnih sredstava iz mesnih izvora;

— po potrebi snabdeva pojedine organe, koji se formiraju i upućuju na izvršavanje samostalnih zadataka, neophodnim materijalnim sredstvima preko norme;

— stalno prati dejstva čete i održava neprekidnu vezu sa komandirom čete, njegovim pomoćnikom za moralno-političko vaspitanje i pozadinskim organima pretpostavljene komande;

— vodi propisanu evidenciju i izvršava ostale zadatke koje mu naredi komandir čete;

— organizuje snabdevanje vodom.

3. RAD KOMANDIRA ČETE — VODA NA PRIPREMI ZA IZVRŠAVANJE IZVIĐAČKO-BORBENIH ZADATAKA

a) Do prijema zadatka

36. — Četa — vod moraju uvek biti spremni za izvršavanje izviđačko-borbenih zadataka, zbog čega komandir treba da obezbedi punu borbenu gotovost.

37. — Pripreme za izviđačka dejstva će najčešće izvoditi u uslovima ograničenog vremena, brze

promene i složenosti situacije, što od komandira i svih starešina zahteva operativnost u radu.

38. — Komandir čete — voda prima zadatke od pretpostavljenog starešine usmeno prema karti ili pismeno. U određenim situacijama zadatke može primiti putem sredstava veze ili kurirom. U uslovima kada nije uspostavljena veza sa pretpostavljenim, do njenog uspostavljanja, četa — vod dejstvuje prema ranije dobijenom zadatku. U takvim slučajevima komandir čete — voda izvršava zadatke samoinicijativno u skladu sa konkretnom situacijom.

U toku pripreme za izvršavanje zadataka na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja, pretpostavljena komanda upoznaje komandira čete — voda o:

— rasporedu komandi, štabova i jedinica teritorijalne odbrane, o podacima koje treba prikupiti od njih, o tome kako stupiti u kontakt i o znacima raspoznavanja;

— mestu rasporeda ostalih struktura i organa ONO, pomoću kojih se upoznaje sa rasporedom i zadacima izviđačkih organa društveno-političkih zajednica, radarskih stanica, radio-izviđačkih i radio-goniometarskih grupa jedinica teritorijalne odbrane, obaveštajnih punktova pri opštinskim štabovima, organa javne i državne bezbednosti, rukovodstava društveno-političkih organizacija, organa vlasti, mesnih zajednica, i o načinu povezivanja i znacima raspoznavanja.

b) **Posle prijema zadatka**

39. — Posle prijema zadatka komandir čete — voda: proučava zadatak, organizuje izviđanje i izdaje

naređenje izviđačkim organima. Kada se četa — vod upotrebljava kao celina, komandir čete — voda izdaje zapovest.

40. — Proučavanjem zadatka treba shvatiti:

— cilj dejstva i ideju pretpostavljenog starešine, ulogu čete — voda u okviru obaveštajnog obezbeđenja;

— uticaj izviđačkih organa susednih jedinica i jedinica teritorijalne odbrane na zadatke čete — voda i na način sadejstva s njima;

— vreme kojim se raspolaže za pripremu, organizovanje i izvršavanje izviđačkih zadataka.

41. — Proračun vremena komandir vrši kako bi raspoloživo vreme do gotovosti najracionalnije iskoristio i realno odredio vreme gotovosti za dejstvo.

Kada je komandiru određeno vreme gotovosti za dejstvo čete — voda odnosno njenih organa, tada se svi problemi prilagođavaju datom vremenu, a za izvršenje prioritetnih zadataka komandir određuje konkretne rokove. Osnovu za proračun vremena čini: vreme prijema zadataka i vreme gotovosti za dejstvo.

42. — Procena situacije obuhvata procenu neprijatelja, vlastitih snaga, zemljišta i vremena.

Pri proceni neprijatelja komandir je dužan da utvrdi: jačinu, sastav i karakteristike objekata za izviđanje sa težištem na rasporedu snaga i sredstava po položajima, pravcima i objektima, obraćajući naročito pažnju na: NHB snage i sredstva; raketne, oklopne, mehanizovane i protivoklopne jedinice; sredstva podrške; moguća dejstva ubačenih (ostavljenih) delova neprijateljevih snaga; raspored minsko-eksplozivnih i drugih prepreka; sistem komandovanja (raspored centara veze, komandnih mesta

i snaga koje ih obezbeđuju); raspored i obezbeđenje pozadinskih jedinica i ustanova (izvori snabdevanja, raspored skladišta materijalnih rezervi, putevi dotura i evakuacije); vrstu i raspored elektronskih sredstava i mogućnosti njihovog dejstva. U toku procene objekata izviđanja posebnu pažnju obratiti na snage i sredstva za obezbeđenje i mogućnosti njihovog savlađivanja.

Procenom sopstvenih snaga treba utvrditi: mogućnosti čete — voda za izvršavanje izviđačkih zadataka s obzirom na: stanje i raspored neprijateljevih snaga, dubinu i mogućnosti obučavanja (ostavljanja) pojedinih izviđačkih organa u neprijateljevom rasporedu na borbenim vozilima, pešice, kombinovano ili drugim sredstvima; mere za postizanje iznenađenja; uticaj dejstva izviđačkih organa susednih jedinica i jedinica teritorijalne odbrane i ostalih struktura ONO na zadatke čete — voda; mere obezbeđenja i mogućnosti sredstava veze.

Pri proceni zemljišta treba utvrditi: karakteristike i prohodnost zemljišta za kretanje vozila; pokrivenost i mogućnost maskiranja i prikrivenog dejstva izviđačkih organa; postojanje prirodnih prepreka i objekata (pećina, škrapa i drugih zaklonjenih mesta), pogodnih za baziranje, sklanjanje povređenih i obolelih i zaštitu izviđačkih organa od vremenskih nepogoda.

Procenom vremena treba utvrditi uticaj vremena kao prostora i vremena kao doba dana, meteoroloških uslova i godišnjeg doba.

43. — Na kraju procene situacije komandir čete — voda izvlači, načelno, ove zaključke:

— šta je najvažnije saznati o neprijatelju i šta preduzeti za prikupljanje potrebnih podataka;

— gde se nalaze glavni objekti neprijateljevih snaga i kako ih izviđati;

— kojim snagama i sredstvima organizovati izviđanje;

— gde imati težište izviđanja;

— sa kojim izviđačkim organima suseda, jedinica teritorijalne odbrane i drugih struktura ONO organizovati sadejstvo i na koji način:

— koje metode, načine dejstva i postupke primeniti za izvršavanje, izviđačkih zadataka.

U toku izvršenja zadataka komandir čete — voda prati situaciju, na osnovu koje usmerava izviđačke organe.

4. ORGANIZACIJA SADEJSTVA

44. — Sadejstvo u četi — vodu čine međusobno usklađeni postupci: pojedinih izviđačkih organa iz sastava čete — voda; ubačenih (ostavljenih) delova u neprijateljevom rasporedu; izviđačkih organa i jedinica teritorijalne odbrane, obaveštajno-bezbednosnih snaga i drugih struktura ONO. Sadejstvo se organizuje po objektima dejstva, cilju, mestu i vremenu, načelno, na celoj dubini zadatka.

45. — Od posebnog značaja je da se u toku sadejstva sagledaju i reše pitanja pravovremene razmene i dostavljanja prikupljenih podataka od svih organa angažovanih na zadacima izviđanja. Ako u toku dejstva dođe do narušavanja planiranog sadejstva, starešine izviđačkih jedinica — organa moraju samoinicijativno rešavati sva pitanja vezana za izvršavanje dobijenih zadataka.

46. — Za sadejstvo sa ubačenim (ostavljenim) jedinicama, delovima i organima na privremeno zapo-

sednutoj teritoriji, načelno je odgovoran obaveštajni organ komande.

47. — Posle organizovanja sadejstva komandir izdaje naređenje izviđačkim organima koje, načelno, sadrži:

— podatke o neprijatelju: jačina, sastav, raspored, stanje i namere, podrška i način dejstva;

— zadatak susednih izviđačkih jedinica, jedinica i organa u neposrednom borbenom dodiru i jedinica teritorijalne odbrane;

— zadatke izviđačkih organa, pravce kretanja, način i vreme ubacivanja, vreme polaska na zadatak, vreme dostavljanja izveštaja, mesto baziranja, znake raspoznavanja, način povezivanja sa izviđačkim organima, jedinicama, komandama i štabovima teritorijalne odbrane i drugim strukturama ONO;

— rezerve čete — voda, pravac kretanja, rejon rasporeda i zadatke;

— borbeno obezbeđenje čete — voda;

— pozadinsko obezbeđenje čete — voda i izviđačkih organa;

— organizovanje komandovanja i veze i mesto komandira;

— gotovost čete — voda i izviđačkih organa za izvršenje zadataka;

— mere bezbednosti i samozaštite;

— izveštaje;

— znakove raspoznavanja.

5. VEZA U ČETI — VODU

48. — U toku dejstva komandir čete — voda komanduje iz malih komandno-štabnih kola (MKŠK), izviđačkog tenka ili oklopno-izviđačkog automobila.

Nalazi se načelno na KM jedinice čijoj organizacijsko-formacijskoj strukturi pripada.

49. — Veze komandovanja, sadejstva i javljanja i obaveštavanja organizuju se i uspostavljaju na osnovu odluke komandira čete — voda i zapovesti pretpostavljene komande.

U četi — vodu se organizuje, uspostavlja, održava i koristi radio-veza, signalna veza i kurirska veza, a po mogućnosti, ako to uslovi dozvoljavaju, i žična veza. Pored toga, ostvaruje i lični dodir starešina i vojnika.

50. — **Veza javljanja** se, načelno, organizuje na ovaj način:

Ka pretpostavljenom, po njegovom planu u potrebnom broju pravaca veze radio-vezom, kurirskom vezom i žičnom vezom (koju postavlja jedinica pretpostavljene komande), a i ličnim dodirom starešina.

Od potčinjenih, u potrebnom broju pravaca i mreža veze radio-vezom, signalnom vezom i kurirskom vezom, a i ličnim dodirom starešina.

Veza sadejstva se, načelno, organizuje na ovaj način:

Sa susednim izviđačkim jedinicama — organima, ubačenim (ostavljenim) delovima, vazdušnim desantima, jedinicama i izviđačkim organima teritorijalne odbrane, graničnim jedinicama, organima i jedinicama vojne policije; javne i državne bezbednosti, a i drugim strukturama ONO, korišćenjem veza javljanja ka pretpostavljenom. Izuzetno, ova veza sadejstva se može organizovati u pojedinim pravcima veze ili u mreži sadejstva prema planu pretpostavljenog, odnosno prema posebnom planu obaveštajnog obezbeđenja. Jedinica podrške, načelno, takvu vezu organizuje i uspostavlja vlastitim sredstvima. Jedinica

podrške može tu vezu ostvariti i pomoću svojih osmatrača u rasporedu izviđačkih organa.

Između izviđačkih organa čete — voda korišćenjem veza javljanja potčinjenih ili, izuzetno, u posebno organizovanim pravcima pojedinih vrsta veze, ako to potrebe i mogućnosti dozvoljavaju.

Veza komandovanja i veza obaveštavanja se posebno ne organizuju, već se koriste veze javljanja i sadejstva. Vezu komandovanja sa delom jedinice koji je u rezervi komandir čete — voda održava kuririma, ličnim dodirom, signalima i, ako je to neophodno, radio-vezom.

Kada četa — vod dejstvuju u posebnim uslovima, organizuju veze na isti način, s tim što veze javljanja prerastaju u potrebnoj meri u veze komandovanja.

51. — Četa — vod sve veze uspostavlja svojim sredstvima veze. Kada to situacija omogućava i pretpostavljeni planira, može se koristiti i organizovanim vezama drugih jedinica i komandi s ciljem dostavljanja prikupljenih podataka.

Radio-veza je najpogodnija veza sa izviđačkim organima. Obezbeđuje najbrži prenos podataka i uz primenu mera protivelektronske zaštite i kriptozaštite u dovoljnoj meri obezbeđuje i tajnost podataka. Saobraćaj se obavlja kratkim kodiranim signalima. **Pri tome se mogu menjati i izbegavati propisani postupci u telefonskom saobraćaju** za koje se oceni da produžuju vreme rada radio-stanica i doprinose mogućnosti otkrivanja i praćenja njihovog rada od neprijatelja.

Izmene propisanih postupaka u saobraćaju moraju biti rezultat planskog proučavanja saobraćaja, stečenih iskustava i blagovremenih priprema, i ne mogu se vršiti stihijno. Njih planira i organizuje

pretpostavljena komanda, pri čemu obezbeđuje potrebnu kriptološku vrednost i mogućnost održavanja sigurnih veza.

Signalna veza je pogodna za korišćenje u zoni čujnosti i vidljivosti u vlastitom borbenom poretku, dok u neprijateljevom rasporedu otkriva izviđačke organe i može se koristiti u izuzetno kritičnim situacijama. U takvim situacijama se preporučuje korišćenje istih signalnih sredstava koja koristi neprijatelj.

U izuzetnim slučajevima pojedine podatke izviđački organi mogu dostavljati kuririma. Oni se provlače kroz neprijateljev raspored do sopstvenih najbližih jedinica, odakle dostavljaju podatke pretpostavljenom starešini onom vrstom veze koja u datom momentu obezbeđuje najbrži prenos podataka.

Komandir čete — voda svojom odlukom može vršiti preraspodelu sredstava veze.

U slučaju prekida veza, potčinjeni je dužan da organizuje i uspostavi vezu svojim snagama i sredstvima.

6. RAD KOMANDIRA RADIO-IZVIĐAČKOG VODA U PRIPREMI I IZVRŠENJU ZADATKA

Rad do prijema zadatka

52. — Do prijema zadatka radio-izviđački vod će najčešće biti angažovan potpuno ili delimično na radio-izviđanju.

Bez obzira na stepen angažovanosti, dužan je da:
— održava stalnu borbenu gotovost voda;
— obezbeđuje vod borbeno i pozadinski;
— ceni i proučava situaciju;
— priprema vod za predstojeći zadatak;
— zbrinjava ranjene i obolele;

— upućuje na opravku oštećena i neispravna tehnička materijalna sredstva;
— organizuje odmor i ishranu ljudi, i
— izdaje pripremna naređenja.

Rad posle prijema zadatka

53. — Komandir voda prima zadatak od komandira čete ili obaveštajnog organa usmeno ili pismeno. Zadatak može primiti kod komandira čete, načelnika obaveštajnog organa ili u rejonu rasporeda voda.

Izvršenju zadataka, u svim uslovima, prethodne pripreme čiji obim zavisi od stanja voda, angažovanosti na radio-izviđanju, dobijenog zadatka, opšte situacije i raspoloživog vremena.

54. — Priprema voda za predstojeći zadatak obuhvata:

— shvatanje zadatka i procenu situacije;
— izdavanje pripremnih naređenja;
— upoznavanje potčinjenih sa dobijenim podacima za predstojeći zadatak i proučavanje tih podataka;
— postupak sa radio-vezama koje su do tada izviđane;
— popunu jedinice ljudstvom, tehničkim i materijalnim sredstvima i opravku radio-izviđačkih sredstava;
— pripremu voda za pokret;
— podnošenje predloga za upotrebu voda;
— određivanje, po karti, rejona za postavljanje radio-prislušnih i radio-izviđačkih grupa i izviđanje rejona za postavljanje radio-prislušne grupe. Pored osnovnih rejona rasporeda, određuje rezervne rejone i, shodno razvoju situacije, naredne rejone rasporeda;
— dovođenja voda u rejon rasporeda;

— izdavanje zapovesti;
— ostale pripreme u duhu zadatka voda.

55. — Situaciju, s obzirom na raspoloživo vreme i druge okolnosti, komandir voda procenjuje samostalno.

Pri proceni situacije sagledava uticaj neprijatelja, vlastitih snaga, zemljišta i vremena na izvršenje zadatka voda.

Neprijatelja procenjuje na osnovu podataka dobijenih od obaveštajnog organa divizije i komandira čete.

Procenom neprijatelja treba da sagleda:

— koliko radio-veza na VVF/UVF opsegu može neprijatelj organizovati,
— najverovatnije karakteristike pojedinih neprijateljevih radio-veza,
— osnovne karakteristike saobraćaja u neprijateljevim radio-vezama,
— verovatni obim upotrebe dokumenata TKT i uređaja za zaštitu tajnosti prenetih saopštenja,
— karakteristike radio-podataka u neprijateljevim radio-vezama,
— kod kojih jedinica i u kom obimu očekivati radio-ćutanje,
— najverovatniji obim i način primene radio-dezinformacije od neprijatelja,
— najverovatnije rejone rasporeda neprijateljevih radio-stanica i centara,
— kakav uticaj na vod neprijatelj može ispoljiti dejstvima sa zemlje i iz vazduha.

Procena sopstvenih snaga obuhvata: stanje voda i uticaj borbenog poretka divizije na izvršenje zadatka voda. Procenom treba sagledati:

— angažovanost voda na izvršavanju tekućih zadataka;

— stanje i popunjenost jedinica materijalno-tehničkim sredstvima,

— ispravnost sredstava za RI, sredstava veze i transportnih sredstava,

— stanje izvora električne energije,

— mogućnosti za borbeno i pozadinsko obezbeđenje voda, posebno izdvojenih elemenata,

— koje elemente za prikupljanje podataka radio-izviđanjem postaviti i kako ih angažovati.

Procena zemljišta obuhvata:

— uticaj reljefa na izbor rejona rasporeda elementa radio-izviđačkog voda i na izvršenje zadatka voda;

— stanje i dužinu komunikacija od rejona rasporeda voda;

— mogućnost za prikriveno izvršenje pokreta;

— uslove za rad i maskiran raspored elemenata za radio-izviđanje;

— uslove za korišćenje prirodnih i veštačkih objekata za zaštitu i smeštaj ljudi i sredstava (tehnike).

Procena vremena obuhvata:

— proračun vremena (dnevnog i noćnog) od prijema zadatka do gotovosti za radio-izviđanje;

— podelu vremena za rad komandira voda i potčinjenih;

— uslove za izvršenje zadatka (dan, noć, godišnje doba, padavine i slično).

Iz procene situacije komandir radio-izviđačkog voda zaključuje o:

— najbitnijim poslovima koje treba obaviti (u kojem vremenu i ko ih izvršava, vreme gotovosti voda za izvršenje zadatka);

— najverovatnijoj organizaciji neprijateljevih radio-veza, njihovim karakteristikama, merama maskiranja i dezinformisanja;

— stanju i mogućnostima voda;

— najpovoljnijem poretku za izviđanje i rejonima rasporeda;

— dužini marš-ruta jedinica voda, osetljivim mestima na njima i merama koje treba preduzeti pri marševanju do rejona rasporeda;

— mogućem uticaju neprijatelja na izvršenje zadatka voda;

— uticaju vremena, kao prostora i atmosferske pojave, na izvršenje zadatka;

— načinu pozadinskog obezbeđenja i merama bezbednosti za vreme izvršavanja zadatka.

56. — Posle shvatanja zadatka i procene situacije komandir radio-izviđačkog voda podnosi predlog za upotrebu voda, a zatim izdaje zapovest.

57. — Zapovest komandira radio-izviđačkog voda, načelno, sadrži:

— kratke podatke o neprijatelju, naročito o njegovim radio-vezama i uticaju koji može ispoljiti na izvršenje zadatka voda;

— zadatak radio-izviđačkog voda;

— podatke o susedima i ostalim radio-izviđačkim jedinicama, koje izviđaju u zoni dejstva divizije;

— osnovnu zamisao za angažovanje voda;

— zadatke odeljenjima (grupama);

— mere borbenog obezbeđenja i signale;

— inžinjerijsko uređenje i maskiranje;

— mere bezbednosti;

— pozadinsko obezbeđenje voda;

— način održavanja veze u vodu;

— mesto komandira čete i voda;

— vreme i način dostavljanja izveštaja;
— znake raspoznavanja.

58. — Zapovest se izdaje usmeno, a izuzetno, za izdvojene delove, pomoću sredstava veze.

Zapovest se može izdavati svim jedinicama istovremeno ili pojedinačno putem naređenja. Ona mora biti kratka i sažeta.

Opširnija zapovest u prilogu br. 1.

Rad u periodu izvršavanja zadatka

59. — U izvršavanju zadatka komandir radio-izviđačkog voda rukovodi radom potčinjenih i rešava nepredviđene probleme i probleme koji se naknadno pojave. O krupnijim problemima i preduzetim merama izveštava pretpostavljenog. Osnovno je da se do gotovosti za radio-izviđanje postave svi elementi za prikupljanje podataka radio-izviđanjem.

Posle postavljanja elemenata za prikupljanje podataka radio-izviđanjem vod otpočinje izvršavanje zadatka i nastavlja se inžinjerijsko uređenje rejona rasporeda.

Da bi zadatak bio potpuno izvršen, komandir voda mora da:

— stalno proučava neprijatelja i njegove radio-veze, kako bi se na vreme otkrile sve promene u njihovoj organizaciji;

— o najvažnijim podacima odmah izveštava pretpostavljenog;

— stalno prati rad potčinjenih, usmerava ih, određuje prioritet radio-goniometrisanja, ostvaruje saradnju između pojedinih elemenata za prikupljanje podataka radio-izviđanjem;

— u duhu komandantove odluke usaglašava, precizira i dopunjava zadatke potčinjenima;

— ostvaruje neposrednu vezu sa obaveštajnim organom divizije s ciljem obrade podataka, njihovog upoređivanja sa podacima prikupljenim iz drugih izvora i pravovremene dopune zadataka za radio-izviđanje;

— obezbeđuje neprekidnu i pouzdanu vezu sa potčinjenima;

— kontroliše stanje i održavanje radio-izviđačkih sredstava, izvora električne energije i ostalih materijalnih sredstava;

— stara se o borbenom i pozadinskom obezbeđenju jedinica voda.

Rad komandira odeljenja i poslužilaca propisan je Pravilnikom radio-izviđačko stanična služba JNA, glava IV.

Veza u radio-izviđačkom vodu

60. — Za potrebe komandovanja, prenosa komandi i dostavljanja izveštaja u radio-izviđačkom vodu se organizuju ove veze:

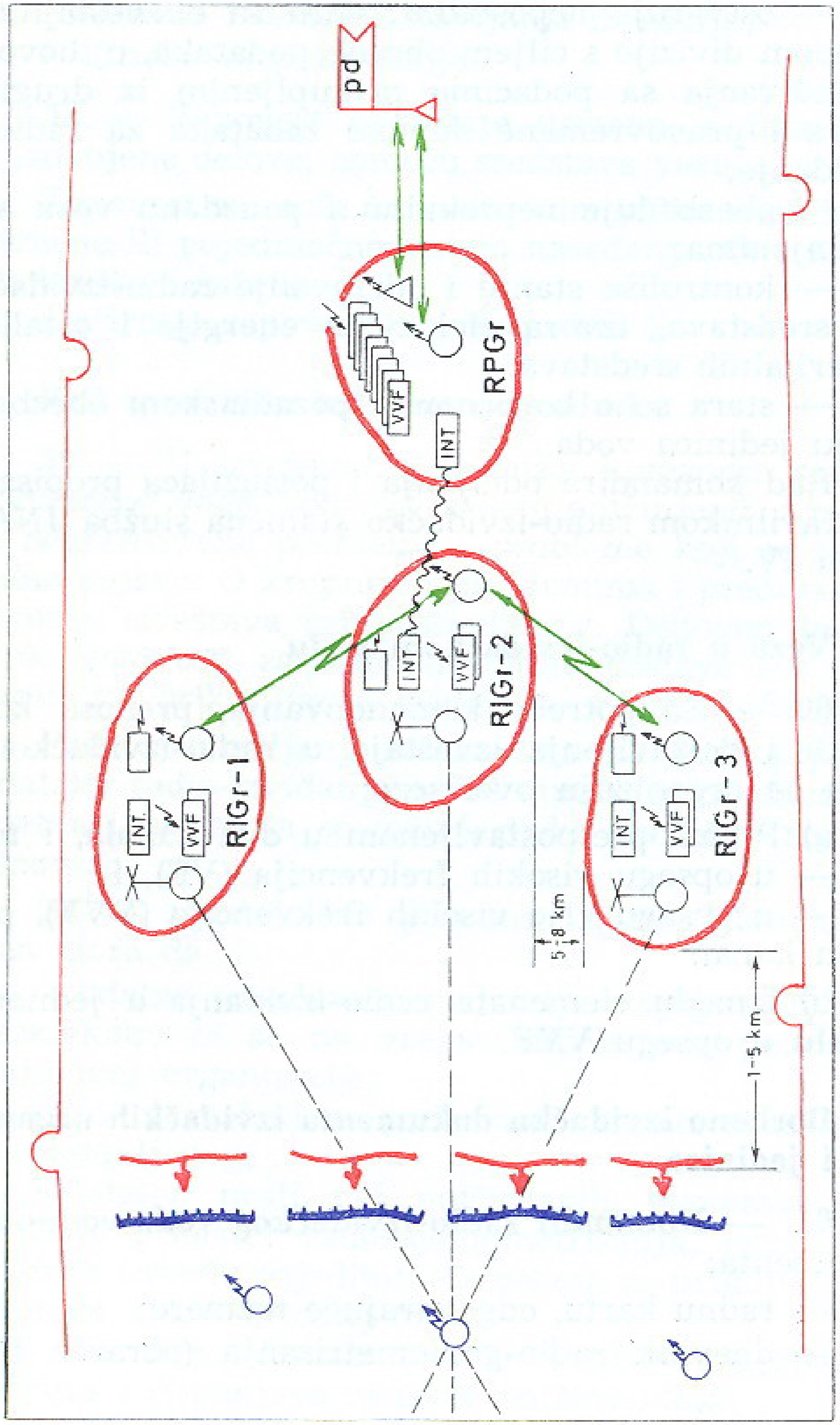
a) Prema pretpostavljenom u dva kanala, i to:
— u opsegu visokih frekvencija (VF), i
— u opsegu vrlo visokih frekvencija (VVF), po jedan kanal.

b) Između elemenata radio-izviđanja u jednom kanalu u opsegu VVF.

Borbeno izviđačka dokumenta izviđačkih organa i jedinica

61. — **Komandir radio-izviđačkog voda** vodi ova dokumenta:

— radnu kartu, odgovarajuće razmere;
— dnevnik radio-goniometrisanja (obrazac br. 5);

Načelan razmeštaj radio-izviđačkog voda u shemi 1.

— pregled rada prisluškivanih radio-veza (obrazac br. 6);

— pregled radnih podataka za radio-mrežu i radio-pravac;

— shemu organizacije neprijateljevih radio-veza, i

— druga priručna dokumenta radio-izviđanja (prema potrebi).

62. — Komandir radio-izviđačkog odeljenja (načelnik grupe) vodi:

— kartu razmere 1:25.000 ili 1:50.000;

— pregled radnih podataka za radio-mreže i radio-pravce koje izviđa;

— telegram — izveštaj — obrazac br. 7;

— druga priručna dokumenta radio-izviđanja (prema potrebi), i

— shemu organizacije neprijateljevih radio-veza.

63. — Radio-prisluškivač vodi ova dokumenta:

— telegram — izveštaj (obrazac br. 7), i

— druga priručna dokumenta radio-izviđanja (prema potrebi).

64. — Radio-goniometrista vodi ova dokumenta:

— stanični dnevnik (obrazac br. 1), i

— druga priručna dokumenta (prema potrebi).

Način vođenja dokumenta propisan je Uputstvom o dokumentima radio-izviđanja.

Glava III

OBEZBEĐENJE IZVIĐAČKIH BORBENIH DEJSTAVA

65. — Obezbeđenje izviđačkih borbenih dejstava čete — voda čine sve one mere, dejstva i postupci kojima se stvaraju povoljni uslovi za pravovremeno i organizovano izvršenje dobijenih zadataka.

Sve mere, postupci i dejstva usklađuju se sa opštim sistemom mera zaštite i obezbeđenja, koje organizuje i sprovodi pretpostavljena komanda i njene jedinice, a posebno sa organima i jedinicama bezbednosti, jedinicama teritorijalne odbrane, organima javne i državne bezbednosti, društveno-političkim zajednicama i stanovništvom.

66. — Obezbeđenje izviđačkih borbenih dejstava obuhvata: obaveštajno obezbeđenje, bezbednost i samozaštitu, borbeno, inžinjerijsko i pozadinsko obezbeđenje. Težište obezbeđenja određuje komandir čete — voda, na osnovu dobijenog zadatka i uslova u kojima ga izvršava.

1. OBAVEŠTAJNO OBEZBEĐENJE

Četa — vod organizuje i sprovodi na osnovu naređenja za obaveštajno obezbeđenje izviđanje pretpostavljene komande.

2. BEZBEDNOST I SAMOZAŠTITA

67. — Bezbednost čete — voda obuhvata raznovrsne kontraobaveštajne mere koje preduzima pretpostavljena komanda, preventivne i druge propisane i naređene mere bezbednosti koje se organizuju i realizuju u komandi i jedinicama čete — voda i rejonima borbenih dejstava radi otkrivanja i sprečavanja obaveštajno-izviđačke, diverzantske, sabotažne i druge subverzivne aktivnosti neprijatelja i zaštite od takve aktivnosti jedinica, borbenih radnji i tehničko-materijalnih sredstava. Ove mere se pravovremeno organizuju i ostvaruju u svakoj borbenoj i drugoj radnji, redovno prethode svakom zadatku i sa potrebnim dopunama prate njegovo izvršenje.

68. — Mere bezbednosti i samozaštite organizuju se i izvršavaju na osnovu propisa i naređenja pretpostavljene komande, procene ispoljene i očekivane obaveštajne i druge subverzivne aktivnosti neprijatelja, stanja bezbednosti u četi — vodu, rejonu borbenih dejstava i na osnovu odluke komandira čete — voda.

Za organizovanje i ostvarenje mera bezbednosti i samozaštite odgovoran je komandir čete — voda. Ostali pripadnici čete — voda odgovorni su za bezbednost i samozaštitu u okviru svojih prava, dužnosti i ovlašćenja.

69. — Bezbednost čete — voda postiže se: fizičkim, tehničkim i drugim merama i aktivnostima; razvijanjem i podizanjem svesti, samoinicijative, političke budnosti i odgovornosti i angažovanjem svih pripadnika čete — voda na sprovođenju mera bezbednosti i samozaštite; merama kontraobaveštajnog obezbeđenja i neposrednom saradnjom svih subjekata

u preduzimanju ovih mera i njihovom usklađivanju sa merama koje preduzimaju organi društveno-političkih zajednica na teritoriji.

70. — Radi što potpunije zaštite, zavisno od ispoljene i očekivane obaveštajne i druge subverzivne aktivnosti neprijatelja, bezbednosnog stanja u četi — vodu i rejonu borbenih dejstava, a i drugih uslova, a sa osloncem na samozaštitu, naročito se preduzimaju ove mere bezbednosti:

— pravovremeno otkrivanje i sprečavanje obaveštajne i druge subverzivne aktivnosti neprijatelja;

— zaštita tajnosti borbenih dokumenata, podataka i namera;

— zaštita tajnosti podataka pri korišćenju tehničkih sredstava veze;

— zabrana ili ograničenje kontakata sa drugim jedinicama i stanovništvom pri pripremi i izvođenju važnijih izviđačkih dejstava;

— sprečavanje dezinformacija koje protura neprijatelj i drugih uticaja neprijateljeve psihološko-propagandne aktivnosti;

— stalna i raznovrsna idejno-politička i bezbednosna obuka i vaspitanje i upoznavanje vojničkog i starešinskog sastava čete — voda sa važnijim pitanjima iz oblasti bezbednosti i samozaštite, oblicima aktivnosti neprijatelja i drugim problemima koji utiču na bezbednost, a i njihovim obavezama u vezi sa onemogućavanjem takve aktivnosti;

— korišćenje raspoloživih, fizičkih, tehničkih i drugih mogućnosti u zaštiti čete — voda i tehničko-materijalnih sredstava;

— preduzimanje i drugih mera bezbednosti i samozaštite zavisno od konkretnih uslova i potreba;

— kontrola izvršenja propisanih i naređenih mera bezbednosti i samozaštite.

71. — Komande, jedinice, starešine i vojnici čete — voda dužni su samostalno i sa osloncem na samozaštitu koju organizuju druge jedinice i društveno-političke zajednice u rejonima borbenih dejstava stalno razvijati, organizovati i sprovoditi mere samozaštite, što se postiže punim angažovanjem svih subjekata u samozaštiti jedinica, komande, podataka, tehničko-materijalnih sredstava i drugih poslova u vezi sa izvršenjem borbenih zadataka čete — voda.

Mere bezbednosti i samozaštite moraju biti stalne, potpune, pravovremene, efikasne, međusobno usklađene i svrsishodno organizovane, a izvršavaju ih svi pripadnici čete — voda.

72. — Za dejstvo u pozadini neprijatelja, pored navedenih mera bezbednosti, komandir izviđačke čete — voda preduzima i ove mere:

— potpuniju bezbednosnu pripremu ljudi predviđenih za ubacivanje;

— zaštitu tajnosti pokreta do objekata za dejstvo;

— zaštitu tajnosti baziranja;

— posebne mere kriptozaštite izviđačkih organa;

— zavisno od dobijenog zadatka i situacije, uništavanje neprijateljevih specijalnih i drugih snaga i njihovih oslonaca.

Pri dejstvu u pozadini neprijatelja komandir izviđačkog organa procenjuje situaciju u vezi sa bezbednosti na osnovu dobijenih podataka od pretpostavljene komande, podataka prikupljenih vlastitim snagama i sredstvima i podataka dobijenih od organa ONO koji dejstvuju u pozadini neprijatelja.

73. — Komandir čete — voda, a i sve starešine izviđačkih organa, realizuju borbeno obezbeđenje u svim vidovima izviđačkih borbenih dejstava.

74. — Pri organizovanju i ostvarenju mera borbenog obezbeđenja, četa — vod se oslanja na raspored i dejstva jedinica pretpostavljene komande, a posebno i dejstva jedinica koje obezbeđuju komandno mesto pretpostavljene komande, sa kojima tesno sadejstvuje.

75. — Borbeno obezbeđenje izviđačkih borbenih dejstava obuhvata: izviđanje, protivelektronsko obezbeđenje i protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje.

a) **Izviđanje** se organizuje i izvodi prema odredbama glave VI i VII ovog pravila.

b) **Protivelektronsko obezbeđenje**

76. — Protivelektronsko obezbeđenje izvodi se s ciljem zaštite organizovanih veza i radarskog osmatranja od prisluškivanja, ometanja, obmanjivanja, uništavanja i odgovarajućih protivelektronskih dejstava neprijatelja.

Radi toga se u četi — vodu i njenim izviđačkim organima preduzimaju mere i postupci protivelektronske zaštite, koje se izvršavaju neprekidno i dosledno.

Ove mere i postupke planiraju pretpostavljena komanda i komandir čete — voda, a ostvaruju ih poslužioci i korisnici sredstava veze.

Mere i postupci:

— radio-vezu planirati i organizovati u što većem, a saobraćaj obavljati u što manjem broju radio-mreža i pravaca;

— primopredaju podataka putem radio-veza održavati u što kraćem vremenu, primenom signala, kratkih ili komprimiranih saopštenja;

— u vezi sa javljanjem, načelno, organizovati jedinstven saobraćaj u radio-vezama i na taj način sakriti stanicu koja prima saopštenja, pri čemu maksimalno koristiti razne varijante upotrebe frekvencija, vremena rada, pozivnih znakova, načina legitimisanja ako je ono neophodno, dogovora i postupaka koje pravilo ne može predvideti, a plod su mašte, snalažljivosti, međusobnog poznavanja ljudi, iskustva i sl., i to ne samo pri javljanju podataka, već i pri potvrdi njihovog prijema;

— s obzirom na zračenje elektromagnetnih talasa, birati pogodna mesta za postavljanje radio-stanica i na taj način smanjiti mogućnost prisluškivanja (otkrivanja) i ometanja od neprijatelja;

— menjati mesta radio-stanica i time otežavati njihovo radio-goniometrisanje;

— podatke u radio-vezama menjati simultano i u različitim vremenskim intervalima;

— veze održavati sa smanjenom snagom radio-stanica;

— u slučaju ometanja (otkrivanja) radio-stanice, u neprijateljevom borbenom poretku, prekinuti rad i odmah menjati mesto radio-stanice, a podatke dostaviti drugim radio-pravcima ili drugom vrstom veze ako je to moguće;

— ako ne postoji mogućnost uništenja stanice ili ako se takva mogućnost radi brzine predaje ili važnosti podataka zanemaruje, kod intenzivnog ometanja nastaviti predaju podataka i pored uspešnog ometanja. To će neprijatelja prinuditi da češće prekida ometanje zbog provere njegovog uspeha, što će stvoriti vremena za stvarnu predaju podataka;

— zabraniti upotrebu radio-veza sve dok je moguća uspešna i blagovremena primopredaja podataka signalnom i kurirskom vezom, bez obzira na fazu izvođenja borbenih dejstava. Zabrana radio-veza ne znači i zabranu uključivanja prijemnika radio-stanice;

— izbegavati primopredaju otvorenih podataka, već se pridržavati i sprovoditi propisane mere i postupke kriptozaštite.

c) **Protivnuklearno, hemijsko i biološko obezbeđenje (PNHBO)**

77. — PNHBO u četi — vodu obuhvata mere i postupke koji se preduzimaju pravovremeno i neprekidno uz korišćenje formacijskih, priručnih i mesnih sredstava, radi zaštite i otklanjanja posledica dejstva NHB borbenih sredstava.

Komandiri četa i vodova dužni su da:

— u svim dejstvima organizuju NH-osmatranje, RH-izviđanje i obaveštavanje o NHB-opasnosti;

— prikupljene podatke o NHB-situaciji odmah dostave svojim komandama i istovremeno preduzmu odgovarajuće mere zaštite;

— prate ozračenje ljudi svojih jedinica, pravovremenim očitavanjem komandnih dozimetara, i zahtevaju dozimetrijsku kontrolu — očitavanje ličnih dozimetara svih vojnika;

— utiču na pravovremeno izvođenje lične dekontaminacije, organizuju i kontrolišu izvođenje grupne i završne dekontaminacije;

— obezbede (zahtevaju) pravovremenu popunu svojih jedinica sredstvima zaštite i dekontaminacije i znalačko korišćenje priručnih sredstava za zaštitu i dekontaminaciju;

— organizuju zaštitu ljudi pri obilasku i savlađivanju kontaminiranih rejona.

d) **Maskiranje**

78. — Maskiranje rasporeda i pokreta čete — voda u svim uslovima je stalna i obavezna mera borbenog obezbeđenja, budući da četa — vod predstavlja rentabilan cilj za napad sa zemlje i iz vazdušnog prostora. Maskiranje se preduzima i obavlja s ciljem da se: prikrije jedinica (raspored i pokreti), sredstva i objekti čete — voda od neprijateljevog izviđanja; navede neprijatelj na pogrešne zaključke o snazi i namerama čete — voda i na taj način oteža ili umanji efekat njegovog izviđanja i dejstva.

79. — Osnovne mere maskiranja koje četa — vod primenjuje jesu: rastresitost i prikriven raspored jedinica u rejonu razmeštaja; korišćenje prirodnih maski i uslova zemljišta koji onemogućavaju direktno izviđanje i osmatranje radarom; pokreti i dovođenje jedinica noću i u drugim uslovima slabije vidljivosti (izrada lažnih položaja, baza, zaklona i dr.). Preduzimaju ih i sprovode sve jedinice i pojedinci, ne čekajući posebno naređenje za to.

80. — Pojedinačno i grupno maskiranje obuhvata mere i postupke radi skrivanja pojedinaca, grupa i vozila, a i raznih objekata. Preduzimaju ga pojedinci, posade i izviđački organi i predstavlja osnov taktičkog maskiranja. Pri određivanju mera i postupaka za maskiranje moraju se imati u vidu mogućnosti neprijateljevih sredstava za izviđanje i osmatranje. Zato se, pre svega, koriste prirodne pogodnosti zemljišta i odgovarajuće vremenske prilike, a formacijska i priručna sredstva kao dopuna tih uslova maskiranja.

e) **Osiguranje**

81. — Osiguranje preduzimaju sve izviđačke jedinice u svim uslovima s ciljem da se neprijatelju onemogući izviđanje, otkrivanje i rad naših izviđačkih jedinica i njihovih organa, spreči iznenadni napad i time stvore povoljni uslovi za odmor, pripreme i dejstva čete — voda.

82. — U toku borbenih dejstava četa — vod se osigurava pogodnim rasporedom onog svog dela koji nije angažovan za obavljanje izviđačkih zadataka u izviđačkim ili nekim drugim organima.

83. — Četa — vod ne mogu biti angažovani za osiguranje druge jedinice, komande ili ustanove.

84. — Četa — vod se načelno osigurava: stražarima, patrolama, objavnicama i zasedama. Jačina, sastav i zadaci osiguravajućih delova zavise od vida borbe, aktivnosti neprijatelja, karakteristike zemljišta, vremenskih uslova, veličine dela čete — voda koji nije angažovan u izviđačkom organu ili jedinici.

4. INŽINJERIJSKO OBEZBEĐENJE

85. — Inžinjerijsko obezbeđenje predstavlja skup mera, radova, postupaka i dejstava koje četa — vod preduzima u svim vidovima i oblicima izviđačkih borbenih dejstava. Ono obuhvata: zaprečavanje, utvrđivanje, inžinjerijsko obezbeđenje kretanja i manevra (savlađivanje prirodnih i veštačkih prepreka i uređenje puteva), hidrotehničke i maskirne radove.

86. — Inžinjerijsko obezbeđenje četa — vod preduzima i sprovodi radi:

— zaštite ljudi i tehničko-materijalnih sredstava i stvaranja uslova za potpuno izvršenje dobivenih zadataka;

— onemogućavanja dejstva neprijateljevih diverzantskih i drugih jedinica i obaveštajnih organa u našoj pozadini ili na privremeno zaposednutoj teritoriji;

— omogućavanja kretanja tenkova, oklopno-izviđačkih transportera i drugih motorizovanih delova čete — voda, odnosno izviđačkih organa koje oni obrazuju, i

— pronalaženja i prečišćavanja vode za potrebe čete — voda i izviđačkih organa koje oni obrazuju.

87. — **Zaprečavanje** četa — vod izvodi radi samozaštite ljudi prilikom izvršavanja izviđačkih borbenih zadataka i u situacijama kada vodi borbu protiv neprijatelja. Zbog toga četa — vod moraju biti obučeni u izradi minsko-eksplozivnih prepreka (pojedinačne mine i grupa mina, prepreke stvorene rušenjem puteva i objekata na njima pojedinačnim eksplozivnim punjenjima) i raznovrsnih fortifikacijskih prepreka.

88. — **Utvrđivanje** četa — vod primenjuje radi zaštite ljudi i tehničko-materijalnih sredstava. Utvrđivanje se preduzima u svim vidovima i oblicima izvođenja izviđačko-borbenih dejstava. Obim utvrđivanja zavisi od načina izvršenja zadataka i raspoloživog vremena. Svi objekti utvrđivanja (zakloni) koje izradi četa — vod moraju biti dobro maskirani.

89. — **Inžinjerijskim obezbeđenjem kretanja i manevra** omogućuje se četi — vodu uspešno izvršenje izviđačkih borbenih zadataka. Radi toga četa — vod moraju biti potpuno obučeni za savlađivanje svih vrsta prepreka, i veštačkih (minsko-eksplozivnih,

fortifikacijskih, hemijskih i dr.), i prirodnih (vodenih i dr.). Veštačke prepreke četa — vod redovno obilazi, a samo izuzetno, kada ih iz bilo kojih razloga ne mogu obići, savlađuju izradom prolaza. Prolaze izrađuju formacijskim i mesnim sredstvima i materijalima. Pri izradi prolaza u hemijskim preprekama koriste se zaštitna sredstva. Prirodne — vodene prepreke četa — vod, načelno, savlađuje plivanjem ili prelaskom na amfibijskim desantnim sredstvima i prelaženjem koristeći se postojećim prelazima, priručnim i mesnim sredstvima, a i sredstvima jedinica teritorijalne odbrane i društveno-političkih zajednica.

90. — **Pronalaženje i prečišćavanje vode** četa — vod ostvaruje u prvom redu sa osloncem na nalazišta vode i objekte za vodu koje uređuju jedinice JNA, jedinice teritorijalne odbrane, civilne strukture (CZ) i stanovništvo. U situacijama kada se, iz bilo kojih razloga, ne mogu koristiti postojeći i uređeni objekti za vodu, četa — vod pronalaze i prečišćavaju vodu sami sa formacijskim i priručnim filtrima za vodu.

91. — **Maskirne radove** četa — vod preduzima u svim vidovima i oblicima izviđačkih borbenih dejstava. Prilikom izvršavanja raznovrsnih izviđačkih borbenih zadataka posebnu pažnju treba posvetiti uklanjanju raznih demaskirajućih znakova. Zbog toga izviđači moraju biti dobro obučeni u izvođenju maskirnih radova i u umešnom prilagođavanju konkretnim uslovima zemljišta.

5. POZADINSKO OBEZBEĐENJE

92. — Pozadinskim obezbeđenjem čete — voda stvaraju se materijalni, zdravstveni i drugi uslovi

za život i izvršavanje zadataka. Planira ga pretpostavljena komanda, a realizuju odgovarajući organi i jedinice pozadinskih službi komande stana, odnosno jedinica kojoj je četa — vod pridata na pozadinsko obezbeđenje.

93. — Za poslove iz oblasti pozadinskog obezbeđenja koji se obavljaju u izviđačkoj četi — vodu odgovoran je komandir čete — voda, a neposredno ih organizuje četni starešina, odnosno komandir izviđačkog voda.

94. — Četna stanica za snabdevanje čete obrazuje se izuzetno, tj. samo ako je to celishodno, s obzirom na raspored i način izvršavanja zadataka njenih organa.

95. — Izviđačke organe koji će dejstvovati u pozadini neprijatelja i na privremeno zaposednutoj teritoriji treba snabdeti potrebnim materijalnim sredstvima za onoliko dana koliko će tamo ostati. Međutim, ukoliko se predviđa da njihova dejstva traju duže, onda se pozadinsko obezbeđenje izviđačkih organa na privremeno zaposednutoj teritoriji može organizovati pomoću štabova teritorijalne odbrane (obaveštajno-bezbednosnih organa), organa državne bezbednosti ili drugih odgovornih organa društveno-političkih zajednica.

96. — U četi — vodu obavljaju se ovi poslovi iz okvira intendantskog obezbeđenja: preuzimanje hrane iz komande stana i njen dotur u četu — vod; podela hrane po vodovima, izviđačkim organima, odnosno ljudima neposredno; pranje posuđa; prijem i podela vode i ostalih intendantskih materijalnih sredstava (potrošni materijal, ogrev, prostirka, čisto rublje i dr.); presvlačenje ljudi, prikupljanje, pako-

vanje i predaja prljavog rublja na pranje; podšišivanje; uređenje objekata za stanovanje i odmor.

Četa — vod, a i pojedini izviđački organi, mogu biti osamostaljeni u snabdevanju pojedinim intendantskim materijalnim sredstvima (ogrev, prostirka i dr.), a i u obezbeđenju vodom. Izuzetno se mogu osamostaliti i u pripremanju — kuvanju hrane. U tom slučaju im se za to moraju obezbediti odgovarajuća sredstva.

97. — Četa — vod hrani se, zavisno od situacije, kuvanom hranom, suvom hranom ili kombinovano, što reguliše pretpostavljena komanda. Načelno, za vreme izviđačkih dejstava, ljudi se hrane suvom hranom.

Preduzimanje i dotur hrane iz komande stana pretpostavljene komande, kao i eventualni dotur hrane od svojih delova (vodova, izviđačkih organa), četa — vod ostvaruje svojim sredstvima. Kuvana hrana deli se ljudstvu u dva, a kad ima mogućnosti — u tri obeda. Suva hrana dobija se, načelno, pri podeli prethodnog toplog obeda, hleb uvek odjednom u celodnevnom pripadanju. Topla voda za pranje posuđa i pribora za jelo uzima se iz komande pri preuzimanju hrane ili se obezbeđuje zagrevanjem u tovarnim kuhinjama i drugim posudama.

98. — Vodu za piće i druge potrebe izviđačke čete — voda obezbeđuje pretpostavljena komanda doturom, ili četa — vod, kao i pojedini izviđački organi, koriste vodu iz vodnih objekata u rejonu razmeštaja, odnosno u rejonu dejstva. Uvek se mora raspolagati najmanje jednodnevnom rezervom higijenski ispravne vode za piće (2—3 litra po čoveku). Pre polaska na izvršenje zadatka ili na marš ljudi obavezno pune čuturice vodom za piće.

99. — Intendantska oprema i ostala intendantska materijalna sredstva nose se u transportu čete — voda ili ih nose ljudi.

Sitne opravke intendantske opreme, osim onih koje mogu obaviti ljudi ličnim priborom, vrše se u organizaciji pretpostavljene komande, načelno, upućivanjem radioničara sa alatom i priborom u izviđačku četu — vod. Neispravna oprema, koja nije mogla biti opravljena, prikuplja se i evakuiše u komandu stana, uz istovremenu zamenu ispravnom.

Ljudi se presvlače u čisto rublje koje nose sobom ili im se dotura.

Prljavo rublje šalje se u komandu stana. Izuzetno, rublje mogu da peru ljudi čete — voda. U tom slučaju im se obezbeđuju sredstva za pranje.

Ljude podšišuju berberi upućeni iz komande stana na zahtev komandira izviđačke čete — voda i prema planu pretpostavljene komande.

Kada četa — vod bivakuje, a prostirka i ogrev se ne mogu obezbediti putem komande stana, komandir čete — voda organizuje obezbeđenje prostirke i ogreva iz rejona razmeštaja. Za prostirku se može koristiti slama, seno, kukuruzovina, paprat, suvo lišće i dr.

100. — Za poslove iz oblasti pozadinskog obezbeđenja, komandir čete — voda se potpuno oslanja na komandu stana.

Za pozadinsko obezbeđenje komandir čete — voda izdaje naređenje koje, načelno, sadrži:

— rejon rasporeda komande stana pretpostavljene komande, najprikrivenije prilaze do nje i pravce njenog premeštanja;

— način snabdevanja čete;

— način preuzimanja i dotura hrane od komande stana i način podele hrane i vode;

— način prikupljanja i evakuacije povređenih i obolelih do sanitetske stanice (SnSt) pretpostavljene komande;

— mesto i način popune vozila gorivom i mazivom;

— norme utroška municije, pogonskog goriva i maziva, i

— mesto i način opravke i evakuacije neispravnih vozila, naoružanja i druge tehnike.

101. — U težim zemljišnim i vremenskim uslovima (u planini, krasu, zimi i sl.) treba voditi računa o potpunoj i pravilnoj eksploataciji TMS, naoružanja i opreme i, ako je potrebno, preduzeti i dopunske mere (zamena ulja, protivzamrzavajuće smeše, češći pregledi u toku rada i sl.) kako ne bi došlo do oštećenja sredstava.

102. — Osnovno održavanje TMS obuhvata načelno: dnevne preglede i opsluživanje. Za osnovno održavanje TMS odgovoran je komandir čete — voda.

Sva oštećena TMS evakuišu se u stanicu za remont pretpostavljene komande njenim sredstvima.

103. — Kada izviđački organi iz čete — voda dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji i kada dođe do bilo kakvih oštećenja tehničkih sredstava, a nisu u mogućnosti sami da otklone kvar, ili radi izvršenja zadatka moraju da to otklone na mestu baziranja ili zone dejstva, tada se oslanjaju na komandu najbliže teritorijalne jedinice radi opravke, zamene i sl.

104. — Ukoliko borbena vozila čete — voda dejstvuju u pozadini neprijatelja, onda se unapred odredi na koju će se teritorijalnu komandu ili stručni organ društveno-političke zajednice osloniti za opravku TMS.

105. — Ako se izviđački organ u pozadini neprijatelja nađe u posebno teškim uslovima, u nemogućnosti da se snabde hranom ili bilo kog izvora, tada će se za ishranu koristiti flora i fauna. Za ove prilike izviđački organi moraju biti obučeni i osposobljeni u toku izvođenja obuke.

106. — Za sanitetsko obezbeđenje, četa — vod se oslanja na sanitetsku stanicu pretpostavljene komande. Četa — vod ima bolničara koji je neposredno odgovoran starešini, a preko njega komandiru čete — voda. Za zdravstveno stanje čete — voda odgovoran je komandir.

107. — Prva pomoć povređenim i obolelim čete — voda ostvaruje se u vidu samopomoći i uzajamne pomoći, ličnom ili dodatnom sanitetskom opremom. Bolničari i nosioci povređenih i obolelih ukazuju prvu pomoć prvenstveno teže povređenim. Vojnici-izviđači koji su lakše povređeni, nakon ukazane prve pomoći-samopomoći, nastavljaju izvršavanje izviđačkih borbenih zadataka.

108. — Za evakuaciju iz čete — voda povređenih i obolelih upućuju se nosioci i transportna sredstva iz sanitetske stanice na koju je četa — vod naslonjena ili iz komande stana. U izvesnim situacijama, u nedostatku transportnih sredstava pretpostavljene komande — njenog sanitetskog organa, komandir će obezbediti sopstvena sredstva za prevoz i odrediti potreban broj nosilaca povređenih i obolelih.

109. — Sanitetsko obezbeđenje izviđačkih organa koji dejstvuju u pozadini neprijatelja reguliše pretpostavljena komanda. Načelno će se osloniti na

samopomoć i uzajamnu pomoć, ili će povređeni i oboleli biti evakuisani vazdušnim putem u sanitetsku stanicu pretpostavljene komande ili najbliže operativne jedinice. Ukoliko je to nemoguće, onda će se osloniti na zbrinjavanje neke tajne ambulante — bolnice ili sanitetske ustanove teritorijalne jedinice, tj. društveno-političke zajednice.

110. — Saobraćajno obezbeđenje — čete voda reguliše komandir čete — voda, shodno planu saobraćajnog obezbeđenja pretpostavljene komande ili planu komande teritorijalne odbrane, odnosno saobraćajnog organa društveno-političke zajednice, ako je tako regulisano.

111. — Način korišćenja komunikacija od čete — voda, regulisanja i kontrolu saobraćaja načelno određuju pretpostavljene komade. Pored vozila kurira, vojne policije, protivpožarnih, sanitetskih i saobraćajnih, prioritet u saobraćaju imaju još i vozila izviđačkih jedinica, odnosno njihovih organa.

Protivpožarna zaštita

112. — Četa — vod i njihovi organi koji se formiraju moraju u svim vidovima izviđačkih borbenih dejstava organizovati protivpožarnu zaštitu, koja obuhvata: preduzimanje i kontrolu protivpožarnih mera, organizovanje i javljanje o pojavi požara, gašenja požara, spasavanje ljudi i evakuaciju ugroženih TMS, naoružanja i druge opreme.

113. — Ukoliko dođe do požara u rejonu razmeštaja, baziranja i sl., četa — vod i njihovi organi gase požar. Izviđački organi koji dejstvuju u pozadini neprijatelja moraju preduzeti mere prethodnog obezbeđenja od izbijanja požara.

Glava IV

POLITIČKI RAD I MORALNO-POLITIČKE PRIPREME

114. — Uslovi za uspeh u izviđačkim borbenim dejstvima je visok borbeni moral, kao rezultat visokog stepena moralno-političke svesti, i spremnost svih pripadnika čete — voda da u svim situacijama izdrže do potpunog izvršenja svakog dobijenog zadatka, odnosno do konačne pobede. Zbog toga je politički rad trajan i neprekidan zadatak komandira i svih starešina, članova SK i organizacije SSO, tj. svih pripadnika u četi — vodu. On mora biti usklađen sa moralno-političkom situacijom, stanjem i zadacima čete — voda.

115. — U četi — vodu politički rad i moralno-političke pripreme imaju za cilj da razvijaju i podstiču unutrašnje snage pojedinaca i jedinica kao celine u prihvatanju i izvršavanju svih izviđačkih i drugih borbenih zadataka; da razvijaju i učvršćuju bratstvo i jedinstvo; da do maksimuma obezbeđuju unutrašnju povezanost, jedinstvo i moralno-političku čvrstinu, da neprekidno razvijaju i potpuno izgrađuju otpornost prema propagandno-psihološkoj delatnosti neprijatelja i da stalno razvijaju i obezbeđuju pozitivan odnos prema odbrani zemlje i uverenost

u konačnu pobedu nad neprijateljem. Ovaj cilj mora biti ostvaren posebno u svakoj četi — vodu.

116. — Organizator svih moralno-političkih aktivnosti i lično odgovoran komandiru čete je pomoćnik komandira čete za politički rad. U pripremi izviđačkih i drugih borbenih dejstava, pomoćnik komandira za politički rad moralno-politički procenjuje svoje snage, neprijatelja i teritoriju, izvlači potrebne zaključke i predlaže moralno-političke mere.

117. — Zaključak moralno-političke procene, načelno, sadrži:

— ocenu borbenog morala neprijatelja uopšte, a posebno njegovih jedinica u zoni dejstva svoje jedinice;

— ocenu moralno-političkog stanja, psihološke i fizičke sposobnosti čete za izvršenje zadatka;

— ocenu uticaja neprijateljevih propagandno-psiholoških i drugih aktivnosti na borbeni moral čete;

— ocenu moralno-političkog stanja na teritoriji u zoni dejstva čete i njenih organa i njegovog uticaja na moralno-političko stanje;

— ocena mogućnosti zbrinjavanja povređenih i obolelih sa posebnom pažnjom na izviđačke organe koji dejstvuju u pozadini neprijatelja.

118. — Predlog moralno-političkih mera koje pomoćnik komandira za politički rad podnosi komandiru čete načelno sadrži:

— oblike, sadržaje, sredstva i način informisanja ljudstva;

— mere i postupke za savlađivanje mogućih kriza kod izviđačkih organa i uopšte;

— način podsticanja ljudstva za samopregorno zalaganje i izvršavanje izviđačkih i drugih borbenih zadataka;

— rad na negovanju jugoslovenskog socijalističkog patriotizma, borbenih tradicija i vojničkih vrlina, naročito vojnika-izviđača (hrabrost, patriotizam, požrtvovanje, samopregor, disciplinovanost, odgovornost, snalažljivost, izviđačka lukavstva, inicijativa i sl.);

— isticanje borbenih uspeha čete — voda, pojedinih izviđačkih organa i naših jedinica uopšte, pojedinaca iz čete — voda, a i sopstvenog oružja i tehnike;

— način razvijanja čvrste i svesne discipline, negovanja socijalističkih međuljudskih odnosa, uzajamnog poverenja i borbenog drugarstva, i stalno jačanje kolektiva čete — voda;

— oblike političko-propagandnog delovanja prema neprijatelju, a i mere za sprečavanje uticaja neprijateljeve propagandno-psihološke aktivnosti;

— način saradnje pomoćnika za politički rad sa jedinicama teritorijalne odbrane, društveno-političkim zajednicama i drugim organizacijama u sistemu ONO i stanovništvom;

— oblike kulturno-zabavne aktivnosti u četi — vodu;

— razvijanje budnosti, bezbednosti i samozaštite i posebne odgovornosti za čuvanje vojne tajne uopšte i posebno tajne rada i delatnosti čete — voda i njenih organa;

— način obaveštavanja političkih organa pretpostavljene komande o stanju u četi — vodu;

— s obzirom na moralno-političke kvalitete ljudstva i moralno-političko stanje čete — voda i stanje i kvalitete neprijatelja, najcelishodniji način upotrebe čete — voda i njenih organa;

— obavezno i neposredno angažovanje pomoćnika za politički rad u pripremi izviđačkih borbenih dejstava.

Pomoćnik za politički rad podnosi predlog komandiru čete usmeno.

Za organizovanje i neposrednije angažovanje, pomoćnik komandira za politički rad čete pravi plan moralno-političkih mera i aktivnosti na svom ratnom bloku ili posebnoj svesci.

119. — Zadatke za politički rad uopšte, a posebno na izgradnji i jačanju borbenog morala, pomoćnik komandira čete ostvaruje, prvenstveno neposrednim delovanjem i lično na primeru partijsko-političkih rukovodilaca iz naše revolucije, putem sastanaka celog kolektiva, razgovorima, smotrama, kulturno-zabavnim i prosvetnim aktivnostima i sl.

Za ove zadatke on angažuje sve starešine čete, organizacije SKJ i SSOJ i ceo kolektiv.

120. — Komandiri samostalnih izviđačkih vodova sve ove zadatke izvršavaju lično i uz pomoć organa za politički rad pretpostavljene komande.

Glava V

OBJEKTI IZVIĐANJA

121. — Pod objektima izviđanja podrazumevaju se svi objekti na koje je usmereno dejstvo izviđačkih organa. To su pojedini elementi borbenog poretka neprijatelja, zemljišni, prirodni i veštački objekti važni za izvođenje borbenih dejstava.

Osnovni objekti izviđanja o kojima treba prikupljati podatke i na koje usmeravati izviđačke organe su:

— oklopne, mehanizovane i pešadijske jedinice u neposrednom borbenom dodiru i u taktičkoj dubini;
— artiljerijske jedinice;
— raketno-nuklearna sredstva;
— oklopne, mehanizovane i druge snage u operativnoj dubini;
— komandna mesta i centri veze;
— pozadinske jedinice i ustanove;
— avioni, helikopteri i brodovi, i rejoni baziranja;
— zemljišni objekti-prirodni i veštački;
— snage za obezbeđenje privremeno zaposednute teritorije;
— snage za psihološko-propagandnu delatnost;
— ostale snage i objekti na privremeno zaposednutoj teritoriji i u neprijateljevoj pozadini (garnizoni, uporišta, logori).

122. — Objekti izviđanja na kojima su angažovani izviđački organi čete — voda na privremeno zaposednutoj teritoriji mogu biti raspoređeni u plićoj (taktičkoj dubini) ili u dubljoj pozadini neprijatelja.

Pliću pozadinu (taktičku dubinu) neprijatelja karakteriše gušći raspored njegovih snaga i sredstava, česte promene situacije i otežano dejstvo izviđačkih organa. Ova dubina obuhvata raspored elemenata borbenog poretka puka, brigade, divizije i njima odgovarajućih sastava.

Dublja pozadina neprijatelja karakteriše se: rastresitim rasporedom neprijateljevih snaga, jer fizički nisu u mogućnosti da jednovremeno posedaju i kontrolišu sve rejone i objekte na privremeno zaposednutoj teritoriji; postojanjem posadnih snaga za obezbeđenje privremeno zaposednute teritorije i uspostavljanje okupacionog sistema; čestim pokretima, naročito transportnih kolona i čestim izvođenjem borbenih dejstava protiv naših snaga na privremeno zaposednutoj teritoriji.

U dubljoj pozadini neprijatelja objekti prikupljanja podataka veoma su različiti, kao: operativne rezerve u rejonima prikupljanja i u pokretu; raketna artiljerija; pozadinske jedinice, ustanove i razna skladišta (pogonskog goriva, maziva, naoružanja, opreme, prehrambenih artikala), transportne kolone, posadne jedinice, vazdušnodesantne snage, aerodromi, helidromi, rejoni baziranja pomorskih snaga i važni zemljišni prirodni i veštački objekti.

123. — Veličina objekata izviđanja može biti različita što zavisi od uslova u kojima se ostvaruje izviđanje (neprijatelja, jačine i sastava izviđačkog organa, vrste borbenih dejstava, zemljišta i meteoroloških prilika) i izvode borbena dejstva. Tu spadaju sve vrste bataljona — pešadijski, oklopni, mehanizovani, brdski, alpski, vazdušnodesantni, mornaričkodesantni; sredstva podrške; elementi komandovanja; pozadinski organi i jedinice; vazdušnodesantne snage; snage za obezbeđenje privremeno zaposednute teritorije i drugi. Pri organizovanju izviđanja u bližoj taktičkoj dubini neprijatelja moraju se prikupiti podaci o vrsti bataljona, pripadnosti, rasporedu, pravcu i načinu dejstva. Pri tom treba ustanoviti bataljone u prvom borbenom ešelonu, drugom borbenom ešelonu i rezervi puka, brigade i divizije. Posebno je važno stalno izviđati i pratiti tenkovske (oklopne) i mehanizovane bataljone i snage podrške.

124. — Dobrim organizovanjem izviđanja i pravilnim angažovanjem izviđačkih organa čete — voda jednovremeno se prikupljaju podaci o bataljonima koji su raspoređeni u celoj zoni odgovornosti za obaveštajno obezbeđenje (izviđanje).

125. — Kada se izviđa objekat jačine bataljona, treba ustanoviti: raspored bataljona po četama; vrstu bataljona; fortifikacijske objekte; organizaciju vatrenog sistema; zaprečavanje; ispoljene slabosti u borbenom poretku (međuprostori, otkrivena krila i bokovi); vrstu tenkova i oklopnih transportera, protivoklopnih i protivdesantnih sredstava i raspored i jačinu bataljonske vatrene grupe. Najpogodniji momenat za izviđanje bataljona je momenat razvoja za borbu. To su rejoni koje kasnije poseda rezerva (II borbeni ešelon) i vatreni položaji artiljerije. Zato izviđačke organe treba postavljati na najverovatnije pravce nailaska neprijateljevih snaga (u rejonu raskrsnica puteva, železničkih stanica, pristaništa).

126. — Izviđanjem artiljerije treba otkriti vrstu i kalibar artiljerijskih oruđa, broj, rejon vatrenih položaja i aktivnost. Ove podatke prikupiti prema

spoljnjem izgledu artiljerijskog oruđa. Osnovni objekat izviđanja u artiljeriji je divizion.

Borbeni poredak diviziona sastoji se od vatrenih položaja baterija, KM diviziona i pozadinskih delova. **Minobacači** se raspoređuju na suprotne strane padine uzvišenja, u doline i jaruge. Danju se najlakše otkrivaju prema dimu koji se diže do 10 metara i karakterističnom pucnju, a noću prema odsjaju iznad zaklona. **Artiljerija** poseda zaklonjene vatrene položaje, obično iza uzvišenja, šume, naseljenih mesta i prepreka. **VBR** se otkrivaju prema obliku dima ili prašine, a noću prema dugačkom svetlom tragu mine pri lansiranju. Artiljerija se raspoređuje na udaljenju: bataljonska 1—2 km, pukovska 2—5 km i divizijska do 8 km od prednjeg kraja.

127. — Raketna sredstva malog i srednjeg dometa nalaze se u organizacijsko-formacijskoj strukturi neprijateljevih divizija i korpusa, tako da u mnogome utiču na izvođenje toka borbenih dejstava, zbog čega se izviđanjem prikupljaju podaci o tipu raketno-nuklearnog sredstva, broju lansirnih uređaja, rejonu razmeštaja, broju raketa i pripremi za lansiranje. Formirana su u divizione sastava 2—3 baterije sa dva lansirna uređaja. Posedaju vatrene položaje na udaljenju 10—50 km od prednjeg kraja zavisno od vrste i tipa rakete, vida borbenog dejstva i karakteristike zemljišta.

Divizion se načelno upotrebljava kao celina. U ovu vrstu objekata za izviđanje svrstavaju se i artiljerijska oruđa osposobljena za ispaljivanje nuklearnih zrna.

Sva ova sredstva imaju specifičan spoljni izgled, čemu izviđački organi u toku izviđanja ovakvih i sličnih objekata moraju posvetiti posebnu pažnju. Kada maršuju ili su u rejonima prikupljanja, mogu

se primetiti teška teretna vozila sa dizalicom i velike prikolice sa natovarenim predmetima valjkastog oblika. Sem toga, ove rejone štite jaka borbena obezbeđenja pešadijskog i tenkovskog sastava; u širem rejonu postavljaju se sredstva PVO; zabranjuje se ili ograničava kretanje po putevima; rejoni se često obezbeđuju tehničkim sredstvima (radio-sondama, pilot-balonima), a pojedini pravci i zaprečavaju; izvode se radovi na putevima radi proširenja oštrih krivina i uskih puteva; ojačavaju se mostovi i zapaža se veća prisutnost komandnih kola sa radio-sredstvima.

128. — Raketni divizion se premešta na nove vatrene položaje, načelno, po delovima. Premešta se paralelnim komunikacijama. One se pre premeštanja izviđaju, a u toku pokreta obezbeđuju. Na njima se reguliše saobraćaj. Posebno se obezbeđuju prelazi preko reka, uske doline i prolazi kroz naseljena mesta.

129. — Raketne jedinice snabdevaju se, raketama i raketnim gorivom iz skladišta. Tehničku pripremu raketa, čuvanje i dotur ostvaruje raketna baza, koja se raspoređuje u dubini na udaljenju 60—100 km. Dotur se ostvaruje automobilskim transportom iz remontne tehničke baze do voda tehničkog obezbeđenja u raketnom divizionu.

130. — Izviđanjem rezervi u dubljoj pozadini (operativnoj dubini) neprijatelja ustanoviti: njihov sastav, jačinu, numeraciju jedinica, raspored, aktivnosti koje preduzima, vrstu naoružanja i eventualne namere. One se raspoređuju po pukovima i bataljonima u zahvatu komunikacijskih pravaca koji izvode ka frontu. Pri izviđanju snaga u dubljoj pozadini (operativnoj dubini) neprijatelja prikupljati i podatke

o pristizanju svežih snaga iz dubine. Pri otkrivanju rezervi viših jedinica, izviđačke organe usmeravati tako da mogu pratiti njihove dalje pokrete ka frontu, pri čemu ustanoviti: jačinu i vrstu snaga, pravce pokreta i vreme. Otkrivanje ostvarivati po siluetama, šumu motora, škripi i tragu gusenica.

131. — Izviđanje KM i CV izvodi se radi otkrivanja rejona rasporeda elemenata KM, CV i sistema obezbeđenja, odnosno angažovanja potrebnih snaga i sredstava za njihovo uništenje, neutralisanje ili ometanje u komandovanju svojim jedinicama. Tom prilikom prikupljaju se ovi podaci: mesto i veličina rejona na kome su raspoređeni elementi KM i CV; snage i sredstva za njihovo obezbeđenje; najpogodniji pravci prilaza ovim objektima i način i mogućnosti njihovog savlađivanja.

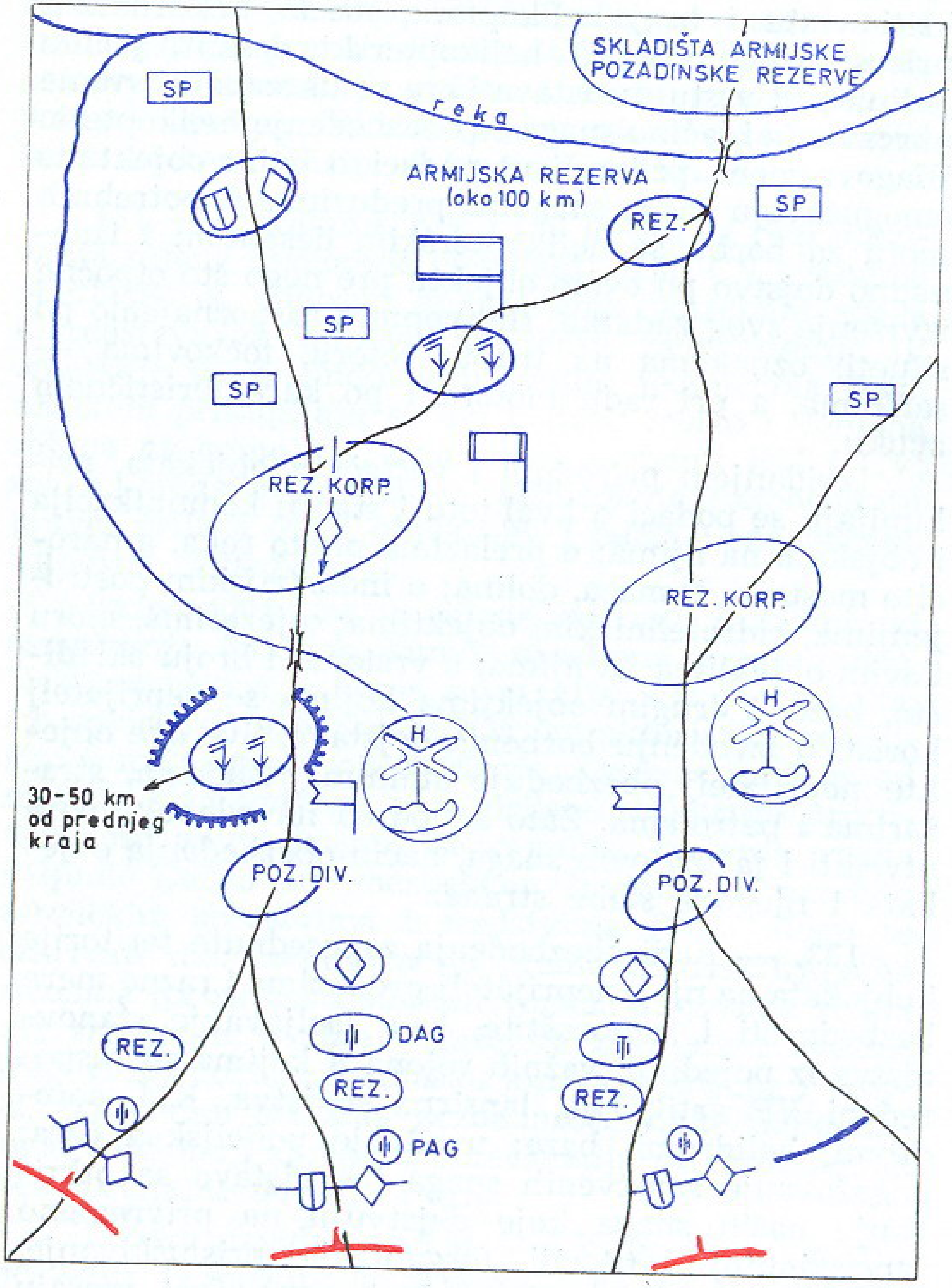
Raspoređuju se u rejone koji su zaštićeni od osmatranja (udoline, šume, naseljena mesta i dr.). Veličina rejona u kome se razvija KM je različita, što zavisi od pripadnosti KM, karakteristika zemljišta i mogućnosti obezbeđenja. Ono se izoluje od mesnog stanovništva, a za prilaze se koriste prikriveni putevi na kojima se reguliše kretanje vozila i ljudi. Dobro su obezbeđena ljudima, a naročito tehničkim sredstvima i sredstvima PVO. Mogu se otkrivati duž komunikacija prema demaskrirajućim znacima (prisutnosti štabnih vozila, tragovima vozila pri skretanju s puta, ugaženim stazama i svežim tragovima, dolasku i odlasku kurira, starešina i vozila, pojačanim merama bezbednosti, radu radio-stanica, telefona i agregata, sprečavanju pristupa licima bez specijalne dozvole i dr.).

U toku izviđanja KM i CV posebnu pažnju posvetiti tehničkim sredstvima koja su postavljena za obezbeđenje KM i CV.

132. — Izviđanjem helikoptera i helidroma otkriti vrstu i broj helikoptera, mesto helidroma i prisustvo jedinice za helikopterski desant, jačinu jedinice ili vrstu sredstava koja se ukrcavaju, vreme ukrcavanja i jačinu snaga za obezbeđenje helikoptera. Blagovremeno prikupljeni podaci o ovim objektima omogućavaju našim snagama preduzimanje potrebnih mera za borbu sa helikopterskim desantom i iznenadno dejstvo po ovom objektu pre nego što otpočne izvršenje svog zadatka. Helikoptere raspoznajemo po silueti, oznakama na trupu, rotoru, točkovima — sankama, a pri radu motora i po karakterističnom zvuku.

Izviđanjem prirodnih i veštačkih objekata, prikupljaju se podaci o kvalitetu i stanju komunikacija i objekata na njima; o prelazima preko reka, a naročito mostova, tesnaca, dolina; o industrijskim postrojenjima, hidrotehničkim objektima; o jezerima, moru i svim objektima na njima; o vrstama i broju skladišta, baza, i drugim objektima kojima se neprijatelj koristi u izvođenju borbenih dejstava. Sve ove objekte neprijatelj obezbeđuje stalnim posadama, stražarima i patrolama. Zato se, pored navedenog, mora utvrditi i jačina ovih snaga, način obezbeđenja objekata i njegove slabe strane.

133. — Radi obezbeđenja zaposednute teritorije i objekata na njoj, neprijatelj preduzima i razne mere bezbednosti i samozaštite, kao: iseljavanje stanovništva iz pojedinih važnih rejona u kojima su raspoređeni VP artiljerije, lansirna sredstva, KM, aerodromi, helidromi, baze; uvođenje policijskog časa; angažovanje sopstvenih snaga i sredstava za otkrivanje naših snaga koje dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji (organizuje prisluškivanje, goniometrisanje i pretresanje terena). Ovo moraju imati na umu naši izviđački organi u toku prikupljanja podataka o objektima neprijatelja.

Shema br. 2 — Objekti izviđanja

Glava VI

IZVIĐAČKI ORGANI I IZVIĐAČKA BORBENA DEJSTVA

1. IZVIĐAČKI ORGANI

— Izviđački organi su privremeno formirani izviđački sastavi namenjeni za prikupljanje podataka o neprijatelju, prostoru borbenih dejstava i meteorološkim prilikama.

Izviđački organi koji se formiraju iz sastava čete — voda su: osmatračnica, izviđačka patrola, izviđačka grupa, radio-prislušna grupa, radio-izviđačka grupa (radio-goniometarska stanica) i radarska stanica.

134. 1) Osmatračnica je izrađen ili podešen prirodni objekat, može biti i vozilo, iz koga se osmatra bojište u određenoj zoni (rejonu) i komanduje.

Osmatračnice (O) mogu biti glavne (Og), pomoćne (Op) i lažne (Olž). Zavisno od načina izvršenja zadatka, one mogu biti stalne i pokretne.

Glavne osmatračnice se određuju na težištu borbenih dejstava i služe za osmatranje neprijatelja, zemljišta i sopstvenih snaga u određenoj zoni (rejonu) osmatranja.

Pomoćne osmatračnice se organizuju prema potrebi. Namenjene su za osmatranje pravaca (rejona)

koji se ne mogu osmatrati sa glavne osmatračnice. Postavljaju se na krila, bokove, spojeve i međuprostore, i ispred borbenog poretka.

Rezervne osmatračnice služe da se sa njih produži osmatranje u slučaju kada je ono, iz bilo kojih razloga, onemogućeno sa glavnih osmatračnica.

Lažne osmatračnice se organizuju s ciljem da se neprijatelj obmane i odvrati njegova pažnja od rejona stvarnih osmatračnica sa kojih se osmatra.

Osmatračnice se određuju radi neprekidnog osmatranja bojišta i praćenju toka borbenih dejstava.

135. — Mesto za osmatračnicu birati tako da:

— obezbeđuje uspešno osmatranje neprijatelja, zemljišta i dejstva sopstvenih snaga;

— ima prikrivene prilaze i da je dobro maskirano i zaklonjeno od neprijateljevog osmatranja sa zemlje i iz vazduha;

— štiti ljudstvo i tehnička sredstva od dejstva neprijateljeve vatre i kontaminacije;

— nema većih mrtvih uglova;

— omogućava uspešnu uzajamnu podršku osmatrača vatrom u slučaju potrebe;

— obezbedi sigurnu vezu sa pretpostavljenim starešinom;

— ljudstvu obezbedi udoban smeštaj i odmor.

Mesto za osmatračnicu se bira na padinama pojedinih uzvišenja i grebena okrenutih ka neprijatelju, na krošnjama drveća, u potkrovlju zgrada, iza kamenih ograda, žbun i panjeva, u oštećenim tenkovima, oklopnim transporterima i drugim borbenim vozilima koja se nađu na bojištu.

Mesto za osmatračnicu ne birati na vrhu uzvišenja (topografskom grebenu), na ivici šume, iza usamljenog žbuna, na veštačkim nasipima, usamljenim zgradama, crkvama i drugim usamljenim objektima, jer ih neprijatelj lako uočava i otkriva. Ovakva mesta koristiti za izradu lažnih osmatračnica.

136. — Sa osmatračnice osmatra pojedinac ili grupa osmatrača jačine 3—6 ljudi uključujući i komandira grupe.

Kada borbeno vozilo (tenk, OIA) služi kao osmatračnica, posadu borbenog vozila sačinjavaju ljudi za rad na osmatračnici. Ako ova osmatračnica izvršava zadatak u mestu, treba se ojačati sa 2—4 izviđača na motociklima koji će, sem osmatranja, i neposredno osiguravati osmatračnicu (borbeno vozilo). Pri kretanju tenkova (OIA) van puteva, kada se ne mogu koristiti motocikli, izviđači se prevoze na tenku (OIA). Vozači motocikla ostaju sa motociklima.

137. — Ljude na osmatračnici snabdeti sredstvima za dnevno i noćno osmatranje i prisluškivanje; sredstvima za održavanje veze; dokumentima TKT; priborom za crtanje i pisanje; dnevnikom osmatranja; sredstvima za osvetljavanje i loženje vatre; časovnikom; signalnim sredstvima; priborom za radiološko i hemijsko izviđanje; stolovima i klupama (bankinama za rad.

138. — Naređenje osmatračnici izdaje komandir čete — voda ili obaveštajni organ u kome precizira: podatke o neprijatelju; sastav i jačinu osmatračnice (u ljudima i tehničkim sredstvima); zadatak osmatračnice (mesto, zona), rejon osmatranja, na koje objekte (rejone, pravce) obratiti naročitu pažnju, gotovost za osmatranje, mesto naredne i rezervne osmatračnice; podatke o našim snagama; gotovost za osmatranje; mere bezbednosti; mesto pretpostavljenog starešine; način održavanja veze; način izve-

štavanja; pravac premeštanja, rejon naredne osmatračnice, odziv i lozinku.

139. — Komandir osmatračnice izdaje zapovest ljudima na osmatračnici i rukovodi radom. On deli ljude na smene i daje zadatak svakom vojniku u okviru smene (osmatraču, pomoćniku osmatrača i vezisti); organizuje uređenje i podešavanje osmatračnice; proverava ispravnost sredstava za osmatranje i sredstava veze; vodi dnevnik osmatranja; unosi prikupljene podatke na kartu (shemu); lično kratko analizira podatke i izveštava pretpostavljenog starešinu. Osmatrač osmatra i izveštava o primećenom. Pomoćnik osmatrača povremeno osmatra, unosi podatke u shemu osmatranja i, po potrebi, smenjuje osmatrača, a vezista uz pomoć komandira sastavlja izveštaj i putem sredstava veze izveštava. U okviru jedne smene rad na osmatračnici je neprekidan prema pincipu međusobnog zamenjivanja.

Posle ostvarene orijentacije komandir osmatračnice izdaje zadatak u kome precizira orijentire; podatke o neprijatelju; susede i njihov zadatak; zadatak osmatračnice podelu ljudi na smene, način i vreme smenjivanja, zadatak svakog pojedinca u okviru smene; mesto naredne osmatračnice i način premeštanja; održavanje veze; način izveštavanja; mesto komandira; odziv i lozinku.

Primer zapovesti komandira osmatračnice Prilog br. 2.

140. — Osnovni dokumenti koji se vode na osmatračnici su: shema osmatranja; dnevnik osmatranja i karta za unošenje podataka koji su prikupljeni osmatranjem i prisluškivanjem.

Shema osmatranja je uvećana karta na koju se unose mesta osmatračnice; orijentiri; zona osmatranja; uočeni podaci o neprijatelju i drugi karakteristični objekti na zemljištu. Ona služi da osmatrač može izvestiti o tačnoj poziciji osmotrenog cilja. Shemu osmatranja crta osmatrač ili komandir osmatračnice posle dobijenog zadatka od pretpostavljenog starešine. Mesto osmatračnice obeležava se taktičkim znakom. Orijentiri se unose na shemu prema spoljnjem izgledu. Ostali objekti na zemljištu (visovi, šume, reke, putevi, jezera, kanali i sl.) označavaju se topografskim znacima, a podaci o neprijatelju — taktičkim znacima.

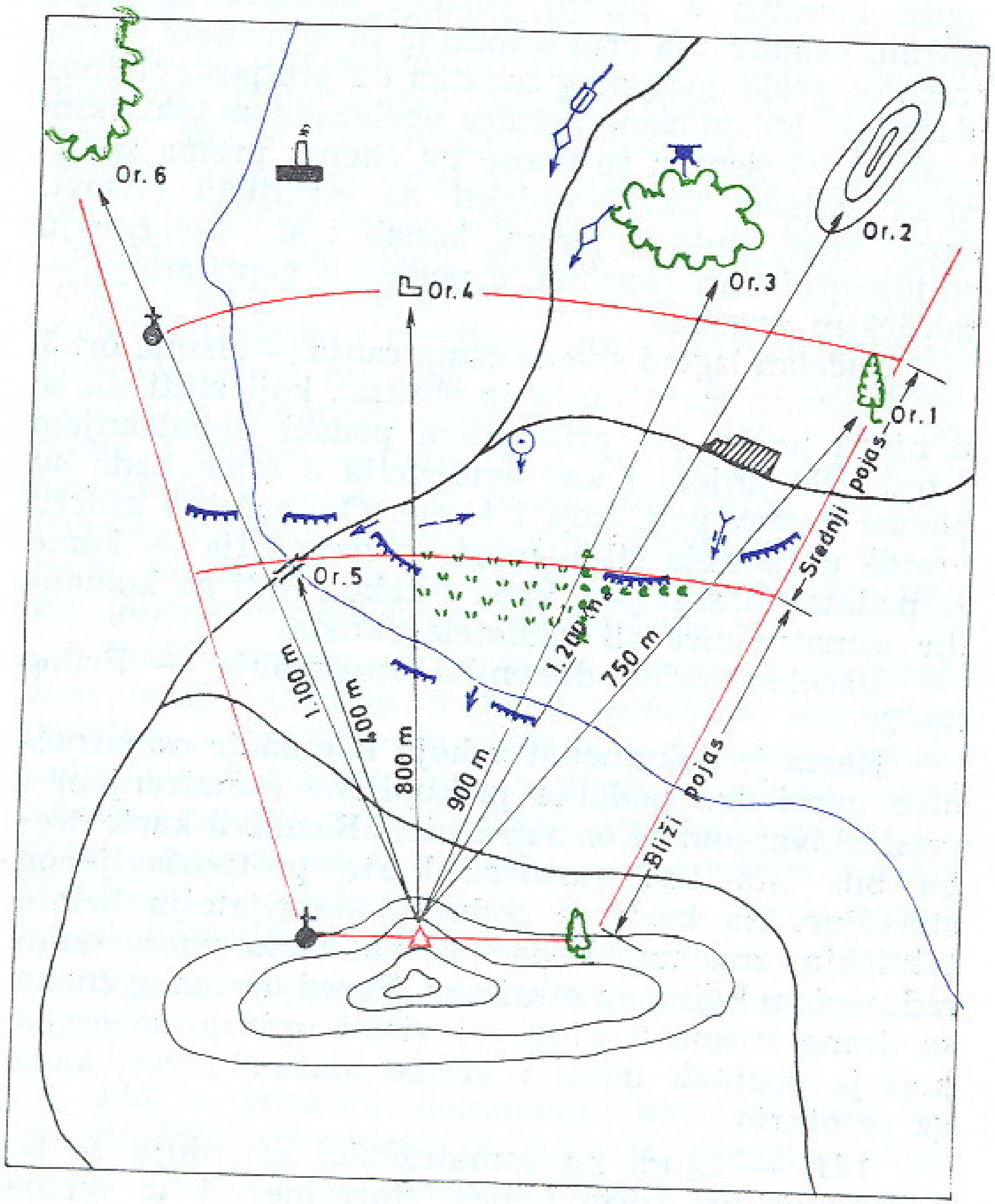
Načelan izgled sheme osmatranja — sheme br. 3.

Dnevnik osmatranja je obrazac koji služi da se u njega unesu svi prikupljeni podaci osmatranjem i prisluškivanjem i kao evidencija o tome kada su podaci dostavljeni, koji i kome. On načelno sadrži: vreme uočavanja cilja, mesto i vrste cilja — kome je podatak dostavljen, kada i kako. Vodi ga komandir osmatračnice ili radiotelegrafista.

Načelan izgled dnevnika osmatranja — Prilog br. 3.

Karta je dokumenat u koju komandir osmatračnice unosi sve podatke prikupljene osmatranjem i prisluškivanjem sa osmatračnice. Razmera karte treba biti ista kao razmera karte pretpostavljenog starešine. Na karti se podaci o neprijatelju beleže taktičkim znacima. Podaci se na kartu unose onim redosledom kojim su otkriveni. Pored ucrtanog znaka sa desne strane u njegovoj visini upisuje se organ koji je podatak uočio i vreme (datum i čas) kada ga je otkrio.

141. — Ljudi na osmatračnici smenjuju se po naređenju pretpostavljenog starešine ili u vreme predviđeno za smenu. Komandir osmatračnice je dužan da novog komandira detaljno upozna sa podacima o neprijatelju koje je otkrio, zadatkom i zonom

Shema br. 3 — sheme osmatranja

osmatranja, i da ispravno preda sva sredstva za osmatranje i pribor koji se nalazi na osmatračnici. Sve ovo registruje se u dnevniku osmatranja koji na kraju primopredaje potpisuju komandiri osmatračnice.

142. — Osmatra se u određenoj zoni osmatranja. Zona osmatranja je određeni deo zemljišta koji se daje osmatračnici (osmatraču) za osmatranje. Ona se određuje i označava sa četiri uočljiva objekta (orijentira) na zemljištu, počev od najbližeg objekta (orijentira) sa desne strane. Veličina zone osmatranja je različite dubine i širine što zavisi od zadatka jedinice, karakteristika zemljišta, važnosti pravca, načina dejstva i udaljenja neprijatelja i meteoroloških prilika. Načelno se deli na pojaseve: bliži, srednji i daljnji. Dubina pojaseva zavisi od zemljišta, stepena vidljivosti i tehničkih sredstava za osmatranje. Bliži pojas načelno obuhvata prostor do 400 metara, u kome se mogu uočavati najmanji detalji i raspoznavati pojedine vrste naoružanja neprijatelja. Ovaj pojas osmatra se golim okom. Noću i u slabijim meteorološkim uslovima osmatrati pomoću tehničkih sredstava i prisluškivanjem. Srednji pojas obuhvata prostor do 800 metara. Osmatra se golim okom, a po potrebi, naročito noću i u uslovima slabije vidljivosti, tehničkim sredstvima i prisluškivanjem. Dalji pojas obuhvata prostor preko 800 metara. Ovaj pojas osmatra se tehničkim sredstvima i prisluškivanjem kada za to postoje realni uslovi.

143. — Osmatrati i prisluškivati okom, uhom i upotrebom tehničkih sredstava. Kada će se koji način osmatranja primenjivati — zavisi od udaljenja objekta za osmatranje; meteoroloških prilika; doba dana i godine, karakteristika zemljišta i dr. Po pra-

vilu, danju i u odbrambenim dejstvima osmatrati od neprijatelja ka sebi, a u napadnim dejstvima — od sebe ka neprijatelju, s tim što osmatranje uvek počinje zdesna nalevo. Upotrebom tehničkih sredstava znatno se povećavaju mogućnosti osmatranja neprijatelja i zemljišta na većim odstojanjima i u različitim vremenskim i meteorološkim uslovima. Međutim, njihovom dužom upotrebom dolazi do zamaranja očiju, naročito pri osmatranju noću, zbog čega osmatrati naizmenično upotrebom tehničkih sredstava i golim okom.

144. — Neprijateljeve objekte na kraćim odstojanjima danju osmatrati vizuelno. Noću i u drugim uslovima slabije vidljivosti objekte osmatrati upotrebom opto-elektronskih uređaja i radara.

145. — Osmatranje noću ima izvesnih specifičnosti (na primer, objekti-ciljevi noću izgledaju nam bliži nego što jesu), što svaki osmatrač mora imati na umu pri oceni odstojanja do pojedinih ciljeva.

Zato treba:

— mesto za osmatranje birati bliže neprijatelju, tako da se može okom, tehničkim sredstvom ili sluhom otkriti sve što se događa u datoj zoni osmatranja, što zavisi od toga da li je noć tamna ili vedra i da li se osmatra zimi ili leti. Postavljati ga tako da nam se ciljevi projektuju na horizontu i da uočavamo njihove senke. Ciljeve gledati odozdo prema gore;

— za noćno osmatranje određivati orijentire koji se noću lako uočavaju (usamljeno drveće, bele kuće, ugao neke oranice, žita kukuruza, ivice šume, tornjevi, dimnjaci, svetionici, osvetljene bandere);

— osmatrati od sebe ka neprijatelju;

— osmatranje dopunjavati prisluškivanjem.

146. — Osmatranje u pokretu ostvaruje se iz pokretnih osmatračnica koje se u skokovima kreću od jednog do drugog mesta za osmatranje i neprekidno osmatraju neprijatelja i zemljište. Sastav pokretne osmatračnice je isto kao i stalne osmatračnice, sem u slučaju kada borbeno vozilo (tenk OIA), helikopter ili brod (čamac) ima takvu ulogu u kojoj njena jačina zavisi od broja posade. Osmatranje organizovati u krug od 360°. Vozač osmatra napred, jedan izviđač desno i pozadi, a drugi levo i pozadi. Komandir osmatračnice osmatra na sve strane i izveštava pretpostavljenog starešinu. Pokretnu osmatračnicu premeštati jednovremeno. Ako se ona ojačava, može i po delovima.

147. — Na organizovanje i tehniku osmatranja na brdsko-planinskom i pošumljenom zemljištu imaju uticaja ove činjenice;

— sa pojedinih visova i grebena moguće je osmatrati veoma široka prostranstva i na većim odstojanjima, ali je često nemoguće osmatrati najbližu okolinu zbog strmih nagiba, jaruga, tesnaca, kanjona i šuma;

— osmatranje po mesečini veoma je otežano zbog velikog broja senki koje se mogu dobro koristiti za maskiranje;

— pri određivanju odstojanja treba imati na umu da nam ciljevi, zbog ređeg vazduha, izgledaju dalje nego što su, a posebno u zimskim uslovima i pri višim nadmorskim visinama;

— osmatrati duž puteva, proseka, kroz veliko drveće i preko šume;

— osmatračnice na tenkovima i oklopno-izviđačkim automobilima kreću se u zahvatu komunikacija i staza. Zavisno od prohodnosti, mogu se kretati i van puteva.

148. — Osmatranje na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja ima izuzetan značaj, jer se mogu prikupiti podaci koji mogu biti presudni u odlučivanju. Osnovne karakteristike osmatranja:

— osmatračnica se ne uređuje kao u normalnim uslovima, već se bira ili uređuje najnužniji zaklon za osmatranje koji mora biti dobro maskiran. Ovde je više važan zaklon od oka nego od zrna;

— ne određuje se zona, već objekat osmatranja;

— umesto dnevnika osmatranja, izrađuje se skica objekta u koji se unose i zapisuju svi detalji;

— ne određuju se orijentiri niti se glasno izveštava. Sporazumeva se šapatom i određenim znacima;

— osmatra se sa jednog ili više mesta jednovremeno, što zavisi od broja i karakteristika objekta;

— određeni rejon (mesto) iz koga se osmatra posedati u toku noći ili u uslovima slabije vidljivosti i pri nepogodnim meteorološkim uslovima.

149. — Prisluškivanje je pasivna radnja izviđačkih organa koja služi kao dopuna osmatranju. Prisluškuje se u svako doba dana i godine, a naročito noću i u uslovima slabije vidljivosti (magla, sneg, vejavica). Primenjuje se u zahvatu fronta, a naročito na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja.

150. — Prisluškuje se sluhom i upotrebom tehničkih sredstava. Prisluškivanje bez upotrebe tehničkih sredstava sastoji se u tome da se prema karakteristikama pojedinih zvukova i šumova sluhom otkrije prisutnost neprijateljevih snaga. Njime se dopunjavaju podaci koji su prikupljeni osmatranjem. Prisluškivati mogu osmatrači, izviđački organi i izviđači koje četa — vod može odrediti specijalno za ovaj

zadatak. U tom slučaju prisluškivači moraju znati jezik neprijatelja, posebno pri prisluškivanju razgovora i uključivanju na telefonske linije neprijatelja.

151. — Daljina prijema zvukova i šumova je različita, što zavisi od: jačine zvuka (šuma), godišnjeg doba, doba dana, vremenskih prilika, zemljišta (konfiguracije, pokrivenosti, naseljenosti) i oštrine sluha. Najpogodniji uslovi za prisluškivanje, s obzirom na čujnost, su letnje noći. Zvukove i šumove možemo čuti na ovim daljinama: dejstvo automatskog oružja rafalima 3—4 kilometra; pojedinačni pucnji iz puške 2—3 kilometra; dejstvo artiljerijskih oruđa 10—15 kilometara; šum gusenica tenkova, oklopnih transportera i drugih guseničnih vozila 2—4 kilometara; rad motora tenka 1—1,5 kilometara; rad motora terenskog automobila do 1 kilometara; sirena automobila 2—3 kilometara; udar lopate ili pijuka po kamenu do 1 kilometara, glasno komandovanje do jedan kilometar; kretanje pešadije peške do 600 metara; glasni razgovori do 300 metara; šaputanje do 100 metara.

Mesto za prisluškivanje birati što je moguće bliže objektu koji se prisluškuje, vodeći računa da prisluškivači ničim ne odaju svoje prisustvo.

152. — Zadatak za prisluškivanje izdaje komandir čete — voda ili komandir izviđačkog organa. U zadatku se preciziraju orijentiri koji su noću uočljivi; podaci o neprijatelju (objektu prisluškivanja); mesto (rejon) iz koga se prisluškuje; broj prisluškivača i njihov zadatak; na koje zvuke i šumove treba obratiti naročitu pažnju i u kome pravcu; vreme i način prisluškivanja; pravac odlaska i povratka prisluškivača; način izveštavanja i znaci raspoznavanja.

2) **Izviđačka patrola (IP)**

153. — Izviđačka patrola je izviđački organ koji se obrazuje iz sastava čete — voda i koji je namenjen za prikupljanje obaveštajnih podataka o neprijatelju i zemljištu na određenom pravcu ili u određenom rejonu. **Jačina i sastav izviđačke patrole** može biti različita i kreće se od izviđačkog odeljenja (borbenog vozila) do voda, što zavisi od zadatka, jačine, aktivnosti i udaljenosti neprijatelja; vida borbenog dejstva; karakteristike zemljišta; meteoroloških prilika i dr.

Kada se izviđaju pojedini objekti, međuprostori, krila, bokovi i spojevi neprijatelja, visovi, grupe manjih kuća, manji šumarci, prelazi preko reka, mostovi, rakrsnice puteva, propusti, železničke pruge, manja pristaništa, sidrišta i sl., izviđačka patrola je jačine odeljenja (borbenog vozila sa 1—2 motocikla). Međutim, kada se izviđa određeni pravac, rejon ili luka i važna lučka postrojenja, pomorske baze i objekti za obezbeđenje otoka i obale, jačina izviđačke patrole je do voda.

154. — U sastav izviđačke patrole najčešće ulaze izviđači rodova (inžinjerija, ABHO i artiljerije).

155. — Izviđačka patrola svoje zadatke izvršava osmatranjem (prisluškivanjem), izviđačkim borbenim dejstvima i prikupljanjem podataka od jedinica teritorijalne odbrane, organa javne i državne bezbednosti i mesnog stanovništva. Može se kretati peške, na smučkama, na terenskim vozilima, na borbenim vozilima, brodom, čamcem i helikopterom. Koji će način kretanja primeniti izviđačka patrola određuje se prema konkretnoj situaciji, zadatku, jačini, aktivnosti i udaljenosti neprijatelja, važnosti i širini zone (pravca) izviđanja, komunikativnosti, karakteru zemljišta i meteorološkim uslovima.

156. — Udaljenje izviđačke patrole od osiguravajućih delova zavisi od: vida i oblika borbe, raspoloživih podataka o neprijatelju, jačine i sastava izviđačke patrole, zadatka, zemljišta i drugih okolnosti, i iznosi do 15 km kada se kreće pešice, odnosno 15—30 km kada je motorizovana. Kada je objekat izviđanja veoma važan za predstojeća dejstva naših snaga, a nalazi se na većem udaljenju, izviđačka patrola se može uputiti helikopterom ili brodom (čamcem) u neposrednu blizinu objekta radi njegovog izviđanja. Noću i u drugim uslovima ograničene vidljivosti, po dubokom snegu i na ispresecanom i pokrivenom zemljištu, izviđačka patrola upućuje se na kraća odstojanja.

Udaljenost izviđačke patrole može biti i veća, što zavisi od udaljenosti i karakteristika objekta za izviđanje, zadatka, sastava izviđačke patrole, karakteristike zemljišta i drugih okolnosti.

157. — Naređenje izviđačkoj patroli postavlja komandir čete — voda ili obaveštajni organ puka, brigade ili divizije. U zadatku se preciziraju: podaci o neprijatelju, jačina, sastav i zadatak izviđačke patrole, pravac kretanja (izviđanja), podaci o susedima na pravcu izviđanja, mere bezbednosti, način održavanja veze, izveštavanje i znaci raspoznavanja.

Kada primi naređenje za izviđanje, komandir izviđačke patrole je dužan da pre odlaska na zadatak detaljno prouči zadatak pomoću svog zamenika ili lično pripremi ljude, tehnička i materijalna sredstva za odlazak u izviđanje i sastavi plan dejstva izviđačke patrole. U planu dejstva precizira polaznu tačku, naredne osmatračke tačke, objekte koje treba posebno

izviđati, linije i rejone mogućih susreta sa neprijateljem, mesta eventualnih prenoćišta i način održavanja veze.

Za ovo vreme zamenik komandira izviđačke patrole proverava spremnost patrole za polazak u izviđanje (naoružanje, tehnička sredstva, opremu, ispravnost i popunjenost vozila, kvalitet hrane, vojnicima oduzima sva dokumenta, pisma i važne zabeleške) i o tome izveštava komandira.

158. — Na polaznoj tački, pošto postavi neposredno osiguranje i osmatrače, komandir izviđačke patrole proučava zemljište, bira narednu osmatračku tačku, izučava sve objekte koje treba izviđati na pravcu kretanja, donosi konačnu odluku o upotrebi izviđačke patrole, orijentiše vojnike i izdaje usmenu zapovest za izviđanje koja sadrži: podatke o neprijatelju, zadatak izviđanja; podatke o susedima, zadatak čelnih (bočnih) izviđača, sastav i zadatak jezgra, način održavanja veze, povezivanje sa jedinicama teritorijalne odbrane i drugim strukturama ONO, signale mesta komandira i zamenika, znake raspoznavanja. Detaljniji sadržaj zapovesti — Prilog br. 4.

159. — Za osiguranje jezgra u toku izviđanja objekata, rejona ili pravaca, komandir izviđačke patrole upućuje čelne, po potrebi i bočne (začelne) izviđače, motocikle ili vozila na takvo udaljenje da sa njima može održavati uspešnu vezu pogledom. Danju ovo udaljenje peške iznosi 300, na vozilima do 1.000 metara, što zavisi od zemljišta, a noću i u drugim uslovima slabije vidljivosti (sneg, magla, gusta šuma) do 100 metara, na motociklima i vozilima do 300 metara.

160. — Iz sastava jezgra određuju se osmatrači čelnih (bočnih, začelnih) izviđača koji prenose signale. Oni se kreću u sastavu jezgra, a mogu i izdvojeno, kako bi što lakše pratili čelne izviđače. Kada je izviđačka patrola motorizovana, u čelne izviđače se određuju motociklisti ili vozilo.

161. — Kada na pravcu kretanja postoje izdvojeni važni objekti (grupe kuća, šumarci, jaruge, mostovi, visovi, propusti i dr.) koje čelni (bočni) izviđači ne mogu izviđati, iz jezgra se upućuju dopunski izviđači, motociklisti ili jedno vozilo za izviđanje ovih objekata. Nakon izviđanja vraćaju se u sastav jezgra izviđačke patrole i izveštavaju komandira o rezultatima izviđanja.

162. — Komandir izviđačke patrole kreće se, načelno, na čelu jezgra. Kada to situacija zahteva, kreće se sa čelnim (bočnim- izviđačima, a jezgrom komanduje njegov zamenik.

163. — Izviđačka patrola zadatke izvršava osmatranjem sa osmatračkih tačaka, krećući se u skokovima od jednog do drugog objekta izviđanja. Izviđači pažljivo, vešto i brzo izviđaju objekte od jedne do druge osmatračke tačke, posvećujući naročitu pažnju onim znacima po kojima se može otkriti prisustvo neprijatelja. Najpre se izviđa šira okolina objekta, a zatim se, kada se ustanovi da nema neprijateljevih delova, izviđačka patrola približava objektu i nastavlja izviđanje. Kada je navedena osmatračka tačka poznata, čelni izviđači produžavaju izviđanje ne sačekujući dolazak jezgra izviđačke patrole. Ako ona nije određena, čelni izviđači sačekuju jezgro radi dobijanja naredne osmatračke tačke.

164. — Sa nove osmatračke tačke komandir izviđačke patrole lično osmatra, određuje sledeću osmatračku tačku i izdaje naređenje da se produži izviđanje. Odstojanje od jedne do druge osmatračke tačke treba da bude veće od 2 kilometra, što zavisi od sastava izviđačke patrole, daljine neprijatelja, zemljišta i meteoroloških uslova.

165. — Iz vozila se osmatra u pokretu i sa kraćih zastanaka na osmatračkoj tački. Pri svakom zastanku vozila stavljati u zaklone iz kojih mogu dobro osmatrati, zaštićena i maskirana od vatre i pogleda neprijatelja. Otkriveno zemljište izviđačke patrola savlađuje povećanom brzinom bez zadržavanja.

166. — Izviđanje mesnih objekata počinje osmatranjem šireg rejona (objekata) sa odstojanja od 1000 do 600 metara. Pošto se ustanovi da nema sumnjivih znakova, izviđačka patrola se privlači bliže objektu i neposredno ga pregleda. Naime, čelni i bočni izviđači se nečujno privlače objektu i pregledaju ga. Ostali ljudi iz izviđačke patrole raspoređuju se na pogodna mesta iz kojih produžavaju osmatranje šireg rejona — objekta koji se izviđa u gotovosti da podrže dejstvo čelnih izviđača.

167. — Izviđanje male šume počinje osmatranjem njenih ivica, a zatim izviđačka patrola prolazi kroz šumu i pregleda je u streljačkom stroju. Rastojanje između izviđača treba da bude toliko da se veza može održavati pogledom. Gusta šuma se izviđa duž pravca kretanja (puteva, staza i proplanaka) i u stranu do 500 metara. Prilikom izviđanja šume određuje se i stepen prohodnosti puteva i staza. Novopronađeni putevi, staze i drugi objekti unose se na kartu i odmah se obaveštava pretpostavljeni starešina. Manje šikare, žbunje, polja sa niskim usevima, izviđaju samo čelni i bočni izviđači (borbeno vozilo), a jezgro izviđačke patrole ih zaobilazi ukoliko to situacija dozvoljava.

Znaci za otkrivanje neprijatelja u šumi su: tragovi ljudi, gusenica tenkova i oklopnih transportera i vozila koji skreću sa puta u šumu; dim vatre; polomljeno žbunje i oguljena kora sa drveća; blesak metalnih delova; česta uznemirenost i poletanje ptica i dr.

168. — Pri izviđanju visova i grebena koji se pružaju u pravcu kretanja izviđačke patrole, čelni izviđači (borbeno vozilo) se kreću padinama, a jezgro, prikriveno, pozadi, jednom od padina. Ako visovi presecaju pravac kretanja, jezgro se zadržava u podnožju, a čelni izviđači izlaze na vrh, pregledaju ga i osmatraju okolno zemljište.

169. — Tesnace, doline i jaruge izviđati sa više parova izviđača (borbenih vozila). Jedan od njih ide dnom tesnaca ili doline, drugi padinom ili najbližim bočnim putem. Jezgro se zaustavlja ispred ulaza u tesnac sve dok čelni izviđači (borbeno vozilo) ne pregledaju tesnac, a zatim ga brzo prolaze jednom od padina.

170. — Zasebne zgrade, dvorišta i postrojenja najpre izviđati prikrivenim osmatranjem, a zatim neposrednim pregledom svih prostorija. Naročitu pažnju obratiti na pregled tavana i podruma i na postojanje mina iznenađenja. Zgradi prilaziti sa one strane sa koje nema vrata, prozora i drugih otvora.

Grupe zgrada izviđati osmatranjem sa većih udaljenja, a naročito izdvojene zgrade. Neposredan pregled grupe zgrada otpočeti izviđanjem pojedinih kuća, prvenstveno onih do kojih ima prikriven prilaz.

Ispitivanjem stanovništva ustanoviti da li ima neprijateljevih delova u zaseoku, a zatim izviđati kuće, dvorišta i bašte. Dok izviđači izviđaju grupu zgrada, jezgro izviđačke patrole se raspoređuje na pogodno mesto sa koga mogu osmatrati okolinu grupe kuća i podržati čelne izviđače. Na znake čelnih izviđača, jezgro izviđačke patrole zaobilazi grupu zgrada (zaseoka) i brzo izlazi na suprotnu ivicu naselja. Ako je zaobilazak nemoguć, prolazi se jednom od ivica grupe kuća. Izbegavati kretanje kroz centar.

Pažnju posvetiti načelno izviđanju objekata koje neprijatelj može koristiti kao vatrene tačke (kamene kuće, zgrade, ograđene kamene zidove, crkvene tornjeve, fabričke dimnjake i dr.).

171. — Izviđanje naseljenog mesta otpočinje brižljivim osmatranjem ivica naseljenog mesta i odvojenih zgrada, a zatim postepenim pregledom ostalih zgrada. Za osmatranje šire okoline naseljenog mesta postaviti osmatračnice na dominirajuće objekte u naselju. Pregledom prvih zgrada, pomoću mesnog stanovništva, ustanoviti da li u naseljenom mestu ima neprijatelja, a zatim detaljnije pregledati naseljeno mesto. Naseljeno mesto izviđa se duž ulice, krećući se od zgrada do zgrade i od jedne do druge ulice. Ako je naseljeno mesto veće, izviđačka patrola može dobiti zadatak da izviđa samo jednu ulicu. Pri izlasku iz naseljenog mesta obezbediti da stanovništvo ne uoči sastav i pravac kretanja izviđačke patrole.

Znaci po kojima se može otkriti prisustvo neprijatelja u naseljenom mestu su: ređi pokreti i zadržavanje meštana na ulicama, u kafanama, parkovima i prodavnicama; pojačano lajanje pasa; iznenadno poletanje ptica; uznemirenost živine; šum motora borbenih i neborbenih vozila; slab saobraćaj civilnih vozila i sl.

172. — Izviđanje reke počinje osmatranjem njenog šireg rejona i prilaza ka reci. Kada se ustanovi da na reci nema neprijateljevih snaga, izviđačka patrola se upućuje u njenu neposrednu blizinu, gde bira najpogodnije mesto za osmatranje reke i njene šire okoline. Mesto birati na onoj strani obale gde su povoljniji uslovi za osmatranje i vatreno dejstvo. Iz sastava jezgra određuju se dopunski izviđači ili borbena vozila koji, pored čelnih izviđača, izviđaju reku uzvodno i nizvodno od čelnih izviđača (osnovnog pravca). Pri izviđanju reke ustanoviti: širinu, dubinu i brzinu toka; sastav tla korita; sastav i nagib obale i mogućnost pristajanja; pogodna mesta za prelaz, broj mostova i skela (vrste, nosivosti, dužina i širina); postojanje prepreka na obalama i u reci i postojanje materijala za izradu prelaza preko reke.

173. — Pri susretu sa pojedincima, vozilima ili manjim grupama neprijatelja, izviđačka patrola ih, ukoliko to ne ometa izvršenje zadatka, iznenadno napadne težeći da ljude ili sredstvo zarobi ili uništi bez otvaranja vatre. Vatru otvarati samo kada je to neophodno.

174. — Jačeg i nadmoćnijeg neprijatelja izviđačka patrola propušta i nastavlja pokret radi izvršenja svog osnovnog zadatka, a o susretu sa neprijateljem izveštava pretpostavljenog starešinu. Ukoliko bude otkrivena i ukoliko neprijatelj napada izviđačka patrola se uz sopstveni prihvat, koristeći se mesnim objektima, izvlači ne gubeći kontakt sa neprijateljem ili koristeći se međuprostorima, krilima i spojevima probija kroz neprijateljev raspored izvršavajući osnovni zadatak.

175. — Izviđačka patrola pri izviđanju određenih rejona pravaca ili objekata neposredno sarađuje

sa jedinicama teritorijalne odbrane, organima javne i državne bezbednosti i drugim strukturama ONO. Ta saradnja mora biti konkretna i dobro organizovana. Pre odlaska u izviđanje, izviđačka patrola mora znati koje se jedinice teritorijalne odbrane, organi i druge strukture ONO nalaze na pravcu izviđanja; gde su raspoređene; kakav imaju zadatak; gde, kada i sa kojom jedinicom, organom, organizacijom ili izviđačem — pojedincem stupiti u kontakt i znake raspoznavanja.

176. — Kada se u toku izviđanja naiđe na mesto koje je neprijatelj pre kratkog vremena napustio, izviđačka patrola ga detaljno pregleda, naročito rejone u kojima su bila komandna mesta i centri veze, prikuplja sva ostavljena dokumenta, karte, pisma, novine, letke i dostavlja ih pretpostavljenom starešini. Prilikom pregleda naročitu pažnju obratiti na mine iznenađenja i kontaminirano zemljište. Ovakva mesta obeležiti i o njima odmah izvestiti.

3) **Izviđačka grupa (IG)**

177. — Izviđačka grupa je izviđački organ koji se privremeno formira iz sastava čete — voda. Prvenstveno je namenjena za prikupljanje obaveštajnih podataka na privremeno zaposednutoj teritoriji u pozadini neprijatelja.

178. — Jačina i sastav izviđačke grupe zavise od zadatka, zemljišta, karakteristika objekta izviđanja i aktivnosti neprijatelja i načelno je jačine: komandir, 6—7 izviđača i 1—2 radio-telegrafista. U sastav izviđačke grupe, po potrebi, ulaze 1—2 izviđača rodova (artiljerije, inžinjerije i ABHO), prevodilac i vodič. Komandir grupe je oficir ili mlađi oficir. Međutim, jačina i sastav izviđačke grupe, koja pored ostalih

zadataka može dobiti i zadatak da uspostavi narušeni sistem obaveštajnog obezbeđenja (izviđanja) na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja, načelno je jačeg sastava, o čemu odlučuje komandant jedinice, u skladu sa nastalom situacijom. U ovom slučaju komandir grupe je obavezno oficir, a u sastav grupe ulaze 2—3 mlađa oficira sa potrebnim brojem izviđača.

179. — Izviđačka grupa, koja dejstvuje na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u pozadini neprijatelja ima zadatak da otkrije i utvrdi jačinu, sastav i grupisanje neprijateljevih snaga raspoređenih po dubini, naročito artiljerije, raketnih i oklopnih jedinica, pešadije; rejone razmeštaja KM, CV, pozadinskih jedinica; pristizanje svežih snaga iz dubine; mesta poletno-sletnih staza; pomorske baze; rejone ukrcavanja desanta; snage i način obezbeđenja privremeno zaposednute teritorije; raspored skladišta i drugih važnih objekata.

180. — Izviđačka grupa, načelno, dobija zadatak da izvidi jedan rejon ili nekoliko objekata u toku 24 časa, što zavisi od veličine rejona i karakteristike i broja objekata, zemljišta i meteoroloških prilika.

Rejon za izviđanje je širi zemljišni prostor ili akvatorija sa svim prirodnim i veštačkim objektima, a i neprijateljeve snage raspoređene na njemu. Izviđačkoj grupi dat je rejon za izviđanje u uslovima kada nemamo tačnih podataka o rasporedu neprijateljevih snaga i određenom zemljišnom (priobalnom) prostoru. Objekat je uži pojam od rejona, konkretniji i određeniji.

181. — Izviđačka grupa izvršava zadatke osmatranjem (prisluškivanjem), izviđačkim borbenim dejstvima i osloncem i uz pomoć obaveštajnih organa

i jedinica teritorijalne odbrane, organa i organizacija svih struktura ONO u određenom rejonu. Radi toga komandira izviđačke grupe, pre odlaska na zadatak, detaljno upoznati: sa kojom jedinicom, organom, organizacijom ili pojedincem će stupiti u kontakt, na koji način, gde, kada, sa kojim ciljem, i sa znacima raspoznavanja.

182. — Naređenje za ubacivanje (ostavljanje) izviđačke grupe na privremeno zaposednutu teritoriju i u pozadinu neprijatelja izdaje komandir čete — voda ili obaveštajni organ. U naređenju se precizira: jačina i sastav izviđačke grupe (ukoliko nije ranije formirana); zadatak izviđačke grupe; gde, kada i koliko pripremati izviđačku grupu, vreme pravca kretanja, rejon (mesto) provlačenja; način provlačenja (ubacivanja); rejon (objekat) izviđanja; vreme do kojeg izviđačka grupa mora stići u dati rejon; kada, gde, kako i sa kojim organima i jedinicama teritorijalne odbrane, organima i organizacijama svih struktura ONO treba stupiti u kontakt, mere bezbednosti; način održavanja veze i izveštavanja, vreme i način povratka izviđačke grupe ili priključivanje našim jedinicama; pozadinsko obezbeđenje i znaci raspoznavanja.

183. — Pošto primi naređenje za ubacivanje (ostavljanje), komandir izviđačke grupe detaljno proučava zadatak; sastavlja orijentirni plan dejstva grupe koji podnosi komandiru čete — voda ili obaveštajnom organu koji je upućuje; izdaje zapovest i proverava izviđačku grupu o spremnosti za odlazak na zadatak. Za ovo vreme zamenik komandira izviđačke grupe priprema grupu. Priprema mora biti veoma obimna i temeljito ostvarena. Ona obuhvata pripremu: ljudi, naoružanja i municije; lične opreme;

tehničkih sredstava za izviđanje i održavanje veze; dokumenata TKT; moralno-političku, bezbednosnu i drugu.

U toku pripreme, posebno je važno da izviđačka grupa izuči: objekte izviđanja, tehniku privlačenja objektima, način dejstva, razne postupke u slučaju otkrivanja grupe, način ukazivanja prve pomoći, gde, kada i na koga se od organa i jedinica teritorijalne odbrane mogu osloniti u toku izvršenja zadatka. Izbor i priprema ljudi za izviđačku grupu zahteva posebnu pažnju, jer je izviđanje na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja veoma složen zadatak i izvodi se u najtežim uslovima. Zato se od ljudi u sastavu izviđačke grupe zahteva da budu smeli, lukavi, samoinicijativni, fizički izdržljivi, moralno i politički svesni. Moraju biti sposobni da se brzo orijentišu i kreću na svakom zemljištu, izvode samostalna dejstva, dobro čitaju kartu i kreću po azimutu; besprekorno rukuju ličnim naoružanjem i tehničkim sredstvima; vode borbu prsa u prsa; dobro smučaju, plivaju, veru; umešno postavljaju mine iznenađenja i izvode diverzije, snalaze u svakoj situaciji i poznaju opremu, naoružanje, osnovna načela dejstva i opšte karakteristike neprijatelja.

182. — Izviđačka grupa se ubacuje (ostavlja) na privremeno zaposednutu teritoriju i u pozadinu neprijatelja vazdušnim (morskim) putem ili provlačenjem kroz međuprostore rasporeda neprijatelja. Kada ne postoji mogućnost provlačenja, izviđačka grupa se kreće određenim pravcem neposredno iza borbenog poretka četa prve linije. Čim se stvore povoljni uslovi, prikriveno se provlači i odlazi u određeni rejon.

185. — U određeno vreme (1—2 sata pre pada mraka) komandir izviđačke grupe, pošto je pripremio i proverio spremnost izviđačke grupe, prikriveno

dovodi grupu na polaznu tačku, organizuje osmatranje i izdaje zapovest. Zapovest sadrži: orijentaciju; podatke o neprijatelju; zadatak izviđačke grupe; podatke o našim snagama na pravcu kretanja i podatke o snagama sa kojima treba stupiti u dodir nakon ubacivanja; odluku; zadatak čelnih (bočnih) izviđača; zadatak i način kretanja ostalih izviđača u grupi; vezu unutar grupe; rejon prikupljanja u slučaju da grupa bude razbijena; signale; ime zamenika komandira grupe; način održavanja veze; gde će se kretati komandir i znake raspoznavanja.

Primer zapovesti — Prilog br. 5.

Nakon pada mraka ili u toku noći izviđačka grupa kreće prema određenom mestu za provlačenje. Da ne bi bila iznenađena, grupa se obezbeđuje čelnim (bočnim) izviđačima. Ostalo ljudstvo kreće se u pod-grupama od 2—3 vojnika, jedna iza druge. U ovakvom poretku grupa se provlači kroz neprijateljev raspored i odlazi u predviđeni rejon za izviđanje. Veza u grupi održava se pogledom, ustaljenim i ugovorenim znacima (kreket žaba, cvrkut ptica, lavež pasa i dr.) i radio-vezom. Pri tome treba strogo voditi računa da se znaci prilagode onim mestima gde su u prirodi česta pojava.

186. — Nakon dolaska u određeni rejon, komandir izviđačke grupe bira najpogodnije mesto za bazu, organizuje osmatranje, detaljno orijentiše sebe i grupu i sravnjuje kartu sa okolnim zemljištem, određuje najpogodnija mesta za isturanje osmatrača radi izviđanja pojedinih objekata, a zatim izdaje zapovest u kojoj pokazuje objekat za izviđanje; deli grupu na podgrupe i zadatke svakog izviđača u podgrupi određuje isturena mesta sa kojih će osmatrati i zadatak; određuje vezu unutar grupe i sa pretpostavljenim i reguliše odmor ljudstva.

Ako se predviđa rad i saradnja sa organima i jedinicama teritorijalne odbrane ili organizacijama i pojedincima, komandir izviđačke grupe još određuje: ko, kada, gde, s kim i na koji način ostvariti saradnju.

187. — Baza je mesto gde boravi izviđačka grupa u toku izvršenja zadatka. Namenjena je za prikriven smeštaj ljudi, naoružanja i oprema, za vreme dejstva izviđačke grupe i za osmatranje.

U njoj se nalaze: komandir izviđačke grupe, radio-telegrafisti, ljudi koji nisu momentalno angažovani na prikupljanju podataka, suvišna oprema izviđača koji su na zadatku (ranci, prehrambeni artikli, zarobljenici i povređeni i oboleli) i ljudi koji prikupljaju podatke o objektu izviđanja iz baze.

Bazu birati i uređivati na zemljištu koje je dobro maskirano i koje obezbeđuje dobre uslove za rad i odmor izviđačke grupe. Baza se može urediti pre početka borbenih dejstava, kada se izviđačka grupa blagovremeno ostavlja.

188. — Izviđačka grupa, pored osnovne baze, bira i rezervnu bazu. Rezervna baza je namenjena da se iz nje, u slučaju potrebe, neometano produži izvršavanje dobijenog zadatka.

Objekti izviđanja se osmatraju neposredno iz baze ili isturanjem potrebnog broja izviđača u najpogodnija mesta za osmatranje. Ako se izviđačka grupa duže zadržava na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja, tada je podeliti na podgrupe, po proporciji, da jedan izviđač prikuplja podatke, a drugi odmara. Međutim, kada je izviđačka grupa angažovana na više objekata jednovremeno i za kraće vreme, tada podatke prikuplja cela grupa s ciljem da se oni što pre prikupe.

189. — Izviđačka grupa menja bazu po potrebi. Danju prikuplja podatke o datim objektima, a noć, sem izviđanja, koristi se za izviđačka borbena dejstva (ako su planom predviđena) i za promenu mesta baziranja.

190. — U toku promene mesta baziranja, grupa se kreće u sličnom rasporedu kao za provlačenje. U toku pokreta u novi rejon kretanje mora biti oprezno i nečujno. Grupa mora biti spremna da savlada svaku prepreku i da bude spremna za blisku borbu bez otvaranja vatre. Ukoliko bude otkrivena, grupa se u manjim podgrupama i pokretima razilazi u raznim pravcima i nastoji da zametne trag. Tom prilikom komandir izviđačke grupe izdaje kratko naređenje, u kome precizira postupke svake podgrupe, pravce kretanja, rejon i vreme prikupljanja grupe.

191. — Svi prikupljeni podaci stiču se u bazi gde ih komandir izviđačke grupe kratko analizira i što pre, sredstvima veze, dostavlja pretpostavljenom starešini.

192. — Dubina na koju se izviđačke grupe ubacuju (ostavljaju) radi prikupljanja podataka na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja je različita, što zavisi od zadatka jedinice koja je upućuje, podataka o neprijatelju koje treba da prikupi, vida borbenog dejstva, karakteristika zemljišta, meteoroloških prilika, načina ubacivanja, vremena kojim raspolaže i mogućnosti održavanja veze. Ta dubina iznosi, načelno, 15 do 120 km (i više) od prednjeg kraja (polaznog položaja) jedinice koja je upućuje.

Izviđačke grupe iz čete — voda angažovati za prikupljanje podataka o najvažnijim elementima bor-

benog poretka neprijatelja i na težištu borbenih dejstava.

193. — Izviđačka grupa se zadržava na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja 3—5 dana, a u određenim situacijama i više. Ovo zavisi od jačine i sastava izviđačke grupe; zadatka; karakteristika i broja rejona (objekata) za izviđanje; vida borbenog dejstva; mogućnosti povezivanja sa obaveštajno-bezbednosnim organima, jedinicama teritorijalne odbrane i drugim strukturama ONO.

194. — Posle izvršenog zadatka izviđačka grupa se vraća u sastav svoje jedinice; sačekuje svoju jedinicu ili se priključuje nekoj od jedinica teritorijalne odbrane.

Kada se izviđačka grupa vraća sa zadatka u sastav svoje jedinice, provlači se kroz neprijateljev borbeni poredak. Celokupna organizacija rada za povratak slična je onoj za ubacivanje. Komandiru grupe se određuju: orijentirni pravci povratka, mesto i vreme prelaska linije fronta, jedinica koja će prihvatiti izviđačku grupu i znaci raspoznavanja. Komandir izviđačke grupe detaljno proučava situaciju, izrađuje plan povratka, izvodi grupu na polaznu tačku i izdaje zapovest. Sadržaj zapovesti i pokret izviđačke grupe iz dubine ka liniji fronta je sličan kao za provlačenje. Kada se grupa približi rejonu koji je određen za prelazak linije fronta, grupa bira najpogodniji rejon iz koga se izviđaju mesta prelaza linije fronta. Pošto se utvrdi raspored neprijatelja i odrede pravci pokreta i mesto prelaza, grupa nečujno prelazi liniju fronta i ulazi u sastav svoje jedinice.

Izviđačka grupa sačekuje svoju jedinicu načelno u napadnim borbenim dejstvima. Pri tome se izviđačka grupa dobro maskira u datom rejonu, prati pravce

izvlačenja neprijatelja i sačekuje dolazak svoje jedinice.

Kada se izviđačka grupa priključuje nekoj od jedinica teritorijalne odbrane, komandiru grupe se izdaje kratko naređenje za priključivanje, koje sadrži: kojoj jedinici će se grupa priključiti; u kom rejonu; kada; način priključivanja; znake raspoznavanja i zadatak izviđačke grupe nakon priključivanja.

195. — Posle povratka izviđačke grupe u sastav svoje jedinice, komandir grupe referiše pretpostavljenom starešini o izvršenju zadatka, stanju grupe i šta je grupa otkrila u toku povratka sa zadatka, a i o drugim zapažanjima koja mogu biti od značaja za pretpostavljenog starešinu.

4) **Radio-izviđačka grupa**

196. — Radio-izviđačku grupu (RIGr) sačinjavaju radio-prislušna stanica (RPSt) i radio-goniometrijska stanica (RgSt) postavljene u jednom vozilu.

Radio-goniometrijsku stanicu sačinjavaju:
— radio-goniometrijski uređaj;
— sredstva veze;
— posluga, i
— transportno sredstvo.

197. — Radi izvršavanja zadataka radio-goniometrijska stanica se postavlja u određene rejone na jednoj radio-goniometrijskoj osnovici (RgO). Na jednoj radio-goniometrijskoj osnovici se postavljaju 3 radio-goniometrijske stanice radi istovremenog goniometrisanja istih radio-stanica.

Radio-goniometrijska osnovica je linija na kojoj su postavljene radio-goniometrijske stanice jedne radio-goniometrijske mreže (RgMr). Dužina radio-goniometrijske osnovice zavisi od dubine radio-goniometrisanja, namene i tehničkih mogućnosti radio-goniometrijskih uređaja i zemljišta. Najpovoljnija je osnovica, koja je 2 puta duža od dubine radio-goniometrisanja.

Pod dubinom radio-goniometrisanja podrazumeva se odstojanje od radio-goniometrijske osnovice do rejona rasporeda radio-predajnika, koji se goniometrišu.

Radio-izviđačke grupe se raspoređuju na 1—5 km od prednjeg kraja (linije dodira), a na međusobnom rastojanju 5—10 km.

Radio-prislušna grupa se raspoređuje, načelno, u rejonu rasporeda središne (centralne) radio-izviđačke grupe.

Radio-prislušna grupa se može raspoređivati i odvojeno od radio-izviđačke grupe.

198. — Obaveštajni podaci prikupljeni radio-izviđanjem po svom karakteru mogu se, uglavnom, svrstati u dve grupe: podaci o neprijatelju i podaci o neprijateljevim radio-vezama.

Obaveštajni podaci o neprijatelju doprinose poznavanju njegovih oružanih snaga, prostora borbenih dejstava, stanja i mogućnosti neprijatelja.

Podaci o neprijateljevim radio-vezama doprinose poznavanju ovih radio-veza i uopštavanju zaključaka o njima. To su, pre svega, podaci taktičkog, tehničkog i organizacijsko-radnog karaktera o izviđanim radio-vezama.

199. — Obaveštajni podaci prikupljaju se radio-izviđanjem, uglavnom, na dva načina:

— prijemom i prevođenjem saopštenja i informacija, koja se otpravljaju putem neprijateljevih radio-veza, i

— analizom i obradom prikupljenih podataka o neprijateljevim radio-vezama i radio-goniometrisanjem.

Prvi način je jednostavniji i omogućava brže dolaženje do obaveštajnih podataka. Međutim, kada se radio-izviđanje sprovodi u uslovima dobro organizovane kriptozaštite i protivelektronske zaštite neprijateljevih radio-veza, ovaj način prikupljanja najčešće ne daje odgovarajuće rezultate.

Drugi način je složeniji i zahteva više vremena, strpljenja, plansko prikupljanje i dobro poznavanje neprijateljevih radio-veza.

200. — Podaci o neprijateljevim radio-vezama svrstavaju se, uglavnom, u tri grupe:

— podaci taktičkog karaktera;
— podaci tehničkog karaktera i
— podaci organizacijsko-radnog karaktera.

Podaci taktičkog karaktera su:

— prisutnost radio-sredstava u nekom rejonu;
— njihov broj i lokacija;
— raspored i grupisanje;
— aktivnost rada;
— prestanak rada;
— premeštanje i pojava u novom rejonu.

201. — Analizom i obradom ovih podataka dolazi se do zaključka o: rejonima neprijateljevih komandnih mesta i jedinica, grupisanju, aktivnostima, težištu dejstva, namerama, pravcima i premeštanja itd.

202. — Podaci tehničkog karaktera su:

— vrste i tipovi sredstava;
— tehničke karakteristike radio-sredstava;
— mere protivelektronske zaštite.

203. — Podaci organizacijsko-radnog karaktera su:

— organizacijski oblik veza (radio-mreža, radio--pravaca);
— radio-podaci (pozivni znaci, radne frekvencije, vreme rada, usmerenost antena i sl.);
— način organizacije radio-veza (shema organizacije radio-veza) u neprijateljevim taktičkim jedinicama.

204. — Podaci prikupljeni radio-izviđanjem mogu biti obrađeni ili neobrađeni (izvorni).

Obrađeni podatak je podvrgnut svestranoj analizi i oceni njegovog sadržaja i vrednosti.

Prema sadržaju i formi, podatak može biti: potpun i nepotpun, a prema vremenu prikupljanja i dostavljanja — pravovremen i nepravovremen.

Potpun podatak ima ove elemente: oznaku izvora i prikupljačkog elementa (organa); sadržaj otkrivene ili uočene aktivnosti neprijatelja (stanja u izviđanim radio-vezama) uz precizno navođenje: ko, kada, gde, na koji način, pod kojim uslovima i šta je uočio ili otkrio.

Nepotpun podatak nema jedan od navedenih elemenata.

Pravovremen podatak je upotrebljiv, tj. on omogućava da se na vreme preduzmu odgovarajuće mere i postupci.

Nepravovremen podatak je vremenski izgubio svoj značaj, ali ga ne treba odbacivati ako je tačan, jer se može koristiti za rasvetljavanja nekog stanja ili aktivnosti neprijatelja (stanja u njegovim radio--vezama).

Organizacija prikupljanja i dostavljanja podataka radio-izviđanjem

205. — Podatke o neprijatelju i njegovim radio-vezama radio-izviđački vod prikuplja pomoću elemenata za prikupljanje podataka radio-izviđanjem.

Komandir voda odgovoran je za pravovremeno prikupljanje, obradu i dostavljanje prikupljenih podataka. On ujedno neposredno organizuje i rukovodi radom elemenata za prikupljanje podataka radio-izviđanjem.

Prikupljene podatke radio-prisluškivanjem i radio-goniometrisanjem, delimično obrađene, komandiri radio-izviđačkih i radio-prislušnih grupa pravovremeno dostavljaju komandiru radio-izviđačkog voda.

Obrada podataka prikupljenih radio-izviđanjem

206. — Obrada podataka prikupljenih radio-izviđanjem je obavezan postupak kojim se upotpunjava poznavanje stanja, mogućnosti i namera neprijatelja i prostorije borbenih dejstava, a i stanja u neprijateljevim radio-vezama.

207. — Prikupljeni podaci o neprijatelju i njegovim radio-vezama su često nepotpuni, nepovezani, protivrečni i prikupljeni u uslovima koji izražavaju sumnju, tim pre što će neprijatelj primenjivati elektronsko obmanjivanje.

Bez svestrane obrade prikupljenih podataka ne može se pouzdano odrediti njihova vrednost i upotrebljivost.

208. — U procesu obrade utvrđuje se stepen upotrebljivosti prikupljenih podataka, pri čemu je bitno omogućiti pretpostavljenom njihovo brzo i potpuno korišćenje.

Obrada podataka je stalan proces i obavlja se neprekidno u procesu radio-izviđanja. Obavljaju je komandir radio-izviđačkog voda i lica koja neposredno rade na prikupljanju podataka (načelnici grupa, radio-prisluškivači, radio-goniometristi).

Obim obrade zavisi od stepena na kojem se obavlja, kvaliteta i brzine pristizanja podataka, stručnost i osposobljenost lica koje vrši obradu, poznavanje neprijatelja i stanja u njegovim radio-vezama.

Lica koja neposredno prikupljaju podatke delimično obrađuju prikupljene podatke.

209. — Delimična obrada obuhvata obradu prikupljenih podataka o neprijateljevim radio-sredstvima i radio-vezama i ima za cilj da se dođe do približnih zaključaka o:

— tipu, taktičko-tehničkim karakteristikama, nameni neprijateljevih radio-sredstava, i

— organizaciji i stanju u izviđačkim radio-vezama.

Ona se obavlja od momenta otkrivanja i registracije izvora zračenja elektromagnetnih talasa, odnosno otkrivanja i registrovanja određene radio-veze uz dopunjavanje sa novoprikupljenim podacima, do izvršenja zadatka.

Obavlja se putem uredno, potpuno i pravovremeno vođene propisane dokumentacije za radio-izviđanje.

210. — Lica koja neposredno rade na prikupljanju podataka radio-izviđanjem na osnovu primljenih-evidentiranih postupaka u radio-saobraćaju, delimičnom obradom, načelno, utvrđuju:

— širu pripadnost otkrivene radio-veze (nacionalnu, vidu, rodu ili službi);

— organizacijski oblik otkrivene radio-veze;

— broj učesnika u radio-mreži i njihov međusobni odnos;

— radio-podatke (pozivne znake, radne frekvencije, vreme rada i dr.), način njihove upotrebe i promene;

— osobenosti radio-saobraćajnih postupaka;

— osobenosti saopštenja koja se otpravljaju;

— osobenosti poslužilaca na radio-stanicama;

— osnovne taktičko-tehničke podatke radio-uređaja;

— približni rejon lokacije radio-stanice, i

— druge neophodne podatke predviđene dokumentima za radio-izviđanje.

211. — Radio-goniometristi na osnovu čujnosti goniometrisanih radio-predajnika i uslova u kojima se ostvaruje goniometrisanje, daju zaključak o oceni kvaliteta svakog radio-goniometrijskog azimuta.

Nakon završetka delimične obrade prikupljenih podataka, lica koja to obavljaju, pomoću komandira grupe, dostavljaju sve podatke komandiru radio-izviđačkog voda.

212. — Komandir radio-izviđačkog voda prikupljene podatke od elemenata za radio-izviđanje, prema vremenu pristizanja, evidentira u obrazac broj 6, procenjuje njihovu važnost i razvrstava ih prema pripadnosti jedinicama na pojedinim pravcima ili prema objektima radio-izviđanja.

Na osnovu podataka prikupljenih radio-goniometrisanjem po radnoj karti, određuje rejone lokacije neprijateljevih radio-stanica i te podatke unosi u obrazac broj 5. i 6. uz podatke o radio-mreži odnosno radio-pravcu iz čijeg je sastava gonimetrisana radio-stanica.

213. — Posle određivanja rejona lociranja neprijateljevih radio-stanica u izviđanoj radio-vezi komandir radio-izviđačkog voda donosi odluku i izdaje naređenje za postupak sa dotičnom radio-vezom (produžiti prisluškivanje: neprekidno, povremeno, kontrolisati ili prekinuti sa prisluškivanjem iste radio-veze).

5) Radarsko osmatranje

214. — Za utvrđivanje, praćenje i određivanje položaja pokretnih ciljeva na kopnu noću i u uslovima slabe vidljivosti, pukovi i brigade organizuju radarsko osmatranje na najvažnijim pravcima.

215. — Radarsko osmatranje vrše radarska odeljenja, koja se nalaze u sastavu izviđačkih jedinica pukova (brigada). Svako radarsko odeljenje opremljeno je radarskim uređajem (2—3 uređaja), priborom za obradu podataka i sredstvima veze, i osposobljeno za samostalan rad.

216. — Borbeni poredak radarskog odeljenja sastoji se od: **dela za osmatranje,** gde se nalazi radar koji osmatra (prati) i **dela za obradu podataka** gde se nalazi planšeta i obrađuju podaci. Bira se na liniji razvoja koju određuje komandir izviđačkog voda (čete), odnosno obaveštajni organ puka (brigade).

217. — Radarsko odeljenje obrazuje 2—3 **radarske stanice** (RaSt), zavisno od broja radara. Radarska stanica na kojoj se nalazi komandir radarskog odeljenja naziva se **glavnom radarskom stanicom** (GRaSt). Elementi radarske stanice su: mesto rada, mesto agregata, mesto obrade i mesto transportnih sredstava.

218. — Mesto radarske stanice birati tako da ima brisani prostor u zoni osmatranja radara, da bude pogodno za topografsko vezivanje i da omogućava uspostavljanje veze sa pretpostavljenim starešinom.

219. — Zavisno od raspoloživog vremena i zemljišnih uslova, radarsko odeljenje u borbi primenjuje **normalni** i **skraćeni** razvoj. Normalni razvoj je osnovni, i kod njega su radarske stanice razvijene na rastojanju 5—10 km. Kad nema dovoljno vremena ili ako zemljište ne omogućava nesmetan razvoj, primenjuje se skraćeni razvoj, kod kojeg su radarske stanice razvijene na međusobnom rastojanju 3—5 km.

220. — **Zonu izviđanja** određuje radarskom odeljenju komandir izviđačkog voda (čete), odnosno obaveštajni organ puka (brigade). Radarskom odeljenju može se odrediti i **rejon naročite pažnje.**

Zona izviđanja zavisi od tehničkih osobina radarskog uređaja i, načelno, iznosi po frontu 6—8 km (dva radara), odnosno 9—12 km (tri radara), a po dubini do krajnjeg dometa radara.

221. — Zona izviđanja radarskog odeljenja deli se na zone **osmatranja** radarskih stanica, koje se međusobno preklapaju.

222. — Mesta (koordinate) radara određuje se topografskom pripremom na potpunoj topografskoj osnovi i topografskom pripremom po karti.

Kada se raspolaže sa dovoljno vremena, treba primenjivati topografsku pripremu na potpunoj topografskoj osnovi, jer obezbeđuje veću tačnost. Ako za to nema vremena, u uslovima brzopokretnih borbenih dejstava, mesta radarskih stanica treba određivati po karti.

2. IZVIĐAČKA BORBENA DEJSTVA

223. — Izviđački organi čete — voda prikupljaju obaveštajne podatke o neprijatelju izviđačkim borbenim dejstvima. U ova dejstva spadaju: izviđačke zasede, izviđački prepadi, diverzantska dejstva i učestvovanje izviđačkih organa u nasilnom izviđanju.

1) Izviđačka zaseda

224. — Izviđačka zaseda je kratko, brzo i iznenadno dejstvo izviđačkih organa (izviđačkih patrola i izviđačkih grupa) s ciljem zarobljavanja neprijateljevih vojnika i starešina i zaplene dokumenata, primeraka naoružanja, tehničkih sredstava i opreme.

225. — Zaseda se organizuje u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava, na svakom zemljištu i u raznim meteorološkim prilikama. Postavlja se u zahvatu fronta, na privremeno zaposednutoj teritoriji, u neprijateljevoj i u sopstvenoj pozadini. Mesto za zasedu se bira u rejonima gde se sigurno očekuje nailazak (u blizini puteva, staza, mostava, izvora, prolaza u preprekama, izlaza iz naseljenih mesta) i gde je moguće postići iznenađenje.

226. — Objekti dejstva iz zasede su pojedinci (kuriri, vezisti, bolničari, donosioci municije i hrane); grupe vojnika i starešina na vozilima ili peške; izviđački i osiguravajući neprijateljevi delovi; artiljerijska oruđa, cisterne goriva, radionice i druga vozila.

227. — Rejon za postavljanje zaseda treba da obezbedi: prikriveno prilaženje izviđačkih organa u rejonu zasede; pogodan i prikriven raspored zasede; dobro osmatranje neprijatelja i zemljišta, iznenadan i uspešan napad; dobre uslove za otvaranje vatre;

prirodno maskiranje mesta zasede i prikriveno i organizovano izvlačenje i povlačenje posle izvrešnog zadatka.

228. — Jačina zasede je od izviđačke grupe (patrole) do voda, što zavisi od jačine neprijatelja, zadatka, cilja zasede, mesta postavljanja zasede, karakteristika zemljišta, doba dana i godine i meteoroloških prilika. Zaseda se izvodi kratko, iznenadno i energično, načelno hladnim oružjem, bez otvaranja vatre. Treba nastojati da se što pre ostvari željeni cilj i sa plenom izvuče i povuče u predviđeni rejon.

229. — Naređenje zasedi postavlja komandir čete — voda ili obaveštajni organ komande puka, brigade ili divizije. U naređenju se preciziraju podaci o neprijatelju, jačina, sastav i zadatak zasede, u kom rejonu i kada izvesti zasedu, cilj zasede, način dejstva, sredstva podrške (ukoliko se određuju), postupak nakon izvršenog zadatka i znaci raspoznavanja.

230. — Posle prijema naređenja za zasedu komandir izviđačke grupe proučava zadatak i priprema grupu za izvođenje zasede. Priprema obuhvata proučavanje zemljišta u određenom rejonu za zasedu; pripremu ljudstva; podelu ljudi na podgrupe i uvežbavanje podgrupa i izviđačke grupe kao celine; pripremu tehničkih sredstava, borbenih vozila, municije, sanitetskog materijala i dr.

231. — Komandir izviđačke grupe, pošto prouči zadatak i proceni situaciju, sastavlja plan dejstva zasede i izdaje kratko naređenje za pokret do rejona zasede. Nakon dolaska u rejon zasede izdaje zapovest koja sadrži: podatke o neprijatelju; jačinu, sastav i zadatak izviđačke grupe (patrole); mesto zasede; pravac i način kretania do mesta zasede i pravac

kretanja i zadatak grupe nakon izvršenog zadatka, način dejstva; postupak zasede u raznim slučajevima (jači ili slabiji neprijatelj, ako bude otkrivena, pri nailasku na prepreke, iznenadni susret sa neprijateljem i sl.); način dejstva podgrupe; postupak sa zarobljenikom, zaplenjenim naoružanjem, dokumentima i opremom; način održavanja veze unutar zasede; znake raspoznavanja i zamenika.

Kada se stigne na mesto zasede, važniji detalji iz zapovesti se ponavljaju s ciljem da se razjasne i konkretizuju na zemljištu.

232. — Često će nedostajati vremena za organizovanje zasede, naročito u toku marša, pri gonjenju i u toku borbe u dubini neprijateljeve odbrane. U takvim slučajevima izviđački organi, kada su prvi otkrili neprijateljeve delove, brzo postavljaju zasedu, iznenadno ih napadaju hladnim oružjem, nanose im gubitke, zarobljavaju i plene naoružanje, opremu i dokumenta.

Odluku o postavljanju zasede u ovim situacijama donosi komandir izviđačke grupe (patrole). Organizovanje i pripremanje zasede svode se na to da komandir izdaje kratka naređenja podgrupama kako bi se što pre zaposeli određeni položaji i iznenadili neprijateljevi delovi.

233. — Izviđački organ se u zasedi raspoređuje tako da obezbeđuje kružnu odbranu. Načelno se deli na dve podgrupe: podgrupu za hvatanje (napad) i podgrupu za obezbeđenje.

234. — Podgrupa za hvatanje (napad) jačine je 2—3 izviđača. U ovoj podgrupi se, načelno, nalazi i komandir grupe. Postavlja se u sredini zasede, tako da može izvršiti hvatanje (zarobljavanje) neprijate-

ljevih vojnika koji uđu u zasedu sa najbližeg odstojanja.

Hvatanje (napad), izvode načelno, dva vojnika na taj način što se sa leđa ili jednim od bokova jednovremeno bacaju na neprijateljevog vojnika, razoružavaju ga i onesposobljavaju za pružanje bilo kakvog otpora. Treći vojnik sa sredstvima za vezivanje, krpom i flasterom priskače savladanom neprijateljevom vojniku i onesposobljava ga, kako ne bi mogao glasno otkriti zasedu, a zatim ga veže.

235. — Podgrupa za obezbeđenje (jedna ili više) postavlja se na bokovima ili na jednom od bokova podgrupe za hvatanje. Borbena vozila se postavljaju tako da mogu uspešno dejstvovati po neprijateljevim snagama na prilazima zasedi i celoj njenoj dubini. Ona osmatra i otkriva neprijatelja koji se kreće ka mestu zasede, ugovorenim signalom izveštava komandira izviđačke grupe, propušta pojedinačne vojnike i starešine neprijatelja i štiti dejstvo podgrupe za hvatanje. Kada se zaseda izvodi u pozadini neprijatelja, podgrupa za obezbeđenje načelno zadatak izvršava hladnim oružjem, bez otvaranja vatre, ili vatru otvara uz upotrebu prigušivača. Ako se zaseda izvodi na prednjem kraju ili u sopstvenoj pozadini, podgrupa za obezbeđenje otvara snažnu vatru iz automatskog oružja, borbenih vozila i ručnim bombama sprečava neprijateljeve delove da priteknu u pomoć.

236. — Nakon izvršenog zadatka izviđačka grupa (patrola) se na signal komandira grupe po delovima izvlači i određenim pravcima povlači u rejon prikupljanja. Prvo se pod zaštitom podgrupe za obezbeđenje izvlači podgrupa za hvatanje (napad) a zatim podgrupa za obezbeđenje.

Izvlačenje i povlačenje može biti jednim pravcem za obe podgrupe ili svaka podgrupa dobija poseban pravac. Ako se izviđačka grupa (patrola) izvlači pod pritiskom neprijatelja, podgrupe se izvlače različitim pravcima, s tim što se podgrupa za obezbeđenje, da bi zametnula trag, izvlači suprotnim pravcem od podgrupe za hvatanje.

2) Izviđački prepad

237. — Izviđački prepad je kratko, brzo i iznenadno napadno dejstvo. Izvodi ga izviđačka grupa (patrola) jačine odeljenja do ojačanog voda, na frontu (liniji dodira), na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u pozadini neprijatelja, što zavisi od zadatka, karakteristika neprijateljevog objekta, postojanja prepreka ispred objekta, zemljišnih i meteoroloških uslova. Cilj prepada je zarobljavanje neprijateljevih vojnih lica i zaplena njegovih dokumenata, opreme i naoružanja. On se izvodi kada se do potrebnih obaveštajnih podataka ne može doći na drugi način.

238. — Objekti prepada mogu biti osmatračnice, izdvojene vatrene tačke, manje neprijateljeve grupe u zaklonima, osmatrači, elementi komandnih mesta i centara veze, stražari, posade oruđa na vatrenim položajima, slabija obezbeđenja, pojedini elementi pozadinskog obezbeđenja i drugi.

239. — Izviđački prepad izvodi se, načelno, noću u svim vidovima i oblicima borbenih dejstava i bez vatrene podrške. Ako se izvodi danju, realizuje se pri nepovoljnim meteorološkim uslovima i uz vatrenu podršku.

240. — Uspeh prepada zavisi od: dobre i pravovremene organizovanosti; brižljive pripreme ljudstva određenog za prepad; tajnosti priprema; iznenadnog,

smelog i odlučnog dejstva; izbora najpovoljnijeg načina dejstva; dobre sinhronizacije dejstva podgrupa; besprekorne veze i primene raznih lukavstava koje neprijatelj ne očekuje.

241. — Odluku o prepadu donosi komandant jedinice. Na osnovu te odluke, obaveštajni organ ili komandir čete — voda izdaje naređenje komandiru izviđačke grupe (patrole) koje sadrži: podatke o neprijatelju; zadatak izviđačke grupe (patrole); mesto i vreme izvođenja prepada; raspored i zadatak sredstava za vatrenu podršku (ako se vrši); mesto prolaska kroz prepreke i kroz raspored sopstvenih snaga; znake raspoznavanja i vreme i mesto za pripremu izviđačke grupe (patrole).

Posle prijema zadatka, komandir izviđačke grupe (patrole), uz pomoć komandira čete — voda ili obaveštajnog organa, proučava zadatak i organizuje neprekidno osmatranje i praćenje objekata prepada. Sa starešinom jedinice koja ga podržava i jedinice u čijem se rejonu izvodi prepad rešava ova pitanja: na zemljištu se određuju vatrene tačke i grupe koje treba uništiti (neutralisati); određuju se signali za otvaranje, prenošenje i prekid vatre, i mesto prelaza u preprekama i kroz raspored sopstvenih snaga; precizira se polazni položaj izviđačke grupe (patrole), pravac izvlačenja nakon izvršenog zadatka i prihvat izviđačke grupe (patrole). Komandir izviđačke grupe (patrole) sastavlja plan dejstva, na osnovu koga uvežbava pojedince, podgrupe i grupu kao celinu za izvršenje postavljenog zadatka.

Plan dejstva u prepadu obuhvata: cilj, zadatak, sastav izviđačkog organa, sastav i zadatke podgrupa; vreme početka i završetak prepada; pravac i redosled kretanja ka objektu; način prepada; način i pravac izvlačenja; mesto prikupljanja nakon izvršenog

zadatka i organizaciju veze u okviru grupe i sa jedinicom koja ostvaruje vatrenu podršku grupe (ako se vrši) i sa jedinicom za prihvat izviđačke grupe (patrole).

242. — Radi izvršenja prepada izviđačka grupa (patrola) se deli na podgrupe: za hvatanje (napad) i za obezbeđenje (jedna ili više).

Podgrupa za hvatanje (napad) ima zadatak da se prikriveno provuče do objekta, da se iznenadno baci na neprijatelja i da ga zarobi bez otvaranja vatre, dejstvujući hladnim oružjem. U sastav ove grupe određuju se vojnici-izviđači i starešine koje su dobro obučene u borbi prsa u prsa, fizički jaki, hrabri, lukavi i snalažljivi. Jačina podgrupe za hvatanje može biti različita, što zavisi od karakteristika objekta prepada.

Podgrupa za obezbeđenje ima zadatak da: spreči neprijatelja da pritekne u pomoć objektu na koji se izvodi prepad, spreči izvlačenje neprijatelja iz objekta prepada dok podgrupa za hvatanje (napad) ne izvrši zadatak i obezbedi organizovano izvlačenje podgrupe za hvatanje (napad) nakon izvršenog zadatka. Raspoređuje se na takva mesta sa kojih će moći uspešno vatrom podržavati dejstvo ostalih podgrupa.

243. — Pošto komandir izviđačke grupe dobro prouči zadatak, sastavi plan dejstva i izvrši sve tehničke pripreme, on organizuje obučavanje i uvežbavanje izviđačke grupe (patrole) za predstojeći zadatak, ako za to ima vremena i potrebe. Obuka se izvodi u sopstvenoj pozadini na zemljištu koje je slično zemljištu na kome se nalazi objekat prepada i na takvom udaljenju da ga neprijatelj ne može osmotriti sa zemlje. Kada se raspolaže sa dovoljno vremena za uvežbavanje izviđačke grupe (patrole), izra-

đuju se ili postavljaju objekti na izabranom zemljištu slični onima na koje će izviđačka grupa (patrola) izvoditi prepad. U toku obuke i uvežbavanja posebnu pažnju posvetiti podgrupi za hvatanje (napad), gde razraditi i uvežbati sve moguće varijante dejstva, kako ne bi došlo do iznenađenja.

Posle odluke i uvežbavanja izviđačka grupa (patrola) priprema naoružanje, tehnička sredstva i opremu (konopac, žicu ili lanac za vezivanje zarobljenika, džak ili kapuljaču za nabacivanje na glavu zarobljenika, lepljive trake, flastere i vatu) za izvršenje postavljenog zadatka.

244. — Sa polaznog položaja izviđačka grupa (patrola) se, u određeno vreme i na signal komandira grupe (patrole), kreće u podgrupama određenim pravcem. Prva polazi podgrupa za pravljenje prolaza u žičanim preprekama i minskim poljima, koja ujedno ima ulogu čelnih izviđača. Iza nje se kreće podgrupa za obezbeđenje, a zatim podgrupa za hvatanje (napad). U ovakvom rasporedu izlaze na jurišni položaj, gde se prikupljaju i, ako je potrebno, detaljnije konkretizuju zadaci svakoj podgrupi. Dok podgrupa za pravljenje prolaza pravi prolaze pod zaštitom podgrupe za obezbeđenje, podgrupa za hvatanje (napad) osmatra i prisluškuje objekat za napad. Podgrupa za pravljenje prolaza, nakon izvršenog zadatka, ugovorenim signalom izveštava komandira izviđačke grupe (patrole), koji zatim upućuje ostale podgrupe na zadatak. Kroz napravljene prolaze u preprekama prvo prolazi podgrupa za obezbeđenje, pa onda podgrupa za hvatanje (napad). Podgrupa za obezbeđenje, ako to zemljište i drugi uslovi dozvoljavaju, može se postaviti i ispred prepreka. Podgrupa za hvatanje (napad) na čelu sa komandirom, najpogodnijim načinom kretanja, nečujno se privlači

što bliže objektu i izvodi prepad. Najpogodniji momenat za izvođenje prepada je: na pojedince (osmatrače, stražara, strelca) kada su okrenuti leđima, kada izvode inžinjerijske radove i posle osvetljavanja zemljišta; na posade oruđa kada pune oruđa i kada se pripremaju za premeštanje na nove vatrene položaje; na grupe vojnika kada su zauzeti oko uređenja svojih položaja, kada primaju hranu i kada su na odmoru.

Izabrani objekat napadati bez otvaranja vatre. Jednovremenim skokom podgrupa se baca na izabrano lice, razoružava ga, vezuje i onesposobljava za bilo kakav otpor. Skok mora biti iznenadan i energičan ne dajući neprijatelju mogućnosti da se snađe i pruži otpor. Ukoliko neprijatelj pruža otpor za vreme hvatanja, jakim udarcem ga onesvestiti, a zatim razoružati i vezati.

245. — Kada izviđačka grupa (patrola) bude otkrivena u toku kretanja ka objektu prepada, komandir grupe ugovorenim signalom traži vatrenu podršku i pod njenom zaštitom i zaštitom vatre podgrupe za obezbeđenje produžava sa izvršenjem zadatka.

246. — Posle izvršenog zadatka izviđačka grupa (patrola) se sa zarobljenikom i plenom izvlači u podgrupama i povlači određenim pravcem u rejonu prikupljanja, s tim što se podgrupa za obezbeđenje izvlači poslednja. U rejonu prikupljanja grupa se sređuje i odlazi u sastav matične jedinice, gde komandir grupe predaje zarobljenike i sav zaplenjeni materijal, a komandiru čete — voda ili obaveštajnom organu podnosi detaljan izveštaj.

247. — Prepad na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja izvodi se na isti način kao na prednjem kraju (polaznom položaju), s tim

što ga karakteriše ovo: izviđačka grupa (patrola) neće se uvežbavati u istom obimu kao na liniji dodira; vreme za pripremu i organizaciju prepada često će biti veoma kratko; neće se određivati polazni i jurišni položaj; pri izboru objekta prepada, do punog izražaja dolazi samoinicijativa komandira odeljenja; zbog slabije budnosti neprijatelja, lakše se može približiti objektu prepada (načelno neće postojati potreba za formiranjem podgrupe za pravljenje prolaza u preprekama); prepad se izvodi bez vatrene podrške, a prema potrebi i mogućnosti organizuje se sadejstvo i saradnja sa obaveštajnim organima ili jedinicama teritorijalne odbrane.

3) Nasilno izviđanje

248. — Nasilno izviđanje organizuju i izvode komande divizija i brigada samoinicijativno ili po naređenju pretpostavljene komande. Izvodi se izviđački odred jačine ojačane čete do bataljona. U njegov sastav redovno uključivati izviđačke organe čete — voda. U tom slučaju izviđački organ iz sastava čete — voda koji uđe u sastav izviđačkog organa za nasilno izviđanje neposredno je potčinjen komandantu izviđačkog odreda do izvršenja zadatka. Izviđačke organe koji dejstvuju u sastavu izviđačkog odreda ne upotrebljavati za frontalni napad. Ovi organi, načelno kreću se neposredno iza vodova prve linije. Uz njihovu zaštitu i zaštitu vatre izviđačkog odreda u najpogodnijem trenutku, koristeći se međuprostorima, krilima, bokovima i spojevima, nečujno se povlače kroz neprijateljev raspored i nastoje da što pre prodru u dubinu neprijateljevog rasporeda i zauzmu pogodne rejone iz kojih će moći najuspešnije prikupljati podatke o neprijatelju.

249. — Posle izvršenog zadatka izviđačka grupa (patrola) se po naređenju komandanta izviđačkog odreda izvlači određenim pravcima i ulazi u sastav najbliže jedinice izviđačkog odreda. Pri tom je važno organizovati čvrsto sadejstvo i odrediti znake raspoznavanja između izviđačkih organa i jedinice kojoj se oni priključuju posle izvršenog zadatka.

4) Diverzantska dejstva

250. — Diverzantska dejstva izvode se s ciljem uništenja ili onesposobljavanja tehničkih sredstava, naoružanja i opreme; komunikacija i centara veze; važnih industrijskih postrojenja i drugih važnih objekata koje neprijatelj koristi u ratne svrhe.

251. — Izviđački organi iz sastava čete — voda izvode diverzantska dejstva po manjim objektima i pojedinačnim sredstvima koji su raspoređeni na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u pozadini neprijatelja, kao što su: oruđa, borbena i neborbena vozila; lansirni uređaji; avioni i helikopteri; brodovi i čamci; razna postrojenja i uređaji na železničkim stanicama, prugama i putevima; stanice pogonskih goriva i maziva; skladišta hrane, municije i druge opreme; pojedini elementi komandnog mesta i centra veze; električne instalacije i drugi objekti kojima se neprijatelj koristi u ratne svrhe.

252. — Pri izvođenju diverzantskih dejstava izviđačka grupa primenjuje ove načine: miniranje-rušenje, paljenje i fizičko onesposobljavanje tehničkih sredstava i objekata neprijatelja. Kada će i koji od ovih načina dejstava primeniti zavisi od karakteristika objekta na kojem se vrše diverzije, raspoloživih sredstava za vršenje diverzije (mina, eksploziva, upa-

ljača, detonatora, štapina), meteoroloških prilika i određenog vremena za izvođenje diverzije.

Izviđački organi koji dejstvuju na privremeno zaposednutoj teritoriji ili u pozadini neprijatelja najčešće onesposobljavaju tehnička sredstva za dalju upotrebu na taj način što iz vozila, oruđa i tehničkog sredstva vade ili oštećuju osetljive delove ili sklopove bez kojih su oni neupotrebljivi.

Diverziju na pojedine lako zapaljive objekte (vozila, cisterne sa gorivom i mazivom, dizel-lokomotive, avione, helikoptere, brodove, skladišta pogonskog goriva i maziva, hrane, opreme, ubojnih sredstava) izvoditi paljenjem.

253. — Radi izvršenja zadataka grupa se deli na podgrupu za izvođenje diverzije i podgrupu za obezbeđenje (jedna ili više). Podgrupa za izvođenje diverzije nosi minskoeksplozivna sredstva, štapin i sredstva za paljenje, i na najpogodniji, brz i jednostavan način izvodi diverziju. Podgrupa za obezbeđenje postavlja se u pogodne rejone iz kojih može uspešno osmatrati i štititi podgrupu za izvođenje diverzije. I za ova dejstva, prema potrebi, organizuje se sadejstvo i saradnja sa obaveštajnim organima i jedinicama teritorijalne odbrane i određenim strukturama ONO.

254. — Diverzantska dejstva izvode se prema naređenju ili odobrenju pretpostavljenog starešine, a na predlog komandira izviđačke grupe. Pošto dobije odobrenje ili naređenje za izvođenje diverzije, komandir odeljenja organizuje neprekidno osmatranje određenog objekta za diverziju; proučava zadatak; sastavlja plan dejstva; donosi odluku i izdaje zapovest. Sadržaj zapovesti obuhvata: podatke o objektu na koji se izvodi diverzija; zadatak svakom pojedincu, podgrupi i izviđačkoj grupi u celini; način

izvođenja diverzije; postupak izviđačke grupe nakon izvršenog zadatka, pravac izvlačenja i naredni rejon prikupljanja; način održavanja veze; ime zamenika, znake raspoznavanja i način sadejstva (saradnje) sa drugim organima.

Pošto je izdao zapovest, komandir priprema grupu za izvršenje predstojećeg zadatka i proverava kako su vojnici—izviđači shvatili zadatak. Izviđačke grupe ka objektu diverzije pokretati određenim pravcima po podgrupama, s tim što podgrupa za obezbeđenje kreće prva. Pošto je neprimetno zauzela određene položaje i ustanovila da je moguće izvoditi diverziju, komandir daje znak za pokret podgrupi za izvođenje diverzije, koja nečujno prilazi objektu i izvodi diverziju.

Nakon izvršenog zadatka grupa se izvlači i povlači u predviđeni rejon. Prvo se izvlači podgrupa za izvođenje diverzije, a zatim podgrupa za obezbeđenje.

255. — Jedan od efikasnijih načina dejstva pri izvođenju diverzije koje primenjuje izviđačka grupa je postavljanje mina iznenađenja različitih tipova, oblika i veličina. Prednost ovih mina je što se lako izrađuju i što je njihova primena neograničena. Mogu se upotrebljavati za miniranje raznih predmeta, stvari i objekata (telefonskih aparata, stolovi, tapecirane stolice, patos, brave, šporeti, sijalice, kreveti, vrata, raznovrsno naoružanje, borbena i neborbena vozila, sanduci u skladištima svih vrsta i dr.).

Ovaj način dejstva primenjuje se na privremeno zaposednutoj teritoriji i u pozadini neprijatelja, radi stvaranja panike i opšte nesigurnosti u neprijateljljevim redovima.

Način izvođenja diverzantskih dejstava na pojedine stvari, predmete i objekte predviđen je u Uputstvu za izviđanje diverzantskih dejstava.

Glava VII

OSOBENOSTI IZVIĐANJA U RAZNIM VIDOVIMA BORBENIH DEJSTAVA

1. U KRETANJU

256. — Zavisno od borbene situacije, mesta, uloge i zadatka, četa — vod može da se kreće marševanjem na vozilima i peške, a ređe prevoženjem (železnicom, plovnim sredstvima, vučnim vozovima, kada u svom sastavu ima gusenična vozila) i vazduhoplovima u određenim uslovima.

1) Marševanje

257. — Izviđanjem na maršu prikupljaju se podaci o marš-ruti i neprijatelju. Ono ima za cilj da se pretpostavljenom starešini obezbede potrebni podaci o neprijatelju i izbegne iznenađenje.

258. — Četa — vod maršuje ređe kao celina u sastavu ešelona komande. Najčešće obrazuje potreban broj izviđačkih organa za potrebe komande na pravcu kretanja glavne i pomoćne kolone ili za ojačanje marševskog osiguranja na pravcima kretanja.

259. — Prilikom pripreme jedinica za marš komandir čete — voda proverava ispravnost vozila, li-

čnog naoružanja, sredstava za osmatranje, veze i opreme; reguliše popunu vozila pogonskim materijalom, municijom i drugim sredstvima; proverava sposobnost ljudstva za marš; ostvaruje moralno-političku, psihološku, bezbednosnu i drugu pripremu ljudstva u skladu sa konkretnom situacijom.

260. — Radi pravovremenog upoznavanja potčinjenih sa predstojećim maršem, komandir čete — voda, kada god to vreme dozvoljava, pre izdavanja zapovesti za marš izdaje **pripremno naređenje,** kojim određuje: izviđačke organe, vreme polaska, pravac kretanja, trajanje marša, način prijema zapovesti (naređenja) za marš, pripremu koju jedinice treba da ostvare do početka marša.

261. — Komandir čete — voda dobije zadatak za marš, pristupa: shvatanju zadatka, proceni situacije i donošenju odluke.

U toku shvatanja zadatka komandir sagledava: ideju pretpostavljenog starešine za izvršenje marša; mesto i ulogu svoje jedinice u izviđanju na maršu; uticaj suseda, jedinica teritorijalne odbrane i izviđačkih organa drugih struktura ONO, i vreme koje stoji na raspolaganju za izvršenje zadatka čete — voda.

Posle **shvatanja zadatka** komandir ostvaruje proračun vremena kako bi raspoloživo vreme do gotovosti za marš najracionalnije iskoristio, odredio vreme početka marša, obrazovao i uputio izviđačke organe.

262. — **Procenom situacije** komandir čete — voda naročitu pažnju treba da obrati na:

— uticaj koji neprijatelj može ispoljiti na izvođenje marša i organizovanje izviđanja, verovatne linije susreta i način dejstva, dejstvo avijacije, vaz-

dušnih desanata, ubačenih, izviđačkih, ostavljenih i drugih specijalnih neprijateljevih snaga;

— stanje čete — voda i njene mogućnosti za otpočinjanje, izvršenje marša i organizovanje izviđanja;

— stanje puta na marševskom pravcu u vezi sa kvalitetom, usponom, padovima i njihovim uticajem na brzinu kretanja i odstojanje, osetljivost i mogućnost obilaska kritičnih mesta (objekata), način savlađivanja vodenih prepreka, tesnaca i sl.;

— uslove i mogućnost dejstva izviđačkih organa i način sadejstva sa drugim jedinicama u zoni (na pravcu) marša sa jedinicama i organima teritorijalne odbrane i drugih struktura ONO;

— protivvazdušnu odbranu na maršu;

— vreme potrebno za obrazovanje i upućivanje pojedinih izviđačkih organa i izvršenje marša;

— način održavanja veze na maršu i pri izviđanju.

Ako predstoji odstupni marš, u proceni situacije se obraća posebna pažnja na: izviđanje pravaca pogodnih za brze prodore neprijateljevih oklopnih i mehanizovanih jedinica, spuštanje vazdušnih desanata, dejstva avijacije, ostavljanje i dejstvo izviđačkih organa na pravcima nastupanja i grupisanja neprijatelja.

Komandir čete — voda izvršenje marša reguliše zapovešću ili naređenjem.

Četa — vod ili izviđački organ otpočinje marš kada čelo kolone (vozilo) u određeno vreme prođe kroz polaznu tačku.

Prednost na putu imaju komandna, sanitetska i izviđačka vozila i vozila vojne policije.

Osmatranje signala i njihovo prenošenje duž kolone stalna je obaveza ljudi čete — voda.

Zadaci se daju ugovorenim signalima. Nakon prijema signala četa — vod, ako maršuje kao celina, zaustavlja se na desnoj strani puta, posade — posluge pregledaju vozila i opremu, a deo obezbeđuje kolonu od iznenadnog dejstva neprijatelja. Četa — vod na zastancima zadržava marševski poredak, a na odmorima se raspoređuje rastresito, koristeći se prirodnim zaklonima i maskama, i preduzima mere borbenog obezbeđenja.

263. — U situaciji nuklearnog i hemijskog napada, četa — vod ili njihovi organi odmah upotrebljavaju zaštitna sredstva, ljudi se dekontaminiraju, napuštaju kontaminirani rejon i produžavaju marš. Kontaminirano zemljište se prvenstveno zaobilazi, a ako to nije moguće — savlađuje se korišćenjem zaštitnih sredstava.

264. — Ako u toku marša dođe do napada iz vazdušnog prostora, načelno se produžava kretanje i povećava brzina i odstojanje između vozila. Istovremeno se dejstvuje iz protivavionskih sredstava na ciljeve koji napadaju iz vazdušnog prostora i, po potrebi, ljudi stavljaju zaštitna sredstva u zaštitni položaj. Ako se marš privremeno prekida ili se ljudi nalaze u neborbenim vozilima, svi, sem stalnih članova posada izviđačkih vozila, izlaze iz vozila i sklanjaju se u zaklone. Zavisno od mogućnosti, i vozila se sklanjaju s puta i zaklanjaju. Čim prestane napad iz vazdušnog prostora, ljudi se brzo prikupljaju, otklanjaju posledice i produžavaju marš.

265. — Ako u toku marša neprijatelj upotrebi vazdušni desant, četa — vod uporno nastoji da uspostavi dodir sa desantom, otkrije njegove glavne snage, utvrdi objekte kojima desant teži, izveštava

pretpostavljenog i dalje dejstvuje prema dobijenom zadatku ili naređenju pretpostavljenog.

266. — U toku marša na teže prohodnom zemljištu (planinskom, kraškom i šumovitom) i pri lošim meteorološkim uslovima (zima, vejavica, magla i sl.) potrebno je: pravovremeno izvršiti pripreme s obzirom na konkretnu specifičnost, te češće davati zastanke naročito pred težim i dužim usponima; pojačati osmatranje i neposredno osiguranje radi sprečavanja mogućih iznenađenja (zaseda, prepada i sl.); obučiti ljude u korišćenju mesnih i priručnih sredstava za obezbeđenje kretanja vozila (posipanje peskom zaleđenih površina, prostiranje pruća, dasaka, drva i drugih materijala), a pojedine izviđačke organe upućivati na smučkama — skijama.

267. — Na marš-ruti se naročita pažnja pridaje osmatranju onih zemljišnih i drugih objekata koji su pogodni za organizovanje neprijateljevih zaseda i diverzija i za spuštanje vazdušnih desanata. U toku osmatranja pažnju treba obratiti i na tragove kretanja neprijatelja da bi se na osnovu njih otkrilo njegovo prisustvo.

Osmatra se u pokretu sa izviđačkih i drugih vozila i pri kretanju peške, a i za vreme zastanaka, na odmorima i predancima.

268. — Kada se osmatra na zastancima, mesta za postavljanje osmatrača ne treba birati na isturenim visovima, jer su oni najčešće izloženi neprijateljevom osmatranju i vatri, već se osmatra, načelno, sa bočnih strana visova (grebena).

269. — Na ravničarskom zemljištu se za osmatranje, pored vozila, mogu koristiti: visoko krošnjasto drveće, tornjevi fabrika, zgrade, nasipi i drugi

objekti koji omogućavaju dobru preglednost na pravcima (zoni) kretanja uz preduzimanje potrebnih mera maskiranja.

270. — Prilikom osmatranja vazdušnog prostora najvažnije je pravovremeno otkriti pravce naleta neprijateljeve avijacije i helikoptera, spuštanje vazdušnih desanata i objekte njihovog dejstva, i dejstvo neprijateljevih nuklearnih, hemijskih i bioloških borbenih sredstava. Zbog toga se pri izdavanju zadataka osmatračima mora određivati i vazdušni prostor.

271. — Pri izviđanju na maršu noću, naročitu pažnju treba obratiti na maskiranje svih svetlosnih izvora i izbegavati kretanje na pravcima gde se ljudi i vozila ocrtavaju na horizontu. Noću se osmatranje dopunjava prisluškivanjem.

U određenim uslovima izviđački organi se pravovremeno mogu upućivati na pravac kretanja sa zadatkom da uspostave sistem izviđanja na određenoj prostoriji pre otpočinjanja marša.

2) Prevoženje

272. — Četa — vod prevoze se železnicom i plovnim sredstvima, a vazduhoplovima i vučnim vozovima kada samostalno izvršavaju izviđačke i druge specijalne zadatke.

273. — Četa — vod se prevoze železnicom kada nema drugih komunikacija ili kada je putna mreža slaba, opterećena ili oštećena.

Četa se, načelno, prevozi u jednom transportnom ešelonu, a samostalni vod u sastavu ešelona komande.

274. — Komandir čete — voda priprema i organizuje prevoženje na osnovu naređenja i uputstva pretpostavljenog starešine, pri čemu:

— obrazuje potreban broj izviđačkih organa i daje im zadatak za osmatranje i izviđanje u toku prevoženja;

— upoznaje ljude sa redom i disciplinom u toku prevoženja, što zavisi od načina prevoženja (železnicom, plovnim sredstvima, vazduhoplovima, vučnim vozovima);

— raspoređuje izviđačke organe, vozila, naoružanje i opremu na prevozna sredstva (vagone, brodske prostorije, vazduhoplove);

— kontroliše popunjenost čete — voda borbenim potrebama, vodom i hranom;

— određuje starešine pojedinih prevoznih sredstava (vagona, delova brodskog prostora i sl.) i daje uputstva za ukrcavanje ljudi, vozila, naoružanja i opreme;

— u predviđeno vreme dovodi četu — vod na određeno ukrcno mesto i rukovodi ukrcavanjem prema planu pretpostavljenog i uputstvima starešine prevoznog sredstva;

— prema uputstvima pretpostavljenog starešine, organizuje protivvazdušnu odbranu, preduzima mere obezbeđenja, protivnuklearne, protivhemijske, protivbiološke i protivpožarne zaštite i mere bezbednosti i samozaštite.

275. — Plovnim sredstvima na morima i rekama prevozi se prvenstveno noću i u uslovima ograničene vidljivosti.

Pri prevoženju plovnim sredstvima, zavisno od zadatka i drugih uslova, pravovremeno se obrazuju izviđački organi koji se upućuju na zadatak posebnim plovnim sredstvima pogodnim za njihovo prevoženje.

276. — Kada se četa — vod ili njeni izviđački organi prevoze vazduhoplovima (avionima i helikopterima), priprema, organizuje i rukovodi ukrcavanjem u vazduhoplovna sredstva starešina vazduhoplovne jedinice.

2. U BORBI U SUSRETU

277. — Izviđanje u borbi u susretu se organizuje i izvodi zavisno od uslova pod kojima može doći do borbe u susretu (na maršu, pri razvijanju uspeha u napadu sa neprijateljevim rezervama u pokretu, u odbrani pri izvođenju protivnapada, pri zatvaranju breša, pri kretanju radi napada na vazdušni desant koji se kreće ka objektu napada i sl.).

278. — Za vreme borbe u susretu, izviđanje se dopunjava upućivanjem novih izviđačkih organa i postavljanjem novih ili dopunskih zadataka postojećim izviđačkim organima.

279. — Izviđanjem u toku borbe u susretu, potrebno je da se prikupe podaci o:

— jačini, sastavu i pravcima kretanja neprijatelja, naročito njegovih glavnih snaga;

— jačini, sastavu i pravcima kretanja neprijateljevih prednjih odreda i osiguravajućih delova;

— početku i linijama razvoja neprijatelja za napad ili položajima za odbranu;

— razvijanju neprijateljevih sredstava za podršku, njegovoj jačini, sastavu i rejonima vatrenih položaja, i

— mogućnosti upotrebe vazdušnih desanata.

280. — Pošto primi zadatak, komandir čete — voda ceni situaciju, izdaje dopunska naređenja izviđačkim organima i, prema potrebi, upućuje nove izviđačke organe radi dopune izviđanja.

281. — Ako do borbe u susretu dođe u toku razvijanja uspeha u napadu, odnosno izvođenja aktivnih dejstava u odbrani, dopunjava se izviđanje koje je bilo organizovano u prethodnoj borbenoj radnji (vidu borbe). Ako do borbe u susretu dođe sa neprijateljevim vazdušnodesantnim snagama koje se kreću ka objektu napada, izviđački organi, naročito na oklopnim borbenim vozilima, izviđaju i borbom.

3. U NAPADU

282. — Zona izviđanja čete — voda u napadu poklapa se, načelno, sa zonom odgovornosti za obaveštajno obezbeđenje jedinice za čiji račun četa — vod izvršava zadatke.

283. — Izviđanje u napadu se organizuje zavisno od uslova u kojima se prelazi u napad.

Kada se u napad prelazi iz neposrednog borbenog dodira, intenzivnije organizovanje izviđačkih dejstava od početka napada se ostvaruje sa osloncem na izviđačku delatnost izviđačkih organa i jedinica u neposrednom borbenom dodiru. Izviđački organi iz sastava čete — voda naknadno se upućuju radi prikupljanja podataka o neprijateljevim snagama koje nisu prikupile jedinice u dodiru.

Pri napadu iz pokreta izviđanje počinje još u očekujućim rejonima, gde se precizira koje podatke prikupiti u toku podilaženja, u pripremi napada i u toku izvođenja napada.

284. — **U toku pripremanja za napad** prikupljaju se podaci o:

— jačini, sastavu, rasporedu i pripadnosti neprijateljevih snaga;

— liniji prednjeg kraja neprijateljeve odbrane, njenom karakteru (rovovski ili grupni sistem) i stepenu inžinjerijske gotovosti, obimu utvrđivanja po frontu i dubini;

— mestu i vrsti protivpešadijskih i protivoklopnih prepreka, gustini mina i stepenu zaštite vatrenim sredstvima;

— sistemu vatre na prednjem kraju i u dubini odbrane, mestu i rasporedu pojedinih vatrenih sredstava i sredstava podrške;

— rasporedu pojedinih utvrđenih objekata;

— sastavu, rasporedu i verovatnim pravcima upotrebe i linijama razvoja neprijateljevih rezervi (naročito oklopnih, mehanizovanih i protivoklopnih);

— rasporedu komandnih mesta, osmatračnica i centara veze;

— organizovanju odbrane po dubini i stepenu fortifikacijskog i inžinjerijskog uređenja položaja;

— promenama u neprijateljevom rasporedu, a naročito smeni, pregrupisavanju, popuni neprijateljevih jedinica i njihovom ojačanju i dr.

285. — U toku podilaženja prikupljaju se podaci o:

— stepenu prohodnosti puteva — pravaca za pojedine jedinice (rodove), postojanju prepreka i mogućnosti njihovog obilaska;

— mogućnosti kretanja van puteva za pojedine jedinice (rodove);

— stanju i nosivosti mostova;

— karakteru prepreka u dubini neprijateljevog rasporeda, o prolazu kroz njih, jačini i sastavu neprijatelja koji ih brani;

— liniji prednjeg kraja pretpolja, sastavu i jačini snaga koje ga brane;

— organizovanju otpora na međulinijama, stepenu utvrđivanja i zaprečavanja;

— liniji borbenog osiguranja, protezanje prednjeg kraja i vrstama prepreka ispred njih;

— pravcu — rejonu na kome se nalaze neprijateljeve glavne snage i sredstva.

U ovom periodu podaci se prikupljaju: dejstvom izviđačkih organa; dejstvom marševskih osiguravajućih delova; dejstvima izviđačke avijacije (aerofoto-snimanjem); radio-izviđanjem; od obaveštajnih organa komandi i jedinica teritorijalne odbrane i drugih struktura ONO.

Prikupljeni podaci dopunjuju se ispitivanjem zarobljenika, iskazima prebeglog stanovništva sa privremeno zaposednute teritorije i podacima koji su dobijeni od suseda i od pretpostavljene komande.

286. — U toku izvođenja napada i borbe u dubini neprijateljeve odbrane treba otkriti:

— stepen uništenja i neutralisanja neprijateljeve žive sile, vatrenih sredstava i objekata u sistemu odbrane za vreme vatrene pripreme napada;

— pripremu za upotrebu nuklearnih projektila i bojnih otrova;

— mesto i karakter neprijateljevih vatrenih tačaka i fortifikacijskih prepreka koje ometaju napredovanje naših jedinica;

— rejone prikupljanja, sastav i pokrete neprijateljevih rezervi i pravce njihovog protivnapada;

— manevre neprijateljevih snaga na pravcima dejstva suseda i na bokovima i njihov uticaj na stepen prodiranja glavnih snaga;

— pripreme i početak izvlačenja neprijateljevih snaga na naredne položaje, vreme i pravac;

— podilaženje novih neprijateljevih jedinica iz dubine, jačinu, sastav i pravce kretanja;

— vreme premeštanja neprijateljevih komandnih mesta, centara veze i sredstava vatrene podrške;

— gubitak neprijatelja u živoj sili i borbenoj tehnici i mogućnosti za dalje pružanje otpora.

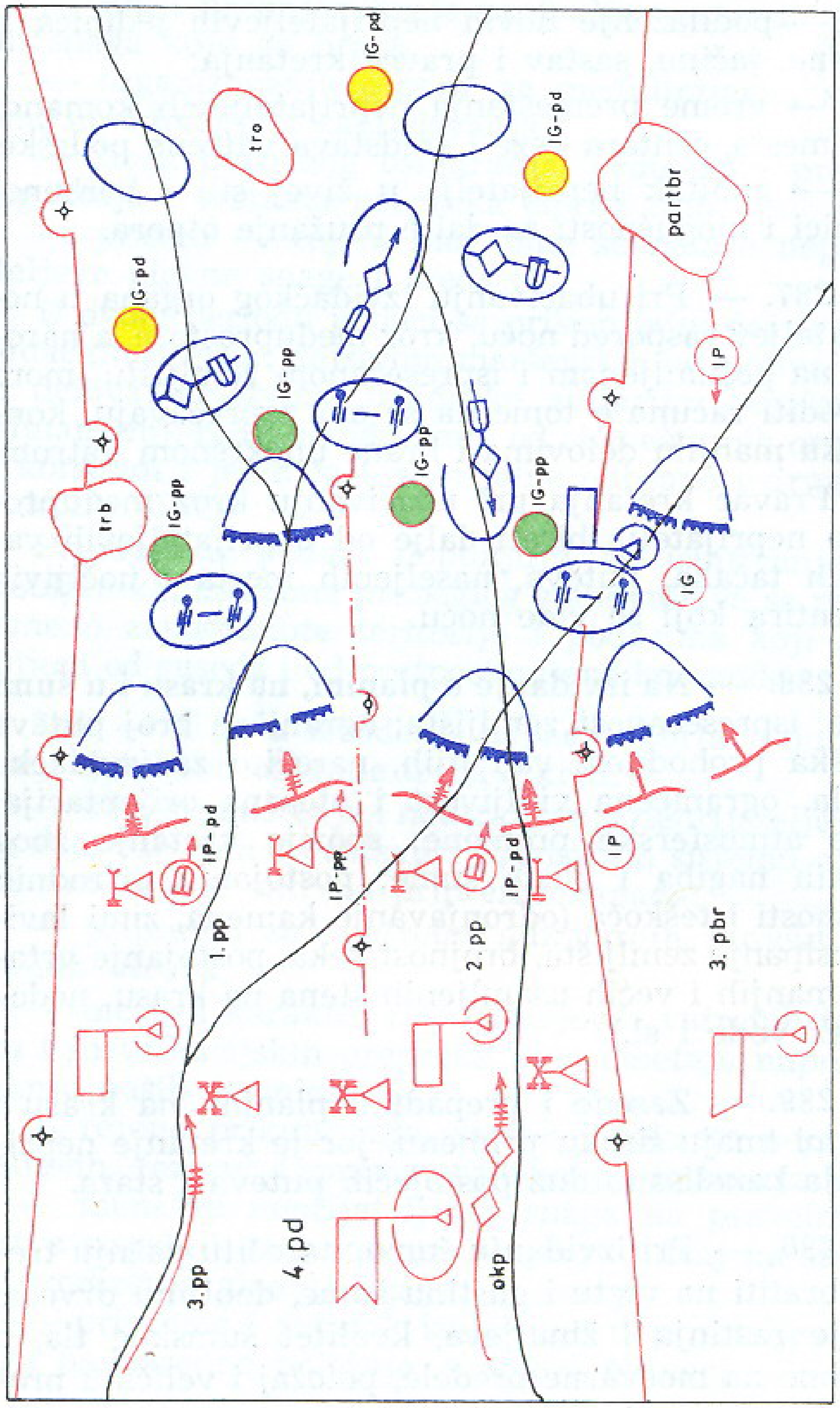
287. — Pri ubacivanju izviđačkog organa u neprijateljev raspored noću, kroz međuprostore, a naročito na pošumljenom i ispresecanom zemljištu, mora se voditi računa o tome da se oni zaprečavaju, kontrolišu manjim delovima i brane unakrsnom vatrom.

Pravac kretanja pri ubacivanju kroz međuprostore neprijatelja birati dalje od neprijateljevih vatrenih tačaka, puteva, naseljenih mesta i uočljivih orijentira koji se vide noću.

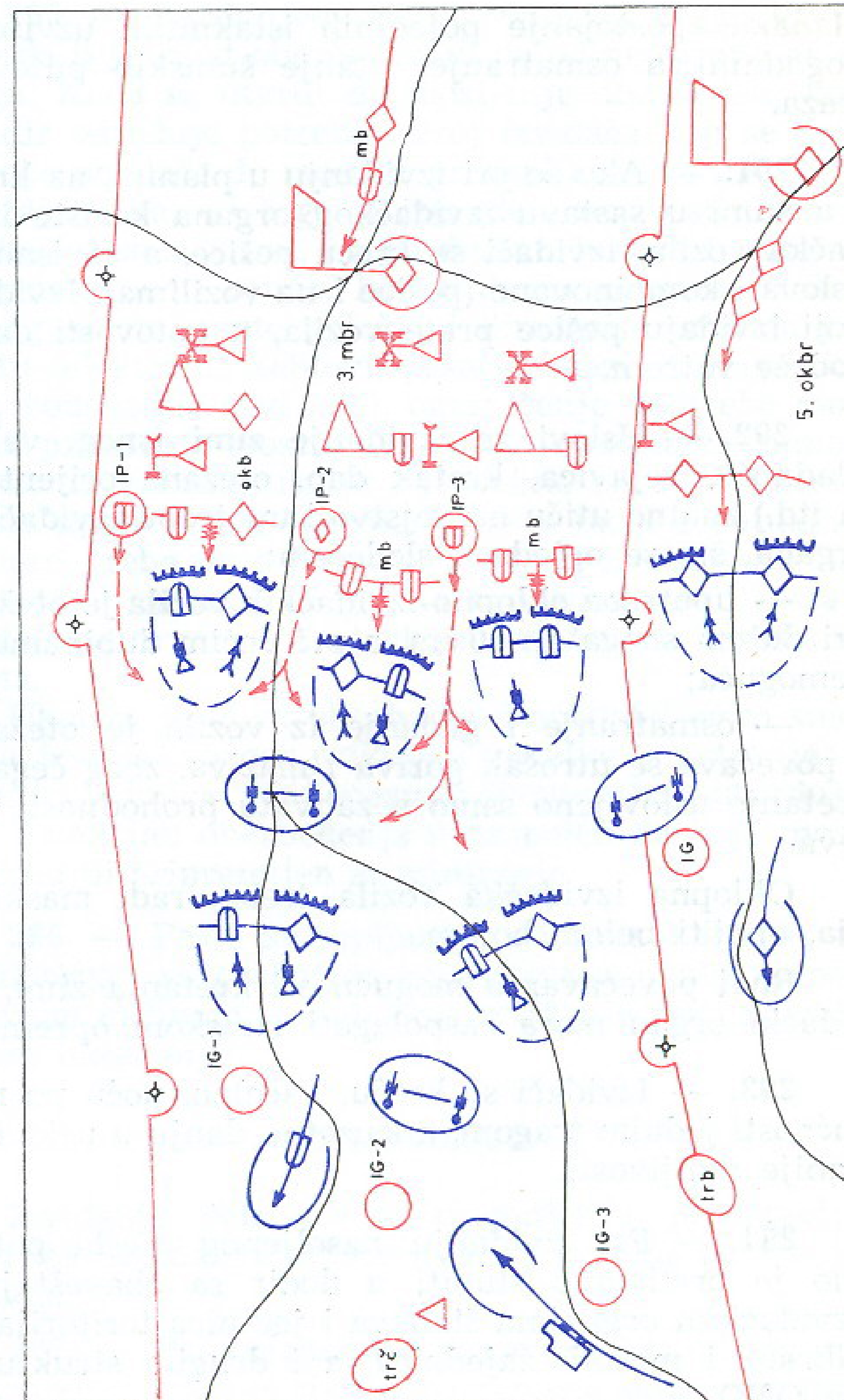
288. — Na izviđanje u **planini, na krasu i u šumi** utiče: ispresecanost zemljišta; ograničen broj puteva i teška prohodnost van njih, naročito za izviđačka vozila, ograničena vidljivost i otežana orijentacija; česte atmosferske promene; sporije kretanje zbog velikih nagiba i guste šume; postojanje prirodnih opasnosti i teškoća (odronjavanje kamena, zimi lavina, osipanje zemljišta, brojnost reka, postojanje vrtača i manjih i većih usamljenih stena na krasu, nedostatak vode i sl.).

289. — Zasede i prepadi u planini, na krasu i u šumi imaju široku primenu, jer je kretanje neprijatelja kanalisano duž postojećih puteva i staza.

290. — Pri izviđanju šume, naročitu pažnju treba obratiti na vrstu i gustinu šume, debljinu drveća, stanje rastinja i žbunjeva, kvalitet šumskog tla, a posebno na močvarne predele, položaj i veličinu pro-

Shema 4 i 5 — *Upotreba izviđačkih organa pešadijske divizije i oklopne (mehanizovane) brigade u napadu*

planaka, postojanje pojedinih istaknutih uzvišenja pogodnih za osmatranje, stanje šumskih puteva i staza.

291. — Ako se pri izviđanju u planini, na krasu i u šumi u sastavu izviđačkog organa koriste izviđačka vozila, izviđači se kreću pešice, a zavisno od uslova i kombinovano (pešice i na vozilima). Izviđače koji izviđaju pešice prate vozila, u gotovosti da ih podrže vatrom.

292. — Uslovi za izviđanje **zimi** (sneg, velike hladnoće, vejavica, kratak dan, otežana orijentacija itd.) znatno utiču na dejstvo i upotrebu izviđačkog organa, što se ogleda u sledećem:

— upotreba oklopno-izviđačkih vozila je otežana pri dubini snega do 40 cm, a pri većim dubinama je nemoguća;

— osmatranje i gađanje iz vozila je otežano, a povećava se utrošak goriva i maziva, zbog čega je kretanje uslovljeno samo u zahvatu prohodnosti puteva.

Oklopna izviđačka vozila treba, radi maskiranja, obojiti belom bojom.

Radi povećavanja mogućnosti kretanja zimi, izviđački organ mora raspolagati zimskom opremom.

293. — Izviđači se kreću, načelno, noću po mogućnosti jednim tragom, a izuzetno danju u uslovima slabije vidljivosti.

294. — Pri izviđanju naseljenog mesta potrebno je prethodno stupiti u dodir sa obaveštajno-izviđačkim organima štabova i jedinica teritorijalne odbrane i mesnih zajednica, a i drugim strukturama ONO.

295. — Izviđanjem mosta izviđački organ utvrđuje da li je most obezbeđen ili ne od neprijateljevih snaga. Kada se utvrdi da most nije obezbeđen, komandir određuje potreban broj izviđača koji se prikriveno privlače do mosta i prikupljaju ove podatke: položaj mosta, od čega je izgrađen, nosivost, dužinu mosta, korisnu širinu, broj i dužinu lukova (potpora) i razmak među njima, konstrukciju potpora, širinu rečnog korita, vrste položaj i dimenzije uređaja na mostu (električni kablovi, pešačke staze, tramvajske šine, vodovodne cevi i sl.); ograničenje upotrebe mosta ili prilaženje mostu; da li postoje mesta za mimoilaske; nove konstrukcije i potrebne opravke (mesto i vrsta upotrebljive opreme). Ako je most eventualno miniran, treba prvo povaditi upaljače iz eksplozivnih punjenja i razminirati ga. Za to vreme ostali sastav izviđačkog organa obezbeđuje izviđačima izviđanje mosta.

Ukoliko je most obezbeđen neprijateljevim snagama, izviđački organ prikuplja podatke osmatranjem. Pomoću jedinica TO i mesnog stanovništva utvrđuje broj i veličinu obezbeđenja i činjenicu da li je most miniran ili pripremljen za miniranje.

296. — Posle prikupljanja podataka o reci, izviđački organ se prebacuje na suprotnu obalu najpogodnijim načinom i produžava izviđanje prema dobijenom naređenju.

4. U GONJENJU

Izviđanje čete — voda u gonjenju predstavlja nastavak izviđanja organizovanog u toku izvođenja napada.

297. — **Pri organizovanju gonjenja** izviđački organi uporno nastoje da pravovremeno otkriju nepri-

jateljeve pripreme za izvlačenje, pojačavajući aktivnost radi prikupljanja podataka o:

— promenama i pokretima neprijateljevih snaga na prednjem kraju i dubini njegovog rasporeda;

— linijama (položajima) u dubini koje neprijatelj priprema za odbranu i stepenu njegovog utvrđivanja;

— prohodnost i zemljišta na pravcima dejstva naših i neprijateljevih snaga, stepenu zaprečavanja, rasporedu prepreka, posebno protivnikovih, mogućnost i savlađivanja i obilaska;

— sastavu, jačini i pravcima pokreta neprijateljevih rezervi, osobito oklopnih, mehanizovanih i protivoklopnih jedinica, i eventualnim rejonima njihovog rasporeda;

— promenama vatrenih položaja sredstava podrške, a naročito raketnih jedinica;

— pripremama neprijatelja za dejstvo nuklearnim, hemijskim i biološkim borbenim sredstvima radi što bržeg odvajanja od snaga u neposrednom borbenom dodiru i usporavanja brzih prodora naših snaga i dr.

298. — Najvažnije je da izviđački organi neprekidno održavaju neposredni dodir sa neprijateljem, prate dejstva njegovih glavnih snaga i pravovremeno izveštavaju pretpostavljenog starešinu radi donošenja odluke za prelazak u gonjenje neprijatelja.

299. — Komandir čete — voda na bazi rezultata dejstva izviđačkih organa, odluke pretpostavljenog starešine o prelasku u gonjenje i primljenog zadatka, preduzima sledeće:

— po potrebi obrazuje dopunske osmatračnice na pravcima dejstva glavnih i pomoćnih snaga u gonjenju;

— upućuje dopunske izviđačke patrole i grupe na krila, bokove i međuprostore neprijateljevog rasporeda;

— prema naređenju pretpostavljenog starešine, pridaje i upućuje delove čete — voda u sastav prednjih, izviđačkih i gonećih odreda i kolona, vodeći računa o mogućnostima njihovog kretanja u odnosu na zemljište i tehnička sredstva;

— zadržava u rezervi čete — voda potreban broj izviđačkih organa radi upućivanja na pojedine važne pravce prilikom gonjenja;

— predlaže ojačavanje pojedinih izviđačkih organa delovima drugih rodova, motociklima i sredstvima veze;

— angažuje izviđačke organe ostalih rodova, i

— određuje način i vreme premeštanja osmatračnica i drugo u skladu sa situacijom.

300. — U toku gonjenja izviđački organi težište izviđanja usmeravaju na prikupljanje podataka o:

— početku izvlačenja neprijateljevih snaga sa linije (položaja) na kojima se neprijatelj nalazio;

— jačini, sastavu i pravcima izvlačenja glavnih i pomoćnih snaga, osiguranju krila i bokova, jačini i sastavu njegovih zaštitničkih delova;

— poretku u kome se neprijateljeve snage izvlače i mogućnostima njihovog odsecanja i okruženja;

— sastavu, jačini i verovatnim rejonima ostavljanja neprijateljevih delova na pravcima dejstva naših snaga;

— manevrima rezervi, naročito oklopnih, mehanizovanih i protivoklopnih;

— kontaminiranim rejonima na pravcima izvlačenja i mogućnostima njihovog zaobilaska ili izrade prolaza;

— prohodnosti pojedinih pravaca i komunikacija i stanju objekata na njima na pravcima izvlačenja i povlačenja;

— prelazima preko vodenih prepreka i stepenu njihovog obezbeđenja;

— efektima dejstva partizanskih jedinica i jedinica teritorijalne odbrane na neprijateljeve snage u povlačenju i dr.

301. — Delovi čete — voda, kada se pridaju izviđačkim, prednjim, gonećim odredima i taktičkoj grupi, zadatke izvršavaju prema opštem zadatku obaveštajnog obezbeđenja — izviđanja i zadacima komandanta jedinica kojima su pridati.

5. IZVIĐANJE U ODBRAMBENIM BORBENIM DEJSTVIMA

1) U odbrani pri normalnim uslovima

302. — U procesu organizovanja prikupljanja podataka do početka napada neprijatelja, izviđanje usmeriti na osmatranje komunikacijskih pravaca, raskrsnica, prelaza preko reka i prostorija koje su putem procene predviđene za grupisanje pojedinih delova borbenog poretka.

303. — Osnovni zadaci izviđačkih organa čete — voda u odbrambenim borbenim dejstvima su: pravovremeno otkrivanje uvođenja rezervi naročito oklopnih;

— određivanje vatrenih položaja artiljerije;

— pokretanje snaga drugog borbenog ešelona i njegovo uvođenje u borbu;

— pripremanje snaga za desantiranje.

304. — Kada neprijatelj izvodi napad uz nuklearnu podršku, zadatak izviđanja je otkrivanje dejstva

nuklearnih sredstava i pokret oklopnih i mehanizovanih snaga drugog borbenog ešelona.

305. — Naredni zadaci izviđanja — prikupljanja podataka su otkrivanje promena u borbenom poretku neprijatelja, praćenje pokreta i razmeštaja elemenata borbenog poretka u nove rejone, dejstvo neprijatelja u zonama susednih jedinica i po teritorijalnim jedinicama i njihov uticaj na odbranu sopstvene jedinice.

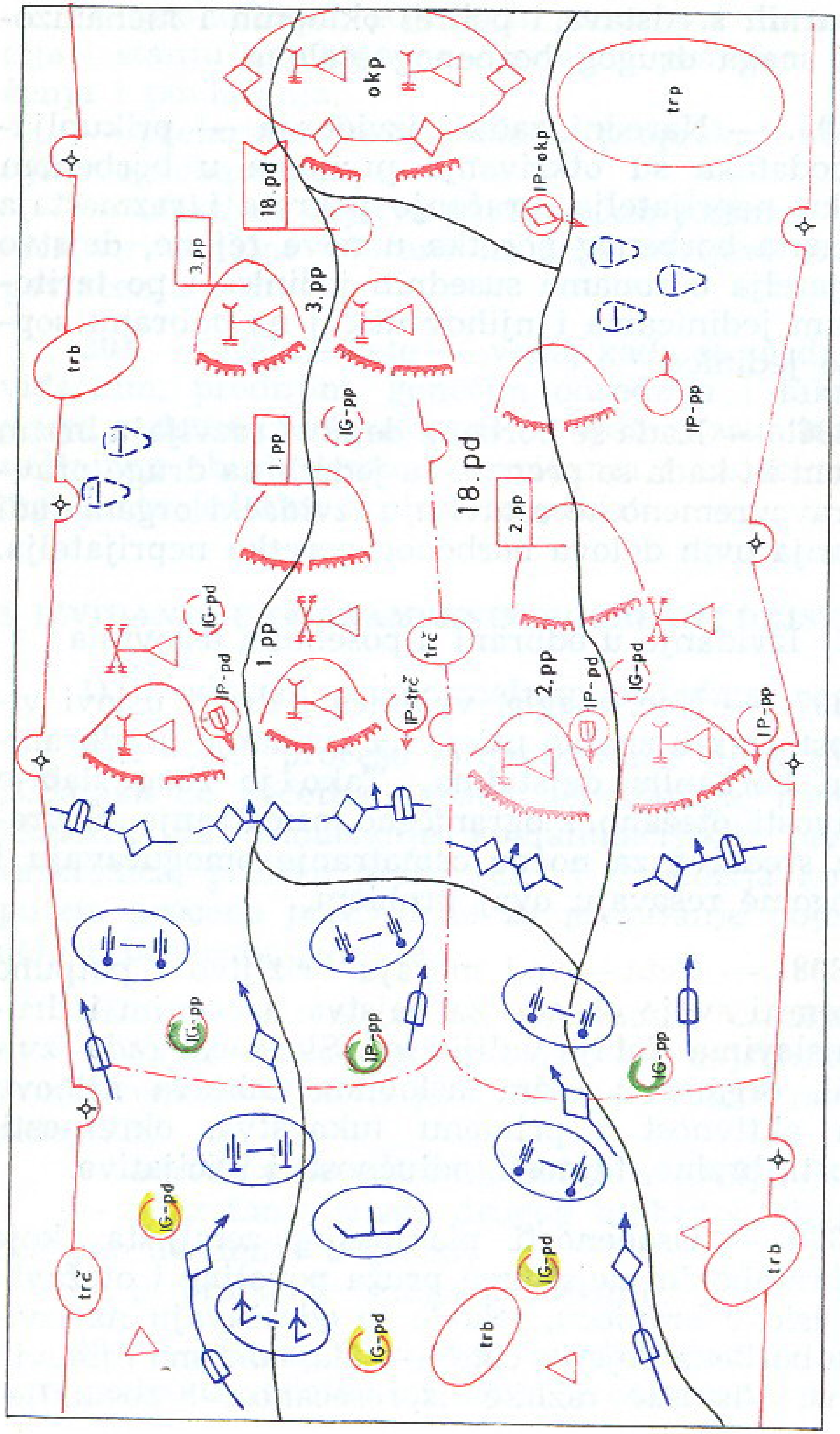
306. — Kada se borbena dejstva razvijaju brzim tempom ili kada se prenose sa jednih na druge pravce, pravovremeno se ostavljaju izviđački organi radi izviđanja ovih delova borbenog poretka neprijatelja.

2) Izviđanje u odbrani u posebnim uslovima

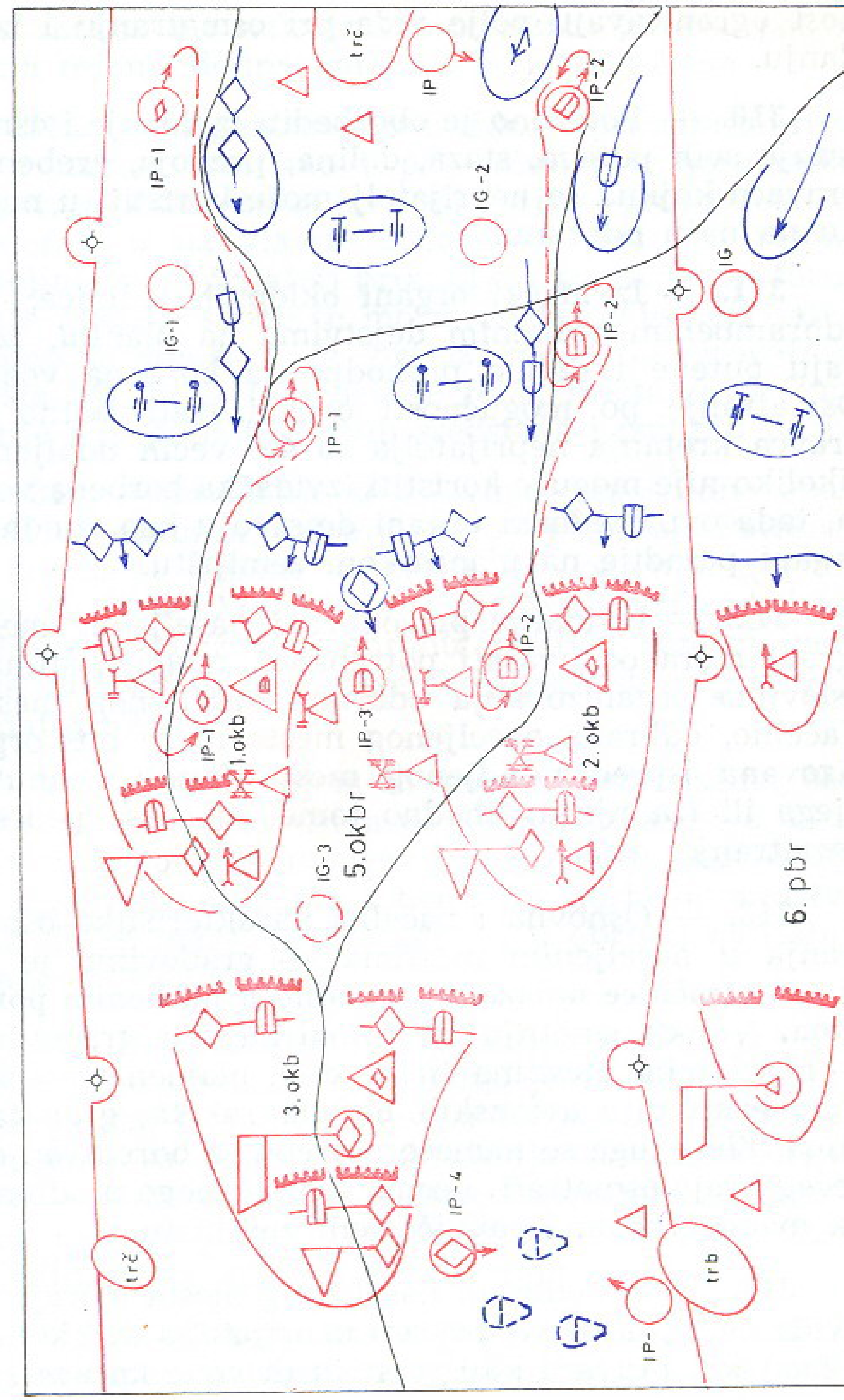
307. — Noć, magla, vejavica i drugi uslovi vidljivosti imaju znatan uticaj na izviđanje u odbrambenim borbenim dejstvima. Tako je zbog slabije vidljivosti otežano i ograničeno osmatranje. Savremena sredstva za noćno osmatranje omogućavaju i umnogome rešavaju ovaj problem.

308. — Četa — vod moraju brižljivo i potpuno pripremiti svoje organe za dejstva u noćnim i drugim uslovima slabije vidljivosti. Složenost rada izviđačkih organa u ovim uslovima zahteva njihovu punu aktivnost i primenu lukavstva, okretnosti, drskosti, brzine, tajnosti, odlučnosti i inicijative.

309. — Osobenosti planinskog zemljišta, koje u odbrambenim dejstvima pruža povoljne i otežavajuće uslove braniocu, takođe se odražavaju na izviđačka borbena dejstva čete — voda, odnosno njihovih organa. Visinske razlike, ispresecanost i pošumlje-

Shema br. 6 i 7 — Upotreba izviđačkih organa pešadijske divizije i oklopne (mehanizovane) brigade u odbrani

nost ograničavaju polje vida pri osmatranju i izviđanju.

310. — Potrebno je obezbediti izviđanje i osmatranje svih puteva, staza, dolina, prevoja, grebena i pravaca kojima se neprijatelj može koristiti u napadu na našu odbranu.

311. — Izviđački organi oklopnih jedinica, pri odbrambenim borbenim dejstvima na planini, izviđaju puteve i doline prohodne za borbena vozila. Osmatranje po mogućnosti organizovati bočno od pravca kretanja neprijatelja sa što većih udaljenja. Ukoliko nije moguće koristiti izviđačka borbena vozila, tada ovi izviđački organi dejstvuju kao izviđački organi pešadije na planinskom zemljištu.

312. — Izviđanje pri odbrani naseljenog mesta (grad) mora odgovarati potrebama, mogućnostima i uslovima organizovanja odbrane naseljenog mesta. Načelno, odbrana naseljenog mesta može biti organizovana ispred naseljenog mesta (grada), unutar njega ili iza njega. Shodno tome, mora se podesiti osmatranje.

313. — Osnovna i načelna karakteristika osmatranja u naseljenim mestima — gradovima je da se **osmatračnice nalaze neposredno u borbenim porecima.** Veliku smetnju za osmatranje u gradovima — naseljenim mestima činiće dim, plamen i prašina zbog eksplozije avionskih bombi, raketa, granata i mina. Zbog toga se nameće potreba za određivanjem većeg broja osmatrača i osmatračnica nego u odbrani na manevarskom i ravničastom zemljištu.

314. — Pri odbrani naseljenog mesta moraju se izviđanjem pratiti svi pokreti neprijatelja duž komunikacijskih pravaca koji se stiču ili vode ka naseljenom mestu, a i svih drugih prilaznih puteva, pokrivenih rejona, dolina, jaruga i vodenih tokova.

315. — Organizovanje izviđanja pri odbrani reke je u načelu ista kao i pri odbrani u normalnim uslovima, s tim što se izviđački organi pravovremeno usmeravaju na glavne prilaze ka reci i u rejone u kojima se neprijatelj prikuplja i priprema za forsiranje reke. Posebno se mora izviđati gde neprijatelj prikuplja sredstva za prelaz reke; najverovatnija mesta za prelaz i forsiranje reke; mesta za prikupljanje i pripremu plovnih sredstava i polaznu liniju.

316. — Izviđanje u uslovima neposredne opasnosti od okruženja dobija naročiti značaj. Potrebno je izviđačke organe usmeriti za izviđanje glavnih neprijateljevih kolona koje ugrožavaju krila i bokove jedinice koja izvodi odbranu, pokrete rezervi, jedinice za podršku i namere i mogućnosti neprijatelja u datoj situaciji.

317. — Izviđanjem se mora utvrditi jačina, sastav neprijatelja, sredstva za podršku, rezerve u bližoj dubini, a posebno namere i mogućnosti neprijatelja da upotrebi nuklearna i hemijska borbena sredstva. Takođe se mora otkriti gde su u obruču najslabije snage neprijatelja.

318. — U pripremi i izvršenju proboja iz okruženja, osnovni zadatak izviđanja je da otkrije najslabija mesta u neprijateljevom rasporedu. U periodu pripreme za proboj iz okruženja, izviđački organi čete — voda otkrivaju raspored neprijateljevih jedinica, njihovu jačinu i sastav, a i neprijateljeve rezerve i jedinice na krilima i bokovima.

319. — U toku borbe pri proboju iz okruženja glavni napori izviđanja usmeravaju se na krila i boko-

ve, kako bi se na vreme otkrile neprijateljeve rezerve koje se upućuju ka mestu proboja.

320. — Nakon proboja iz okruženja, izviđačke organe angažovati na prikupljanju podataka i otkrivanju neprijateljevih jedinica koje se upućuju u gonjenje, a naročito glavnih snaga: njihova jačina i sastav i pravci upotrebe. Takođe otkrivati namere i mogućnosti neprijatelja u upotrebi vazdušnih desanata (padobranskih i helikopterskih) na pravcima izvlačenja naših jedinica.

3) Izviđanje snaga u vazdušnom desantu

321. — Budući da je protivdesantna borba po cilju odbrambena, a po načinu dejstva napadna, moraju se i cilju izvođenja napadnih borbenih dejstava protiv neprijateljevih vazdušnih desanata prilagoditi i cilj i način prikupljanja podataka. Osnovno je da se izviđanjem prikupe podaci o: jačini snaga u vazdušnom desantu; vremenu i pravcu preletanja; cilju dejstva snaga u desantu i sredstvima podrške.

322. — U toku borbe sa vazdušnim desantom, izviđanjem utvrditi cilj i namere neprijateljevog desanta.

6. ORGANIZACIJA IZVIĐANJA PRI ODMARANJU

323. — Glavni zadatak izviđanja pri odmaranju je obezbediti jedinice od iznenadnog neprijateljevog napada sa zemlje i iz vazdušnog prostora. Radi toga je potrebno imati izviđačke organe u rejonu odmaranja, a posebno u sastavu predstražnih odreda i

odeljenja, i redovno upućivati izviđačke patrole na moguće pravce napada neprijatelja na prostoriji za odmaranje.

324. — Širi podaci o mogućnostima neprijatelja za dejstvo po jedinicama koje su u prostoriji za odmaranje dobijaju se od obaveštajno-izviđačkih organa pretpostavljene komande ili komande i jedinica teritorijalne odbrane i drugih struktura ONO.

Glava VIII

DEJSTVO IZVIĐAČKE ČETE — VODA U POSEBNIM USLOVIMA

1. U BORBI PROTIV UBAČENIH (OSTAVLJENIH) OBAVEŠTAJNO-IZVIĐAČKIH I DIVERZANTSKO-TERORISTIČKIH NEPRIJATELJEVIH GRUPA

325. — U svim vidovima borbenih dejstava, neprijatelj će se koristiti svim mogućnostima za ubacivanje svojih obaveštajno-izviđačkih i diverzantsko-terorističkih grupa u našu pozadinu. Ove grupe neprijatelj priprema i obučava u vreme mira, a posebno pred agresiju.

Neprijateljeve grupe mogu biti sastavljene iz redova regularne armije i od pripadnika ekstremne političke emigracije, ili sastav može biti kombinovan. Sem ovih snaga, neprijatelj računa i na izvesne neprijateljske elemente u našoj pozadini, kako bi obezbedio oslonce za svoje grupe i drugu obaveštajnu i subverzivnu delatnost.

326. — **Naoružanje i oprema** neprijateljevih obaveštajno-izviđačkih i diverzantsko-terorističkih grupa su savremeni. To su: laki mitraljezi, automatske puške, poluautomatske snajperske puške sa prigušivačem i skrivačem plamena, poluautomatski i automatski pištolji sa prigušivačima, plastične i

magnetne mine i razne vrste diverzantskih eksploziva, hemijska i zapaljiva sredstva, uključujući i otrovnu municiju. Oprema, sem lične, obuhvata, pored ostalog, radare, detektore i uređaje sa infrazracima i optoelektronske uređaje za osmatranje i lično obezbeđenje, radio-uređaje za unutrašnje i spoljne veze.

327. — Dejstva neprijateljevih diverzantsko-terorističkih grupa u načelu karakteriše:

— drskost, smelost i odlučnost;

— iznenadno stupanje u dejstvo i naglo odvajanje i izvlačenje iz borbe u drugi rejon, i kao celina ili odvojeno povezano dejstvo više manjih grupa.

U svojim dejstvima grupe najčešće primenjuju zasede i prepade, a obučene su i za borbu u okruženju. Proboj i izvlačenje iz okruženja izvode pretežno u uslovima ograničene vidljivosti (noć, magla, nevreme i sl.).

328. — Neprijateljeve obaveštajno-izviđačke i diverzantsko-terorističke grupe imaju i neizbežne slabosti. Na primer:

— u stalnoj su neizvesnosti i izložene su jakom i stalnom psihološkom i fizičkom naprezanju;

— upućene su u izvesnim situacijama na mesne izvore snabdevanja hranom, vodom i drugim potrebama za život i dejstvo, zbog čega neminovno stupaju u kontakte sa našim stanovništvom, čime su izložene brzom otkrivanju;

— veoma su osetljive na otvorenom prostoru, naročito u toku kretanja, a posebno od dejstva sa zemlje i iz vazdušnog prostora;

— održavanje unutrašnjih i spoljnih radio-veza olakšava njihovo otkrivanje, lociranje i stalno praćenje, i

— najčešće su lišene bilo kakve podrške u toku izvršavanja zadataka i veoma osetljive na dejstva težeg naoružanja, hemijskih i zapaljivih sredstava.

2. ORGANIZACIJA I NAČIN DEJSTVA ČETE — VODA PROTIV NEPRIJATELJEVIH UBAČENIH GRUPA (DELOVA)

329. — Osnovne snage za sprečavanje pojave i uništavanje neprijateljevih obaveštajno-izviđačkih, diverzantsko-terorističkih grupa, a i pojedinih diverzanata su snage državne i javne bezbednosti i jedinice teritorijalne odbrane.

Ako u određenim situacijama nisu dovoljne snage državne i javne bezbednosti i jedinice teritorijalne odbrane za brzu i efikasnu akciju, tada se angažuju i određene jedinice JNA, prvenstveno jedinice vojne policije i izviđačke jedinice.

330. — Četa — vod moraju biti spremni da za najkraće vreme stupe u borbu protiv neprijateljevih diverzantsko-terorističkih, obaveštajno-izviđačkih grupa i pojedinaca.

331. — Ukoliko ima vremena i potrebe, komandir čete — voda obavezno vrši smotru svoje jedinice (ili određenog broja ljudi) koja se upućuje u akciju, radi provere zdravstvenog stanja, ispravnosti tehničkih i drugih sredstava, podešenosti opreme i naoružanja koje nose sa sobom, i uvežbava ljude za predstojeći zadatak.

332. — Komandir čete — voda prima zadatak od pretpostavljene komande ili njenog obaveštajnog organa u uslovima:

— kada je pravovremeno otkrivena namera neprijatelja i kada tek predstoji ubacivanje grupa (aktiviranje) u određene rejone;

— kada je neprijatelj već ubacio (ili je otkrivena) jednu iil više grupa u određene rejone, i

— kada je već otpočelo dejstvo neprijateljevih diverzantsko-terorističkih grupa u pojedinim rejonima.

333. — Kada komandir čete — voda primi zadatak za dejstvo, on ceni situaciju, tako da u svom zaključku ima cilj i objekte dejstva, namere neprijatelja, njegovu jačinu, sastav i pripadnost, a i moguće borbene i druge postupke koje će primenjivati neprijateljeve grupe.

Nakon procene, komandir čete — voda preduzima organizacione i pripremne mere, izdaje prethodna naređenja (ako je potrebno), dovodi jedinicu u očekujući rejon, preduzima mere borbenog obezbeđenja i pripravnosti za dejstvo na određenoj prostoriji. Sve mere, radnje i postupke do početka dejstva ostvarivati u najvećoj tajnosti.

334. — Komandiri četa — vodova, kao i sve ostale starešine izviđačkih jedinica, pri upotrebi svojih jedinica moraju se pridržavati ovih načela:

— poteru — potragu za diverzantsko-terorističkim grupama ne preduzimati manjom jedinicom od voda;

— uvek nastojati da za njihove potrebe (potrebe jedinice) sadejstvuju helikopteri;

— nikada ne upućivati jedinicu u poteru bez kompletnih zaštitnih sredstava, dovoljne količne municije, opreme i materijala potrebnog za dejstvo, niti bez opreme za noćni rad, osmatranja i signaláizaciju;

— jedinica mora imati sva vozila (borbena i druga) potpuno ispravna, sa dovoljnim količinama pogonskog materijala, kao i sredstva veze i izvore za njihovo napajanje, i

— obezbediti sigurnu ishranu ljudi, o čemu se stara pretpostavljena komanda, s tim što oni moraju imati kod sebe dnevni obrok suve hrane i punu čuturicu vode za piće.

335. — Izviđačka četa — vod u borbi protiv neprijateljevih diverzantsko-terorističkih i drugih obaveštajno-izviđačkih grupa mogu se angažovati kao celine ili po delovima, samostalno iil u sadejstvu sa drugim jedinicama (organima državne i javne bezbednosti, jedinicama teritorijalne odbrane i vojne policije i drugim). Najmanja izviđačka jedinica koja učestvuje u ovoj borbi — akciji je vod.

336. — **Odeljenje** učestvuje u blokadi, pretrazi, poteri, i uništavanju neprijateljeve grupe ili pojedinca. Zadatak, načelno, izvršava u sastavu voda, a ređe dejstvuje samostalno, i to kao: zaseda, patrola ili nekoliko osmatračnica ili objavnica.

337. — **Vod** učestvuje u blokadi, pretrazi, poteri i uništavanju neprijateljeve grupe. Zadatke može izvršavati samostalno ili u sastavu čete. Kada vod dejstvuje samostalno, može dobiti ove zadatke:

— da blokira grupu kuća, zaselak ili deo naselja, manji prirodni ili veštački objekat, da zatvori nekoliko pravaca kretanja ili prelaza preko reka i sl.;

— da organizuje jednu jaču ili nekoliko manjih zaseda;

— da ceo (u streljačkom stroju) ili po grupama učestvuje u pretrazi, poteri i uništavanju neprijateljeve grupe, i

— da ceo ili po odeljenjima učestvuje u patrolama, na osmatračnicama ili objavnicama.

338. — **Četa** je osnovna jedinica za borbu protiv neprijateljevih diverzantsko-terorističkih grupa. Zadatke izvršava samostalno ili u sadejstvu sa drugim snagama (vojne policije, milicije, teritorijalnih jedinica i sl.). Četa dejstvuje kao celina ili po delovima u izvršenju ovih zadataka:

— u blokadi naseljenog mesta ili određene teritorije, bilo da blokadu izvodi sama ili u sadejstvu sa drugim snagama;

— u pretrazi šire teritorije;

— u poteri na više pravaca;

— u uništenju neprijateljevih grupa na jednom ili više mesta istovremeno.

339. — Prilikom dejstva na neprijateljeve ubačene grupe, glavni zadatak čete — voda je blokada rejona gde se grupa nalazi. Cilj blokade je da se okruži rejon i pokriju izlazi vatrom.

340. — Naseljena mesta, zgrade i objekte, a i prilaze njima, staviti pod kontrolu i vatru da bi se neprijateljevoj grupi onemogućilo prikupljanje podataka, snabdevanje i druga dejstva. Na pravcima gde se očekuje pokušaj proboja, blokada mora imati svoju dubinu i snage za manevar.

341. — Organizovanjem blokade rukovodi određena komanda. Ukoliko četa — vod dejstvuju samostalno, tada blokadom i celokupnim dejstvom rukovodi komandir čete — voda. Obim, vrste mera i način dejstva zavisiće od procene situacije, odnosno od jačine i lokacije neprijateljeve grupe.

342. — Za brzo uspostavljanje blokade koristiti se prvenstveno svojim brzim prevoznim sredstvima,

ili po mogućnosti helikopterima, a i najbližom jedinicom teritorijalne odbrane.

Unutar blokirane teritorije obezbediti kontrolu svih lica.

343. — Ukoliko je neprijateljeva grupa otkrivena u naseljenom mestu, blokadi podleže deo ili celo naseljeno mesto, s tim što mora biti obuhvaćena celokupna teritorija na kojoj se grupa nalazi.

Međutim, ako je neprijateljeva grupa otkrivena van naseljenog mesta, prvenstveno se organizuje blokada rejona gde je grupa zatečena, prilaza tome rejonu i svih kuća ili zaselaka unutar njega.

344. — Kada četa — vod organizuje pretragu zemljišta, pretražuju ga sa određene linije i isključivo danju. Pretragu organizuje odeljenjskim kolonama — grupama ili streljačkim strojem, što zavisi od osobina zemljišta. Komandir čete — voda u pretrazi zadržava deo snaga u rezervi, kako bi mogao intervenisati na najpotrebnijem pravcu — rejonu, odnosno obilaziti ili okruživati neprijateljeve grupe.

345. — U toku pretrage, grupe, patrole i odeljenja se kreću po strogo određenim pravcima, kako ne bi došlo do međusobnog sudara. Između grupa se organizuje sigurna veza sadejstva i određuju znaci raspoznavanja. Takođe se ostvaruje opšte sadejstvo i vatra prema ugovorenim signalima (radiom, zvučnim ili vizuelnim sredstvima). Tablica signala mora biti za sve učesnike u akciji jedinstvena.

346. — Budući da noć pruža velike mogućnosti za izvlačenje iz okruženja neprijateljeve grupe, a naročito na pošumljenom i ispresecanom zemljištu, potrebno je preduzeti prethodne mere:

— predvideti borbeni poredak gušći sa manjim odstojanjima i rastojanjima;

— unapred precizirati položaje i izdati konkretne i tačno određene zadatke;

— stvoriti dubinu položaja obrazovanjem treće linije obruča od rezervi i drugih slobodnih snaga;

— maksimalno se koristiti sredstvima za noćno osmatranje i prisluškivanje, i osvetljavati ispred položaja i oko njega.

— sva vatrena sredstva pripremiti i podesiti za noćno dejstvo, i

— međusobno sadejstvo unutar elemenata borbenog poretka, a i između prvog, drugog i trećeg obruča, precizirati do tančina, radi onemogućavanja proboja i izvlačenja neprijateljeve grupe i izbegavanja gubitaka od sopstvene vatre.

Neprijateljeve grupe noću likvidirati samo ako preti opasnost da se ona može probiti i izvući iz obruča, ili ako zato ima posebnog razloga.

347. — Borbeni poredak čete — voda, kada okružuju sa dva obruča, načelno se sastoji od: **zaseda** (odeljenje — vod), **objavnica** (2—3 izviđača), **patrola** (3—5 vojnika — do odeljenja), **osmatračnica** (3—4 vojnika), **snaga za napad** i **rezerve.** Rezerva mora biti tako postavljena i brzopokretna da se može na vreme i efikasno upotrebiti na željenom pravcu.

348. — **Zasede** se postavljaju na onim mestima na koja bi neprijatelj pri proboju iz prvog obruča najverovatnije morao da naiđe. Položaji zaseda moraju imati dobro skrivene prilaze, potpunu preglednost zone dejstva, solidno utvrđene i potpuno maskirane, sa organizovanjem takvog vatrenog sistema kako bi se tukli svi prilazi, odnosno cela prostorija ispred zasede. Dejstvo zasede počinje jednovremenim otvaranjem vatre iz svih oružja sa bliskog odstojanja i, prema potrebi, upotrebom ručnih bombi i smelim jurišem za potpuno uništenje neprijateljeve grupe.

349. — U širem obruču zasede za ovo vreme ostaju u tajnosti na tolikoj udaljenosti od užeg obruča da delovi neprijatelja, koji bi se probijao u manjim grupama, naiđu na blisku snažnu i iznenadnu vatru koja će ga zbuniti i dovesti do potpunog uništenja. Ukoliko vatrom iz zasede nisu uništeni pojedinci, snage iz zasede preduzimaju odmah gonjenje radi hvatanja ili uništenja.

350. — **Objavnice** se postavljaju u takozvanim mrtvim prostorima (uvalama, jarugama, na prilazima gušćih šuma i teško prohodnom zemljištu koje nije moguće posesti ili kontrolisati drugim elementima borbenog poretka). One se postavljaju tajno, a dejstvuju na principu zaseda, jer će neprijateljeve grupe ili pojedinci tražiti mogućnost da se sklone od potere.

351. — Objavnice moraju biti naoružane bešumnim oružjem za blisku borbu, a veza i sadejstvo sa ostalim elementima borbenog poretka moraju biti potpuni i precizni, naročito sa poternim organima.

S obzirom na dati način dejstva, ove objavnice se ne mogu tretirati kao one u klasičnom smislu.

352. — **Patrole** u ovom načinu dejstva imaju različite zadatke. Načelno se obrazuju ove vrste patrola:

— **izviđačke patrole** upućuju se u unutrašnjost obruča radi prikupljanja podataka o neprijatelju i uspostavljanja dodira,

— **patrole za vezu i kontrolu terena** kreću se između prvog i drugog obruča radi održavanja veze između snaga u prvom i drugom obruču, a istovremeno kontrolišu međuprostor između ova dva obruča,

— **patrole za kontrolu kretanja stanovništva** na okruženoj prostoriji izvršavaju zadatak na njenoj

periferiji i kontrolišu sve prilaze. Tim patrolama pridavati, kada za to ima mogućnosti, organe milicije ili teritorijalne odbrane sa datog područja. One ne smeju biti otkrivene. Patroliraju kružnim kretanjem, ne vraćajući se putem kojim su već prošle.

Veličina patrola i njihov broj zavise od konkretne situacije. Svaka patrola treba biti naoružana sa po 1—2 snajperske puške, radi dejstva na većim odstojanjima. Kada otpočne dejstvo snaga u obruču, a posebno zaseda, patrole kontrolišu neposednute prostore.

353. — **Osmatračnice,** pored opšte organizacije i načina rada, imaju i svoje osobine i zadatke. Pored veze sa pretpostavljenim starešinom, osmatračnice moraju imati vezu sa zasedama, objavnicama i patrolama radi obaveštavanja o uočenim pokretima neprijatelja.

Osmatračnice i izviđačke patrole prve daju precizne podatke o neprijateljevoj grupi. Zbog toga posade osmatračnica moraju dobro znati položaje i zadatke svih elemenata borbenog poretka. One osmatračnice koje su postavljene pre otpočinjanja dejstva, ne napuštaju svoja mesta u toku dejstva, već prate razvoj borbe i o svemu izveštavaju pretpostavljenog i zainteresovane.

354. — **Radio-prislušna i goniometarska stanica** čete — voda angažuje se za blisko radio-izviđanje i goniometrisanje. Rasporedom stanica pokriti celu prostoriju na kojoj se uništava neprijateljeva grupa.

Goniometarska stanica mora biti postavljena tako da se njena geometrijska osnovica, odnosno ose goniometrisanja seku pod što je moguće povoljnijim uglovima.

Položaji radio-prislušnih i gonimetarskih stanica u ovim dejstvima postavljaju se, po potrebi, u blizini komande i pojedinih osmatračnica.

355. — **Snage za napad** se formiraju uglavnom uvek. Sredstva za podršku u sastavu ovih snaga moraju u svakom trenutku biti u stanju gotovosti za dejstvo. U borbenim kompletima sredstava za podršku treba uvek imati hemijskih i zapaljivih zrna radi efikasnog neutralisanja neprijateljeve grupe.

356. — Načelno, snage za napad ostvaruju silovití juriš tek onda kada se proceni da je neprijateljeva grupa potpuno neutralisana, kako ne bi došlo do nepotrebnih gubitaka u ljudima snaga za napad. Snagama za napad komanduje starešina jedinice koja je određena za napadna dejstva. Napad se izvodi iznenadno, silovito i brzo, uz istovremenu snažnu vatrenu podršku, i što je moguće za kraće vreme.

357. — Posle razbijanja i uništenja glavnine neprijateljeve grupe, otpočinje gonjenje i hvatanje pojedinaca, sa kojima se nikako ne sme gubiti dodir do potpunog uništenja ili hvatanja. U ovom slučaju neophodno je voditi računa da se ne upadne u vatru sopstvenih zaseda, objavnica ili patrola.

358. — Borbeni poredak **snaga za napad** zavisi od konfiguracije zemljišta i stepena vidljivosti. U šumi i na zemljištu ograničene preglednosti, načelno, primenjivati streljački stroj. Na otvorenom i preglednom zemljištu primenjivati napadne kolone. Noću se napada iz više pravaca, iznenada iz kolone.

359. — Četa — vod pri likvidaciji neprijateljeve grupe u utvrđenom objektu ili pećini nakon njihovog okruženja, ustanovljava sve izlaze. Sve

otvore na njima držati pod vatrom, a prilaziti im sa pravaca gde nema otvora. U tom slučaju pojedini elementi borbenog poretka mogu biti povučeni sa položaja gde nema izlaza iz objekta ili pećine.

360. — Neprijateljeve grupe neutralisati i uništavati automatskim i snajperskim puškama, pištoljima, minama, ručnim bombama, zapaljivim, hemijskim i drugim sredstvima. Kada je otpor neprijatelja prestao, u objekat ili pećinu upadati brzo, ali i oprezno, jer dejstva mogu ispoljiti neprijateljevi pritajeni delovi.

361. — S obzirom na to da veći deo pećina u kraškim predelima ima više otvora, koji mogu biti udaljeni međusobno i po nekoliko stotina metara, neophodno je poznavati sve speleološke objekte na teritoriji — u zoni dejstva čete — voda i snabdeti ih odgovarajućim sredstvima za osvetljavanje pri kretanju po unutrašnjosti pećine.

362. — Ukoliko se neprijateljeva grupa, bez obzira na razloge i cilj njenog dejstva, nalazi u naseljenom mestu, ona će se za odbranu koristiti zgradama od tvrdog materijala, dvorištima, uređajima kanalizacije i vodovoda, i svim drugim objektima pogodnim za dejstvo. Takođe joj se pruža mogućnost dobre zaštite, dejstva i osmatranja sa tornjeva, visokih spratova i duž ulica.

363. — Zavisno od veličine i karakteristika naseljenog mesta i jačine neprijateljeve grupe, potrebno je odrediti i odovarajuće snage čete — voda za njeno uništavanje. Najpogodniji deo čete su oklopni izviđački transporteri i tenkovi.

364. — Nakon okruženja neprijateljeve grupe, odnosno blokiranja naselja, treba blokirati i sve

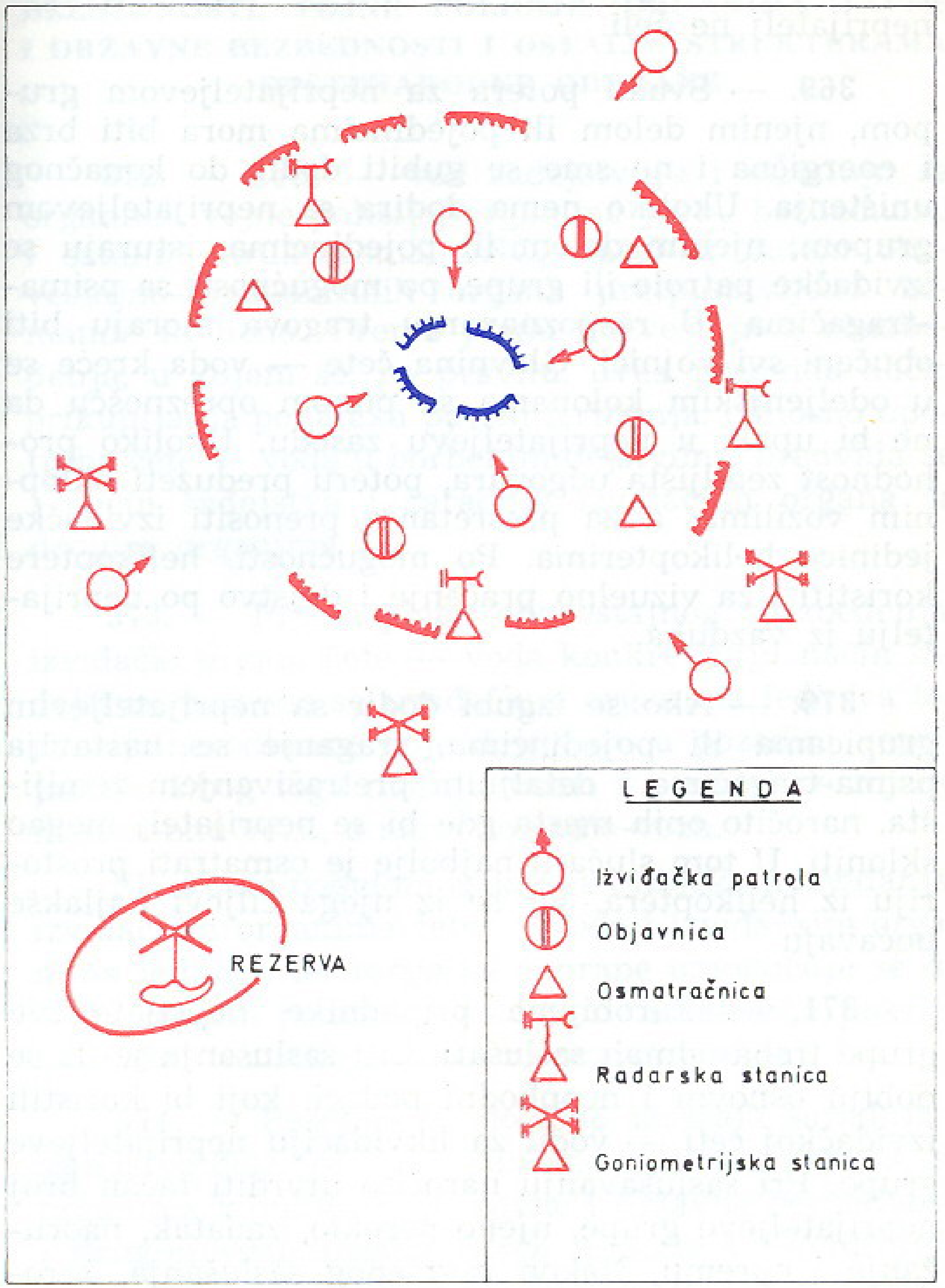
prilaze naselju, zabraniti kretanje stanovništva, posesti raskrsnice i trgove, odrediti potreban broj izviđačkih patrola na oklopnim vozilima, za dejstvo i izviđanje duž ulica, i posesti sve izlaze i otvore vodovodne i kanalizacione mreže (ako postoji).

365. — Pri dejstvu u naseljenom mestu, posle blokiranja svakog objekta zgrade, treba prvenstveno uništiti žarišta otpora neprijatelja na tornjevima, krovovima i gornjim spratovima, odakle se pruža mogućnost neprijatelju za dobro osmatranje i dejstvo na većim odstojanjima.

366. — Komandiri četa — vodova će u tom slučaju svoje osmatračnice i vatrena sredstva postavljati na krovove zgrada, tornjeve i na sva ona mesta odakle će imati kontrolu okruženog dela naselja. Užim okruženjem staviti pod kontrolu vatrom sve otvore i izlaze objekata zgrada koje je neprijateljeva grupa posela. Potrebno je upozoriti stanovništvo da se radi lične zaštite skloni u podrume i skloništa.

367. Nakon svih preduzetih mera i postupaka, neprijateljevu grupu treba pozvati na predaju. U slučaju odbijanja predaje, upotrebom svih sredstava, prvenstveno ručnih bacača, ručnih bombi i drugih sredstava sa hemijskim punjenjima, ostvariti njeno neutralisanje, a zatim upad i likvidiranje.

368. — Četa — vod mogu da preduzimaju poteru neprijateljeve grupe. Poteru preduzimaju kada je neprijateljeva grupa otkrivena u pokretu, ili nakon probijanja iz okruženja pojedinaca ili delova. Potera se usmerava na pravcu kretanja (tragom) neprijateljeve grupe, na presretanje ili izbijanje u bok u odnosu na njen pravac kretanja. Najuspešnije je organizovanje potere kombinovanim kretanjem izviđačkih delova čete — voda, jer se tada najlakše

Shema br. 8 — Blokada i uništenje neprijateljeve grupe

postiže okruženje, a posebno na zemljištu gde to neprijatelj ne želi.

369. — Svaka potera za neprijateljevom grupom, njenim delom ili pojedincima mora biti brza i energična i ne sme se gubiti dodir do konačnog uništenja. Ukoliko nema dodira sa neprijateljevom grupom, njenim delom ili pojedincima, isturaju se izviđačke patrole ili grupe, po mogućnosti sa psima-tragačima. U raspoznavanju tragova moraju biti obučeni svi vojnici. Glavnina čete — voda kreće se u odeljenjskim kolonama sa punom opreznošću da ne bi upala u neprijateljevu zasedu. Ukoliko prohodnost zemljišta odgovara, poteru preduzeti oklopnim vozilima, a za presretanje prenositi izviđačke jedinice helikopterima. Po mogućnosti, helikoptere koristiti i za vizuelno praćenje i dejstvo po neprijatelju iz vazduha.

370. — Ako se izgubi dodir sa neprijateljevim grupicama ili pojedincima, traganje se nastavlja psima-tragačima i detaljnim pretraživanjem zemljišta, naročito onih mesta gde bi se neprijatelj mogao skloniti. U tom slučaju najbolje je osmatrati prostoriju iz helikoptera, jer se iz njega ciljevi najlakše uočavaju.

371. — Zarobljene pripadnike neprijateljeve grupe treba odmah saslušati. Cilj saslušanja je da se dobiju osnovni i neophodni podaci, koji bi koristili izviđačkoj četi — vodu za likvidaciju neprijateljeve grupe. Pri saslušavanju naročito utvrditi tačan broj neprijateljeve grupe, njeno poreklo, zadatak, naoružanje i opremu. Nakon završenog saslušanja, zarobljenike i podatke dobijene saslušavanjem predati u nadležnost organima bezbednosti.

3. SADEJSTVO I SARADNJA SA ORGANIMA BEZBEDNOSTI, VOJNE POLICIJE, ORGANIMA JAVNE I DRŽAVNE BEZBEDNOSTI I OSTALIM STRUKTURAMA OPŠTENARODNE ODBRANE

372. — Četa — vod sadejstvuju i sarađuju sa organima vojne policije, organima javne bezbednosti i ostalim strukturama ONO, načelno, putem obaveštajno-bezbednosnih organa pretpostavljene komande ili lično. Prema planu obaveštajnog obezbeđenja, u kojem se, po pravilu, uvek predviđa način prikupljanja podataka putem izviđanja, odnosno upotrebe čete — voda u borbenim dejstvima, predviđa se i način sadejstva i saradnje izviđačkih organa sa drugim organima.

373. — Prema planu obaveštajnog obezbeđenja, izviđački organi čete — voda konkretizuju način sadejstva, posebno sa izviđačkim organima jedinica teritorijalne odbrane koje dejstvuju u pozadini neprijatelja. Zbog toga moraju imati sigurnu i postojanu međusobnu vezu, a naročito radio-vezu.

Planskom podelom zadataka i objekata izviđanja, izviđačkim organima čete — voda i izviđačkim organima jedinica teritorijalne odbrane omogućuje se da se na većem području sistemom osmatranja pokriju svi važni taktičko-operativni pravci i rejoni.

374. — Posebno će doći do izražaja saradnja i sadejstvo čete — voda, odnosno njihovih organa, sa organima vojne policije, javne i državne bezbednosti i drugim strukturama ONO, u borbi i likvidiranju neprijateljevih ubačenih diverzantsko-terorističkih grupa.

4. PRIDAVANJE ČETE — VODA PRIVREMENIM I DRUGIM SASTAVIMA

375. — Četu — vod, ne pridavati kao celinu. Izviđački organi iz sastava čete — voda mogu biti pridati ovim sastavima: izviđačkom i prednjem odredu, prethodnici, gonećem odredu, taktičkoj grupi i stalnim ili povremenim komandama. Za borbu protiv neprijateljevih ubačenih — ostavljenih diverzantsko-terorističkih grupa i pojedinaca, četa — vod se može angažovati kao celina.

376. — Delovi čete — voda koji se pridaju privremenim izviđačkim i drugim sastavima mogu biti jačine od izviđačke grupe (patrole) do, najviše, voda, sa zadatkom izviđanja — prikupljanja podataka o neprijatelju i prostoru borbenih dejstava.

Prilog br. 1

ZAPOVEST
komandira radio-izviđačkog voda
ZA RADIO-IZVIĐANJE

Karta sekcije ....

Orijentacija

1. **Neprijatelj** (kratki podaci o neprijatelju, naročito o njegovim radio-vezama i elementima u njegovom rasporedu pomoću kojih može ispoljiti uticaj na radio-izviđački vod).

2. Radio-izviđački vod sa ojačanjem — bez ojačanja izviđa u zoni desno (pokazati 2 objekta), levo (pokazati dva objekta) sa zadatkom ....

3. U zoni divizije izviđanja radio-veza na .... opsegu vrši ....

Desno izviđanje vrši ....

Levo izviđanje vrši ....

U pozadini neprijatelja iz rejona .... izviđa RPGr iz sastava (navesti jedinicu) ....

sa zadatkom ....

4. .... radio-izviđački vod izvršiće pokret pravcem .... i postaviti (elemente RI) ....

u rejonima ....

Iz sastava voda izdvojiti .... i uputiti u sastav ....

5. Radio-prislužno odeljenje sa — bez .... postavlja RPGr u rejonu .... sa zadatkom ....

Radio-veze .... pratiti do ...., a radio-veze .... preuzeti (predati) do .... (navesti jedinicu i vreme).

Podatke za goniometrisanje prenositi putem .... (dokumenata TKT, prenošenjem signala stanice koja se goniometriše itd.), a prioritet pri goniometrisanju imaju radio-veze ....

Gotovost veze u .... (čas, datum).

Gotovost za radio-izviđanje u .... (čas, datum).

6. .... radio-izviđačko odeljenje sa — bez .... obrazuje RIGr u rejonu .... sa zadatkom ....

Stupiti u kontakt sa .... (jedinicom) radi organizacije borbenog i pozadinskog obezbeđenja.

Naredni rejon rasporeda ....:

NAPOMENA: Ostalim odeljenjima se izdaju zadaci na isti način.

7. Borbeno obezbeđenje:

a) Osiguranje (navesti mere i način neposrednog osiguranja elemenata RI).

b) PNHBO (navesti mere i rejone DkSt na koje se oslanjaju grupe za radio-izviđanje).

c) PVO (navesti mere i postupke).

d) Odbrana rejona rasporeda (navesti za svaku grupu rejon za odbranu i jedinice određene za zaštitu elemenata RI).

e) Signali (način davanja signala i postupanje prema njima).

8. Inžinjerijsko uređenje i maskiranje (način maskiranja, način izrade zaklona, skloništa i prolaznih puteva).

9. Bezbednost jedinica i elemenata radio-izviđanja (navesti mere koje se u datoj situaciji predviđaju).

10. Pozadinsko obezbeđenje (navesti podatke iz zapovesti komandira čete koji se odnose na pozadinsko obezbeđenje voda).

11. Radio-vezu u vodu održavati radio-uređajima .... (tip uređaja) prema planu rada.

12. Komandir čete nalaziće se u rejonu .... od .... (čas, datum).

Ja ću se nalaziti u rejonu .... od .... (čas, datum).

13. Izvestite me:

— o gotovosti za pokret do .... časova,

— o stizanju u rejon rasporeda u .... čas.,

— o gotovosti veze u .... čas.,

— o gotovosti za radio izviđanje u .... čas.,

— o stanju izviđanih veza svakih .... časova, a po potrebi i češće,

— o stanju jedinice svakog dana do .... čas. itd.

NAPOMENA:

Zapovest se izdaje usmeno

KOMANDIR
čin, ime i prezime
potpis

Prilog br. 2

ZAPOVEST KOMANDIRA OSMATRAČNICE

Orijentacija (geografska i topografska i orijentiri ...

1. Neprijatelj je u toku noći ... izbio na liniju ... gde se priprema za napad. Jačina i raspored neprijateljevih snaga u neposrednom dodiru najvjerovatnije je prema sledećem: jedna tenkovska četa nalazi se u rejonu ..., napada pravcem ... jedna pešadijska četa (bataljon) u rejonu ... napada ..., dok je jedna mehanizovana četa uočena u rejonu ... Rezerva jačine ... nalazi se u rejonu ... i verovatno će se kretati na pravcu ... i biti upotrebljena sa linije ... Ove snage podržava had 105 mm sa VP iz rejona ...

2. Prednji kraj naše odbrane proteže se ... Naši izviđački organi u toku noći povlačiće se kroz raspored neprijatelja u rejonu ... Desno u rejonu ... nalazi se osmatračnica ..., levo nema naših delova.

3. Naša grupa određena je da prikuplja podatke o neprijatelju sa osmatračnice ... Osmatračnicu iskopati tako da bude punog profila (ako već nije urađena) ili podesiti kuću (pokazati koju) u rejonu ... Zona osmatranja desno (pokazati dva objekta— jedan bliže osmatračnici, a drugi dalje, levo (pokazati dva objekta) sa zadatkom osmatranjem i prisluškivanjem, prikupiti podatke o neprijatelju u zoni osmatranja, obraćajući posebnu pažnju na pravac (rejon) ... Sve prikupljene podatke dostaviti komandiru čete — voda koji se nalazi u rejonu ...

4. U prvu smenu određujem: Osmatrač Marković, osmatraćeš neprijatelja i naše snage u zoni osmatranja. O svemu ćeš me odmah obaveštavati. Naročitu pažnju obrati na rejon ... i prisluškuj dejstva artiljerije iz pravca ... Pomoćnik

osmatrača Đorđević povremeno ćeš se uključivati u osmatranje sa osmatračem i vodićeš dnevnik osmatranja. Prema mom naređenju smenićeš osmatrača. Radio-telegrafista Spasić do početka borbenih dejstava ne uključuj radio-stanicu, sem kada ti naredim. Vezu ćeš do tada održavati telefonom. Simić će smeniti pomoćnika osmatrača Đorđevića, a Rožanc radio-telegrafistu. Ja ću se nalaziti sa vama na osmatračnici.

Gotovost za osmatranje u 06.00 časova 14.02. Naredna osmatračnica biće u rejonu ... Pravac premeštanja ... Redosled premeštanja: osmatrač, pomoćnik i jedan radio-telegrafista (koji su već na dužnosti) produžavaju osmatranje, dok ja, Simić i Rožanc ne stignemo na navedenu osmatračnicu.

5. Do početka borbenih dejstava vezu sa komandirom izviđačke čete — voda održavati telefonom. U toku borbenih dejstava vezu održavati radio-stanicom.

6. Signali: pojava aviona ..., RHB opasnost ... itd.

7. Ja ću se nalaziti s vama na osmatračnici. Moj zamenik je Rožanc.

8. Odziv — lozinka

DNEVNIK OSMATRANJA

osmatračnice br. 1 Komande 2. pd, početak u 04,00 3.06, završetak u 19,00 7.06. 1976. godine

Vreme	Gde je primećeno (čulo se)	Šta je primećeno	Kada i kome je dostavljeno
05. 30 3. 06.	orijentir 3 na putu kod šume	12 tenkova M-60 u pokretu ka orijentiru 5	odmah komandiru osmatračnice
09, 45 3. 06.	orijentir 3 iza šumarka	čujemo dejstvo minobacača 120 mm	— " —
	itd.		

ZAPOVEST KOMANDIRA IZVIĐAČKE PATROLE ZA IZVIĐANJE

1. Neprijatelj se nalazi na pravcu ... Njegovi slabiji delovi primećeni su na pravcu ovih sela, gde su izviđali. Postoji mogućnost da su pojedine objekte (grupe kuća, obale reka, uzvišenja, grebene) pripremili za odbranu, a neke za rušenje radi sprečavanja brzog prodora naših jedinica. Najverovatniji susret sa njegovim slabijim delovima može se očekivati na liniji ..., a sa glavnim snagama u rejonu ...

2. Naše odeljenje — vod kao izviđačka patrola ima zadatak da, krećući se na pravcu ..., ustanovi: ispravnost puteva, mostova, propusta; da li je neprijatelj zaposeo naseljena mesta, visove, grebene, obale reka i druge objekte (navesti tačno koje) na pravcu kretanja; da li je neprijatelj postavio prepreke, njihovu vrstu, mesto i pravac protezanja. (Napomena: svaki objekat i zadatak mora odgovarati konkretnoj situaciji i da bude određen).

3. Desno na pravcu ... izviđa izviđački organ 2. pp, levo nema naših delova. Jedan trb nalazi se u rejonu ... koji kontroliše pravac ... Kontakt sa njima uspostaviti pomoću njegovih izviđačkih (osiguravajućih) delova koji se nalaze severozapadno od s. Zabrđa za 4 km (k. 350). Znaci raspoznavanja (odrediti konkretno). Nakon stupanja u kontakt razmeniti prikupljene obaveštajne podatke.

4. Odlučio sam sa IP krenuti pravcem ... i izvideti mesne objekte i neprijatelja na pravcu kretanja. Prva osmatračka tačka u rejonu ... Druga osmatračka tačka (ako se na zemljištu vidi) u rejonu ...

U čelne izviđače određujem: Marića i Simića, vođa Marić. Do prve osmatračke tačke kretati se pravcem ... izvideti

objekte (precizirati koje) ... O svemu primećenom izveštavati signalima i putem radio-stanice na kanalu 3.

U bočne izviđače levo (desno) određujem Oroza i Savića, vođa Oroz. Kretati se u visini jezgra na rastojanju, veze pogledom pravcem ..., izvideti mesne objekte (precizirati koje) i neprijatelja na tom pravcu i o primećenom izvestiti me signalima.

U bočne izviđače (precizirati kao što je navedeno ako se određuju).

Jezgro izviđačke patrole, sastava (određuje poimenično), po mom naređenju prebaciti se na prvu osmatračku tačku u rejonu ... i biti spremno za podršku čelnih (bočnih) izviđača i izviđanje mesnih objekata (precizirati kojih i neprijatelja).

Osmatrač čelnih izviđača: vojnik Marković, pratiće njihov rad, primaće njihove signale, izveštavati me i prenositi moja naređenja.

Osmatrač bočnih izviđača desno (levo isto kao gore).

Osmatrač neba vojnik Jovanović, o nailasku neprijateljevih aviona izveštavati me glasom.

5. Signali: za čelne izviđače: stoj, osmatraj i obezbeđuj — — ruka uvis; produži kretanje određenim pravcem — puška uvis; propusti neprijatelja — ruka u stranu, itd.

Za bočne izviđače (isto kao gore).

6. Slabije neprijateljeve delove propuštati, a jače, pošto se ustanovi njihova jačina, sastav i grupisanje, zaobilaziti. U slučaju iznenadnog napada ... Napada u zasedu ...

7. Ja ću se kretati na čelu jezgra.

8. Moji zamenici desetar Pavlović i vojnik Mutić.

9. Odziv — lozinka

Prilog br. 5

ZAPOVEST KOMANDIRA IG ZA UBACIVANJE

Orijentacije (geografska i topografska).

1. Neprijatelj se brani desno grupa kuća u s. Maršići, levo k. 350, po dubini bezimeni vis. Prednji kraj proteže se na liniji ... Sledeća linija proteže se ... Ispred prednjeg kraja odbrane uočene su žičane prepreke koje se protežu ... i jedno mešovito minsko polje u rejonu ... otkrivene su vatrene tačke: 1 — puškomitraljez na južnoj padini k. 356, 2 — — bunker jugoistočno od orijentira 2 za 150 metara, itd.

2. Naše odeljenje u ulozi IG dobilo je zadatak da se provuče u pozadinu neprijatelja pravcem jaruga, orijentir 2, šumarak, zapadne padine bezimenog visa i dalje u rejon tt 890 na istočnim padinama Čebulovice radi izviđanja neprijatelja u dubini odbrane.

Ako budemo otkriveni, podržaće nas baterija MB 120 mm i 2. četa neutrališući vatrene tačke koje budu ometale naš pokret.

3. Na pravcu provlačenja izviđačke grupe, nalazi se 2. pč na polaznom položaju na liniji ... Kroz borbeni poredak 2. pč proći u rejonu ... (ili na pravcu provlačenja nema naših delova).

4. Odlučio sam izvršiti provlačenje na pravcu: jaruga, orijentir 2, šumarak na bezimenom visu tt 890.

Za izvršenje zadatka grupa mora biti spremna do 14,00 časova. Provlačenje otpočeti u 21.00, a u rejon tt 890 stići do 03.00 časova.

Kada pređemo prepreke i prednji kraj — od orijentira 2, Savić i Bejtola u ulozi čelnih izviđača kretaće se na odstoja-

nju 30 metara od čela jezgra. O svemu primećenom odmah me izvestiti. Levo će osmatrati Krstić, a pozadi Šteganćić.

5. Grupa se kreće po podgrupama, i to: ja, Sarić i Mišić krećemo se zajedno, Janjić i Marković kreću se iza nas na 30 metara, iza njih kreću se Rajković i Đorđević na odstojanju 30 metara. Zadatak: osmatrati i biti spreman za iznenadno dejstvo, vatru otvarati samo po mom naređenju. U slučaju susreta sa manjom grupom neprijatelja prepad izvoditi bez otvarenja vatre (ili ih grupa propušta).

6. Veza između grupe ličnim dodirom i pogledom. Radio-stanice upotrebljavati na kanalu 2 po mom naređenju. Vezu sa komandirom izviđačke čete — voda održavati radio-stanicom nakon izvršenog provlačenja po mom naređenju na talasu ...

7. Ako budemo otkriveni, razići se po grupama: moja grupa pravcem ... Rejon prikupljanja u šumarku zapadno od tt 890 za 2 kilometra.

8. Signali: unutar grupe prema ugovorenim signalima.

9. Ja ću se kretati na čelu prve grupe. Moji zamenici će biti desetar Savić i vojnik Krstić.

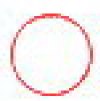
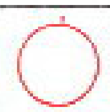
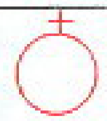
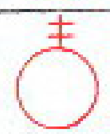
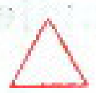
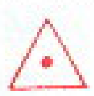
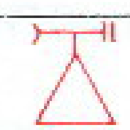
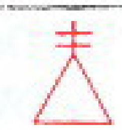
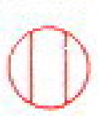
SKRAĆENICE

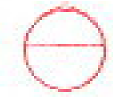
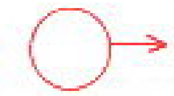
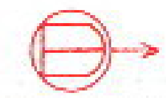
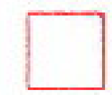
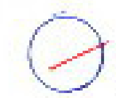
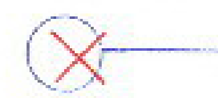
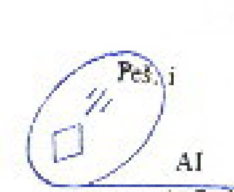
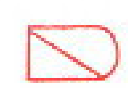
ABHO — Atomsko-biološko-hemijsko obezbeđenje
ABHI — Atomsko-biološko-hemijsko izviđanje
AK — Armijski korpus
CV — Centar veze
CZ — Civilna zaštita
DPZ — Društveno-politička zajednica
DAG — Divizijska artiljerijska grupa
DB — Državna bezbednost
DVBR — Divizion višecevnih bacača raketa
Dz — Dezerter
EI — Elektronsko izviđanje
EO — Elektronsko ometanje
ED — Elektronsko dejstvo
GRPC — Glavni radio-prislušni centar
Gn — Goniometar
GnU — Goniometarski uređaj
GRaOSt — Glavna radarska osmatračka stanica
IP — Izviđačka patrola
IG — Izviđačka grupa
IO — Izviđački odred
ič — Izviđačka četa
iv — Izviđački vod
IT — Izviđački tenk
IzZa — Izviđačka zaseda
KM — Komandno mesto
KŠK — Komandno-štabna kola
L — Lažni podatak
LT — Laki tenk
Mc — Motocikl
MKŠK — Mala komandno-štabna kola
MZ — Mesna zajednica
NHo — Nuklearno-hemijsko osmatranje

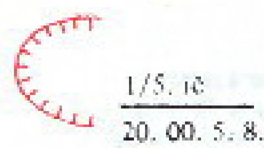
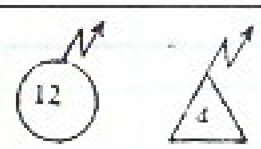
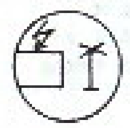
NHB b/s — Nuklearno-hemijsko-biološka borbena sredstva
NF — Niska frekvencija
N b/s — Nuklearna borbena sredstva
NKM — Naredno komandno mesto
NM — Narodna milicija
ONO — Opštenarodna odbrana
OS — Oružane snage
OIA — Oklopno-izviđački automobil
O — Osmatračnica
Og — Osmatračnica glavna
Or — Osmatračnica rezervna
Olž — Osmatračnica lažna
OP — Osmatračnica pomoćna
On — Osmatračnica naredna
OSt — Osmatračka stanica
OJ — Oklopne jedinice
Osm — Osmatrač
Obj — Objavnica
OOUR — Osnovna organizacija udruženog rada
pd — Pešadijska divizija
PDB — Protivdesantna borba
PEO — Protivelektronsko obezbeđenje
PKM — Pozadinsko komandno mesto
PAG — Pukovska artiljerijska grupa
PNHBO — Protivnuklearno-hemijsko-biološko obezbeđenje
POB — Protivoklopna borba
PoOb — Pozadinsko obezbeđenje
PVO — Protivvazdušna odbrana
PZT — Privremeno zaposednuta teritorija
PZV — Protivvazdušna zaštita
RG — Radio-goniometrisanje
riv — Radio-izviđački vod
RIGr — Radio-izviđačka grupa
RPGr — Radio-prislušna grupa
RI — Radio-izviđanje

RHi — Radio-hemijsko izviđanje
RgO — Radio-goniometrijska osnovica
RgSt — Radio-goniometrijska stanica
RaSt — Radarska stanica
RPr — Radio-pravac
RMr — Radio-mreža
RNP — Rejon naročite pažnje
RP — Radio-prisluškivanje
RT — Radio-telefon
RPK-1 — Radio-prislušna kabina
RU — Radio-uređaj
RgU — Radio-goniometrijski uređaj
RaU — Radarsko osmatranje
RaI — Radarsko izviđanje
RV i PVO — Ratno vazduhoplovstvo i protivvazdušna odbrana
S — Sumnjiv podatak
SKJ — Savez komunista Jugoslavije
SSOJ — Savez socijalističke omladine Jugoslavije
SSRN — Socijalistički savez radnog naroda
SO — Skupština opštine
SnSt — Sanitetska stanica
StM — Stanica milicije
SIZ — Samoupravna interesna zajednica
Stn — Stanovništvo
T — Tačan podatak
TMS — Tehnička materijalna sredstva
TO — Teritorijalna odbrana
UVF — Ultravisoka frekvencija
V — Verovatan podatak
VF — Visoka frekvencija
VVF — Vrlo visoka frekvencija
VP — Vatreni položaj
VD — Vazdušni desant
ZnI — Zona izviđanja
ZnRI — Zona radio-izviđanja

TAKTIČKI ZNACI

ZNAK	Značenje znaka	Skraćenica	Objašnjenje
	Vojnik		U sredini znaka se unosi početno slovo naziva specijalnosti: I (izvidač), O (osmatrač), S (stražar) itd.
	Komandir odeljenja	KO	
	Komandir voda	KV	
	Komandir čete	KČ	
	Osmatrač	Osm	Pored znaka unosi se njegova namena: – AOs (art. osmatr.) – ABHO i sl.
	Osmatračnica	O	Pored znaka ili u sredini unosi se oznaka čija je: – I (inžinjerijska) – Art. (artiljerijska)
	Osmatračka stanica	OSt	–"–
	Osmatračnica sa radarom		
	Osmatračnica komandira čete	OKČ	Za komandira voda ucrtava se sa jednom crticom preko koplja
	Marševska kolona motorizovane pešadije		Jedinice se mogu obeležavati i crticama ispred strelice – vod sa jednom, – četa sa dve.
	Objavnica	Obj	Unutar kružića stavlja se IP (IG), ako je znak tenka, OIA ili OT u sredini onda se naziv ispisuje sa strane.

	Udvojeni stražari	Ust	Unutar kružića stavlja se IP (IG), ako je znak tenka, OIA ili OT u sredini onda se naziv ispisuje sa strane.
	Izvidačka patrola ili grupa (peš. sastava)	IP	
	Izviđačka patrola na OT	OIP	
	Obaveštajni centar	ObC	
 1/2 mbr / 08.00.5.10	Zarobljeni neprijateljev vojnik	Znv	U brojitelju se unosi podatak, a u imenitelju vreme
	Ubijeni neprijateljev vojnik	Unv	
D. 3/5. mbr / 12. 30. 6. 10	Dokumenat nađen na bojištu		
 07. 00. 7. 10	Grupacija neprijatelja u rejonu otkrivena, – osmatranjem – avio-izviđanjem – ABH izviđanjem – Stanovništvo – Dezerter – Radio-izviđanjem – od zarobljenika i dr.	O AI ABHI Stn Dz RI Z	U brojitelj se unosi organ i način dolaska do podataka, a u imenitelj vreme
	Stanica milicije	StM	
	Laki tenk	LT	
	Oklopno-izviđački automobil	OIA	

	Izvidačka zaseda	IzZa	
	Radio-prijemnik	RPr	
	Radio-primopredajnik VVF i VF	RU	U sredini znaka upisuje se tip RU: RUP-12, RUP-4
	Radio-goniometarski uređaj	RgU	
	Radio-prislušna grupa	RPGr	